

Årsbudsjett 2023

Økonomiplan for 2023 — 2026

Hole Kommune

Innhold

Økonomiplan for 2023 — 2026.....	1
Hole Kommune.....	1
Kommunedirektøren har ordet.....	6
Sammendrag	7
Satsninger i budsjett 2023 og handlingsplanen for 2023-2026	9
Mål om stabil og bærekraftig økonomisk utvikling.....	12
Målstyring.....	12
Klimabudsjett	13
Klimabudsjett	17
Utfordringer i handlingsplanperioden	18
Innovasjon og praksis til brukernes beste.....	24
Kommunens styringssystemer	26
Budsjettprosessen	30
Drift av kommunens tjenester	31
Budsjettvedtak	33
Framsikt 1A Økonomiplan – til disposisjon for tjenesteområdene	35
Framsikt 1B Økonomiplan – budsjetttrammer tjenesteområdene.....	37
Status og rammebetingelser	38
Utvikling i økonomiske nøkkeltall	38
Teoretisk innsparingspotensial	38
Investeringer i økonomiplanen	40
Investeringstabell for kommunen samlet	42
Oversikt Investering og finansiering.....	44
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter	45
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	46
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	48
Sentrale inntekter.....	48
Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)	49
Sentrale utgifter	50
Driftsutgifter per kommunalområde	51
Finansinntekter og -utgifter	51
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	52
Disponering av driftsrammen.....	53

Økonomisk utvikling i planperioden	54
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	54
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	55
Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter	55
Vurdering av den økonomiske utviklingen.....	56
Kommunens tjenesteområder	57
Administrasjon og fellesfunksjoner.....	57
Velferd	61
Innledning.....	61
Utfordringer og satsninger	62
Kommuneplanens samfunnsdel – hovedgrep og delmål.....	62
Hovedmål	62
Måltabell	62
Virkemiddel for å nå mål	62
Driftsbudsjett.....	63
Sammendrag budsjett	63
KOSTRA-Nøkkeltall - Pleie og omsorg	65
KOSTRA-Nøkkeltall - Barnevern	66
KOSTRA-Nøkkeltall - Kommnehelse	66
KOSTRA-Nøkkeltall - Sosiale tjenester	67
KOSTRA-Nøkkeltall - Kommunale boliger	67
KOSTRA-Nøkkeltall - Folkehelse	68
KOSTRA-Nøkkeltall - Flyktninger og integrering	69
Pleie, rehabilitering og omsorg	70
Tiltak funksjonshemmede	76
Nav Hole	79
Oppvekst.....	84
Innledning.....	84
Utfordringer og satsninger	84
Hovedmål	88
Måltabell	88
Driftsbudsjett.....	89
Sammendrag budsjett	89
Investeringsbudsjett.....	89
KOSTRA-Nøkkeltall - Grunnskole.....	90

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnehage	91
Skole	92
Barnehage	97
PPT.....	103
Helse	106
Samfunn	111
Innledning.....	111
Hovedmål	112
Måltabell	113
Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting.....	113
Virkemiddel for å nå mål.....	113
Driftsbudsjett.....	114
Sammendrag budsjett.....	114
Investeringsbudsjett.....	115
KOSTRA-Nøkkeltall - Kultur og idrett	116
KOSTRA-Nøkkeltall - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø.....	116
KOSTRA-Nøkkeltall - Vann, avløp og renovasjon	117
KOSTRA-Nøkkeltall - Brann og ulykkesvern.....	117
KOSTRA-Nøkkeltall - Eiendomsforvaltning.....	117
KOSTRA-Nøkkeltall - Samferdsel	118
KOSTRA-Nøkkeltall - Næringsforv. og konsesjonskraft.....	118
KOSTRA-Nøkkeltall - Kirke	119
KOSTRA-Nøkkeltall - Klima og energi	119
Teknisk drift/eiendom.....	120
Areal, byggesak og miljø.....	128
Kultur og fritid	135
Økonomisk bærekraft	135
Miljømessig bærekraft	135
Gebyrliste	144
Barnehage	144
Skolefritidsordning (SFO).....	144
Kulturskole.....	145
Pleie, rehabilitering og omsorg	145
Salgs- og skjenkebevilling	146
Leie av lokaler/eiendom.....	146

Økonomiplan for 2023-2026

Billadere.....	146
Renovasjon	147
Feieavgift	147
Vann- og avløpsgebyrer 2023	148
Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2023	152
Vedlegg.....	165
Vedlegg – Forskriftsrapporter	165

Kommunedirektøren har ordet

I 2022 gikk vi fra pandemi til krig i Europa. En raskt stigende inflasjon, renteøkninger og fare for resesjon i mange land preger vår tid. Krigen i Ukraina og den voldsomme økningen i energipriser slår rett inn i økonomien. Hole kommune vil kunne få en økning i energikostnader på nær 12 millioner kr i 2023.

Regjeringen skriver i statsbudsjettet at 2023 preges av langt større usikkerhet en vanlig for et budsjettår.

På denne bakgrunn er det også langt større usikkerhet om budsjettforslaget for Hole kommune for 2023.

Vi foreslår en avsetning på 7,9 millioner kr til fond. Det er 1,3 % av driftsinntektene og lavere enn anbefalt. Men i realiteten avsetter vi ingenting til fond til neste år fordi vi må finansiere over 12 millioner kr til sprinkling av pleieinstitusjoner.

Det betyr at vi tærer på oppsparte midler, samtidig som vi får betydelig økte kostnader til betjening av lånegjeld i årene som kommer. Det er derfor ualminnelig viktig at vi ikke ytterligere svekker handlingsrommet fremover, og holder et nøkternt og bærekraftig driftsbudsjett.

Hole kommune satser videre på bærekraft og grønn omstilling. Fremtidig boligvekst planlegges på tettsteder og den fossile bilparken skiftes ut i høyt tempo. Det investeres i energiøkonomisering og solceller, samtidig som vi tilstreber å redusere energiforbruket.

Det gjennomføres en betydelig satsing på barn og unge, og skolebudsjettet styrkes med 14,3 millioner kr. En trygg og god barnehage og skole er det viktigste vi kan bidra med overfor barn og unge.

Vi satser videre på å utvikle innholdet innenfor tiltak for funksjonshemmede og i pleie og omsorg. Livsglede, leve hele livet og samarbeid med frivillige er viktige prioriteringer. Livsmestring og forebyggende arbeid er sentralt for hele befolkningen i alle aldre.

Ytterligere bruk av digitalisering og velferdsteknologi vil bidra til at flere kan bo hjemme og at innbyggeren opplever en enklere og mer sømløs kontakt med kommunen.

I krevende og usikre tider er det viktig å minne hverandre på at mye er bra i Hole og i Norge. Vi leverer et gjennomgående godt tjenestetilbud til innbyggerne våre, og vi har ressurssterke innbyggere som er glad i bygda si og som stiller opp for lokalsamfunnet. Vi har dedikerte og flinke medarbeidere som hver dag gjør en stor innsats. Det er et godt utgangspunkt for videre utvikling, samtidig som vi tar vare på de som trenger ekstra oppfølging og støtte.

Torger Ødegaard

Kommunedirektør

Sammendrag

Årsbudsjett for 2023 og økonomiplan for de neste fire årene er tuftet på kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2018-2030, hvor FNs bærekraftsmål om sosial-, økonomisk- og grønn bærekraft er fundamentet for samfunnsutviklingen i Hole kommune.

Krigen i Ukraina og situasjonen i Europa gjør at det er betydelig større usikkerhet enn tidligere i forhold til kommuneøkonomien – skatteinntekter, arbeidsledighet, lønns- og prisvekst, renteutvikling m.v. Regjeringen skriver i statsbudsjettet at usikkerheten i det videre økonomiske forløpet er uvanlig stort.

Korona og pandemisituasjonen er endret, og det er ikke lenger krav og systemer knyttet til testing, isolasjon og smittesporing. Korona betraktes nå som en infeksjon på linje med "vanlig" influensa. Vaksinerings er et tiltak som gjennomføres for de målgruppene som er prioritert fra Folkehelseinstituttet. Kommunen og Boots Apotek gjennomfører vaksineringsen i praksis. Det er usikkert om det kommer nye koronabølger framover.

Hole kommune opplever økt behov for kommunale tjenester innen flere områder, antall eldre og demente øker samtidig som det er investeringsbehov. Investeringsbehovene knyttes til demografisk utvikling og mer rasjonell struktur. Investeringer som lånefinansieres belaster driften og må sees i sammenheng med kommunens inntekter og behov i tjenestoområdene.

Hole kommune er i kontinuering omstilling for å tilpasse driften til inntektene og bærekraftig økonomi. I planperioden legges det opp til både kort- og langsiktige tiltak for å styrke kommunens økonomi og grunnlag for nødvendig utvikling og investeringer.

Budsjettet innebærer et brutto driftsbudsjett i 2023 på 610 mill. kroner, og et netto driftsresultat som gir 7,9 mill. kroner til avsetning disposisjonsfond (1,3% av driftsinntektene) og er noe lavere enn kommunestyrets mål for finansiell styring. Store investeringer i økonomiplanperioden gir behov for ytterligere omstilling.

Det er avsatt 12,8 mill. kroner til sprinkling av private pleieinstitusjoner i 2023 i tråd med brannvesenets beredskapsanalyse. Tiltaket foreslås finansiert ved bruk av disposisjonsfondet.

Hovedmål med økonomiplanen

Hovedbudskapet i forslaget til økonomi- og handlingsplan er å sikre velferd og valgfrihet for nåværende og kommende generasjoner. Vi løser dette med fortsatt utvikling og kvalitet i tjenestene og ved en ansvarlig økonomisk satsning med avsetninger til driftsfond. På den måten er kommunen mer robust ved økonomiske svingninger, samtidig som vi bygger opp egenkapitalen til investeringer i tiden som kommer.

Hovedutfordringer

Ringeriksporteføljen er skjøvet fram i tid. Nye veier overtok ansvaret for fellesprosjektet Ringeriksbanen og E 16 i august 2021. Beslutningen om bygging av vei/bane betinger tildeling av midler gjennom rullering av Nasjonal Transportplan våren 2024. Statlige signaler tilsier at alle prosjekter må gjennomgås på ny i lys av krigen i Ukraina og situasjonen i Europa. Dette betyr at det fortsatt er knyttet usikkerhet til tidspunkt og gjennomføring av prosjektet. Regjeringens oppsplitting av prosjektet i forbindelse med statsbudsjettet øker usikkerheten ytterligere.

Utbyggingen av Ringeriksbanen og ny E16 gir store muligheter, men også betydelige utfordringer for kommunen. Prosjektet preger Holesamfunnet. Behovet for god kommunikasjon med innbyggerne og oppdatering av informasjon vil bli stort. Prosjektet skaper stor usikkerhet i økonomiplanperioden ved at løsninger for institusjonene i kommunen ikke er på plass. Videre innebærer en manglende avklaring av tidspunkt for realisering av prosjektet, store utfordringer for tettstedsutviklingen på Vik og Sundvollen, da sentrale områder er båndlagt i den statlige reguleringsplanen.

Nasjonale utfordringer som økning i andelen eldre, mindre vekst i oljefondet, klimaendringer, høye energikostnader og økte forventninger til velferdstjenester slår også inn i kommunens hverdag.

Energi kostnadene har økt betydelig og i 2023 er det innarbeidet en økning på 11,48 mill. kroner i energibudsjettet basert på prisvurderinger fra strømløseleverandør.

Spesielle satsninger

Innovasjon i omsorgstjenestene er enda et stort løft som både handler om kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» og videreutvikling av velferdsteknologi. Med velferdsteknologiske løsninger kan flere tjenestemottakere mestre sin egen hverdag og leve et mest mulig selvstendig liv.

Kommunen har i løpet av siste halvannet år arbeidet aktivt for å rullere våre viktigste overordnede planer som kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og kommunedelplan. Med oppdatert planverk skaper vi gode rammer for både nærings- og boligutvikling.

Dialogen med innbyggerne skal styrkes gjennom nye og bedre digitale løsninger som Innbygger-App, Visma skole og barnehage, og samhandlingsverktøy innen helse- og oppvekstsektoren.

Investeringer i formålsbygg og kommunal infrastruktur i løpet av de neste fire årene utgjør 284 mill. kroner, hvor selvkostområdene vann og avløp utgjør 85 mill. kroner. Det planlegges store investeringer innen vann- og avløp i tråd med vedtatt hovedplan, hvorav de vesentlige tiltakene er på Sollihøgda, Sundvollen og Hole renseanlegg. Kommunestyret har vedtatt utvidelse av Hole ungdomsskole med flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb, med en investeringsramme på 170 mill. kroner.

Det satses videre på bærekraft og grønn omstilling. Utskifting av den fossile bilparken fortsetter. Det investeres i energiøkonomisering og solcelleanlegg i flere formålsbygg, samtidig som vi tilstreber å redusere energiforbruket.

Satsninger i budsjett 2023 og handlingsplanen for 2023-2026

Her følger de store linjene for prioriteringer som angår innbyggernes hverdag.

Administrasjon og fellesfunksjoner

Administrasjonen arbeider for kostnadseffektiv drift gjennom motiverte medarbeidere, godt lederskap og gode omstillings- og effektiviseringsprosesser. Arbeidet med digitaliseringsløsninger for å oppnå målsatt gevinst videreføres. Parallelt med utviklingen øker behovet for å ivareta personvern og informasjonssikkerhet. Det prioriteres derfor å styrke satsingen på digitalisering, personvern og IKT herunder å møte nye trusler og tilfredsstillende krav fra sikkerhetsmyndigheter.

Skole

Skole og utdanning er samfunnets viktigste innsatsfaktor for utjevning av sosiale forskjeller. En god grunnskole gir elever med ulike ressurser og bakgrunn forutsetninger for å komme inn på videregående skole og videre i utdanning og arbeidsliv.

Skolenes budsjetttramme øker med 14,3 mill kr fra 2022 til 2023 og det er avsatt investeringsmidler til PC'er og annet digitalt utstyr for 1,5 mill kr
Økning i prisen på SFO- plass følger prisvekst med 4 %.

Økningen i skoleramma fordeler seg på 1 mill kr til å dekke gratis SFO tilbud, 4 mill kr til å dekke konsekvens av lønnsoppjøret, og 9,3 mill kr til økte behov.

Som omtalt under spesielle satsninger nevner vi også her utbygging av Hole ungdomsskole.

Barnehage

Hole har full barnehagedekning og redusert behov for antall barnehageplasser.

Holebarnehagene arbeider med ulike prosjekter som gir kvalitet i arbeidet med barn og barns utvikling. Sammen med skole og PPT er barnehagene med i Læringsmiljøprosjektet, hvor målet er å bedre læringsmiljø og forebygge mobbeadferd.

Barnehagene er også sammen med skole og PPT i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, som er et fem-årig prosjekt som skal styrke kommunen i dette arbeidet.

Prisen på barnehageplass følger makspris i statsbudsjettet og reduseres med kr 50 fra kr 3050 til kr 3000.

Helse

Forebyggende helsearbeid og tidlig innsats er den viktigste strategien for å utjevne sosiale forskjeller og oppdage utfordringer tidlig. Denne strategien er avgjørende for å kunne iverksette riktige tiltak til rett tid og på lavest mulig nivå. Hole kommune opprettholder satsningen på helsestasjon og skolehelsetjenesten. Kommunen arbeider for at flere barn skal oppleve livsmestring i sin hverdag og at de kan favnes i den ordinære undervisningen i skolen. Dette skjer gjennom tverrfaglig samarbeid og kompetansebygging hos skole- og barnehagepersonell.

Enhet helse jobber aktivt med å sikre helseperspektivet inn i alle planprosesser.

Pandemien er inne i en ny fase. Personell knyttet til enhet helse bistår fortsatt med korona-vaksinering, 4 dose. Hole kommune må ha en beredskap og kunne etablere systemer for håndtering av evt. nye pandemiske utfordringer på kort varsel.

NAV Hole og barnevern

I Hole kommune er målet om økt sysselsetting, arbeid og aktivitet overordnet i arbeidet med ulike brukergrupper. For barnevernstjenesten har myndighetenes kvalitets- og kompetanseløft vært et prioritert arbeid i 2021. Barnevernreformen skal bidra til at barn, unge og deres familier møter ansatte med høy faglig kompetanse og tjenester av god kvalitet. Tverrfaglig jobbing med fokus på forebygging og veiledning er en forutsetning for dette.

Akutt beredskap for barn og unge gjennom interkommunalt samarbeid om barnevernsvakt startet som et prosjekt i 2016. Nå er slik beredskap i barnevernstjenesten et lovfestet krav.

BUA - et tiltak for gjenbruk, utlån og arbeidstrening - er nå etablert og er godt i gang. Tiltaket er satsningsområde også inn i 2023.

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innovasjon i omsorgstjenestene er et stort løft, og kommunen viderefører satsning på velferdsteknologi. I 2022 starter arbeidet med en helhetlig plan for helse og omsorg. Denne planen innlemmer bl.a. arbeidet med kvalitetsreformen Leve hele livet og demensplan.

I tillegg fortsetter prosjektet "Frivilligkoordinator" som – i samarbeid med frivillige – skal bidra til økt livskvalitet for hjemmeboende eldre. Sundjordet bofellskap ble resertifisert som Livsgledehem i 2022. Hole- bo og rehab jobber med sine dokumentasjonssystemer for å bli resertifisert i 2023.

Kommunen arbeider for en forbedring og profesjonalisering av tjenestetildelingen for alle brukergrupper.

Målet er tilstrekkelige og likeverdige tjenester til alle innbyggere. Det jobbes kontinuerlig med kompetanseløft og rekruttering av fagpersoner på alle nivåer. Lærlinger, elever og studenter innen ulike fagområder er fortsatt et satsningsområde.

Tiltak for funksjonshemmede

Systematisk jobbing med kompetansehevende tiltak og rekruttering av fagpersoner skal styrke tjenestene til brukerne og gi treffsikre tiltak.

I samarbeid med pleie og omsorg skal utprøving og implementering av velferdsteknologi være en prioritert oppgave også i 2023. FOT (forsterket opplæringstilbud) og Skoglia er et tilbud for opplæring, avlastning og barnebolig i samme bygg. Dette betyr bl.a. at pårørende med tunge omsorgsoppgaver får nødvendig hjelp og støtte til å takle disse.

Bruk av frivillige inn tjenestene, og fortsettelse av tiltaket hverdagsmestring er områder som skal videreutvikles.

Mottak av lærlinger, studenter og elever innen relevante utdanningsløp er en betydelig satsning for TFF.

Teknisk drift/Eiendom

Det jobbes målbevisst med effektiv ressursutnyttelse for å oppnå gode resultater i tråd med fremdrift, kvalitet, politiske bestillinger og rammer. Dette gjøres ved å optimalisere tjenestene og eiendomsforvaltningen, slik at vi kan levere best mulig tjenester til innbyggere og brukere av kommunal infrastruktur og kommunal bygningsmasse.

Det satses på å gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø. Uegnet kommunal eiendom skal avhendes for å styrke handlingsrom for investeringer. Det arbeides med å møte kravene til universell utforming og videreføre arbeid med ENØK-tiltak.

Arbeidet med kapasitetsutvidelser i vann- og avløpsnettet forsetter, det gjør også arbeidet med å oppgradere og møte kravene til universell utforming.

Areal, byggesak og miljø

Kommunen har i løpet av siste halvannet år arbeidet aktivt for å rullere våre viktigste overordnede planer som kommuneplanens samfunnsdel, arealdel og kommunedelplan. Dette arbeidet fortsettes i økonomiplanperioden i henhold til vedtatte planstrategi. Planavdelingen har påbegynt arbeidet med kommunedelplanene for Vik og Helgelandsmoen. Med grunnlag i allerede vedtatte kommunale arealplaner, forventes det en økning i behandling av private reguleringsplaner i 2023.

Klima i planlegging; Det skal jobbes med å innarbeide klimatiltak i arealplanene.

Samhandling og helhetlige prosesser gjennomføres ved økt fokus på internt planforum. På denne måten legges det til rette for samarbeid på tvers mellom tjenestoområdene for oppdatert kunnskapsdeling og gode kunnskapsbaserte prosesser.

Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor areal, byggesak og miljø videreføres. Effektiv og god byggesaksbehandling vil også være en særskilt prioritet i tiden fremover.

Kultur, idrett og fritid

Med den vedtatte kulturplanen for 2019-2024 skal kommunen sikre flere gode tiltak og aktivitetstilbud for barn og unge, særlig knyttet til barn og unge som ikke er i annen organisert aktivitet.

Samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb på Hole ungdomskole ble vedtatt i 2022. Oppfølgingsarbeidet av dette vedtaket vil utgjøre en prioritet gjennom hele 2023.

Mål om stabil og bærekraftig økonomisk utvikling

Målstyring

- Hole kommune styrer på resultat og kvalitet gjennom utvalgte nøkkeltall. Dette innebærer å legge til rette for at kommunestyret kan styre på kvalitet og resultat framfor rammestyring.
- Kommunenes plansystem er viktig som styringsverktøy. For å kunne styre på kvalitet og resultat, må mål som fastsettes og resultater som forventes oppnådd, ha basis i de til enhver tid gjeldende planer og være målbare.
- Kommunens planer skal følge en rød tråd fra nasjonale forventinger til kommunal planlegging, hvor blant annet FN's 17 bærekraftsmål er en del av grunnlaget for samfunns og arealplanlegging. Planstrategi og planprogram utarbeides med dette som fundament og med kravene i Plan og bygningslovens § 10-1 og Folkehelseslovens § 5 og 6.

Mål for bærekraftig økonomi

Økonomisk bærekraft er en av tre grunnpilarer i kommuneplanens samfunnsdel. Ansvarlig økonomistyring vil si å ha god kontroll på egen økonomi, samtidig som man står rustet til å takle endrede rammebetingelser og uforutsette hendelser.

De vedtatte nøkkeltallene for sunn og bærekraftig økonomi er anbefalte måltall over tid. Disse indikerer hvorvidt kommunens økonomi utvikler seg i riktig retning og sier noe om kommunens handlefrihet i kommende år. Oppnåelse av målkrav gir rom for nødvendige investeringer fremover og gjør kommunen robust med hensyn til økonomiske svingninger.

- Positive driftsresultat, minimum 1,75% av driftsinntektene.
- Disposisjonsfond som utgjør minimum 10% av driftsinntektene.
- Bærekraftig gjeldsutvikling, innenfor 75% av driftsinntektene for den ikke avgiftsfinansierte del av gjelden. Avdragene bør ikke utgjøre mer enn 4% av driftsinntektene.

Hole kommune oppnådde målkravene for netto driftsresultat, disposisjonsfond og lånegjeld i 2021. I økonomiplanperioden 2023-2026 er det planlagt betydelige investeringer i vann- og avløpssektoren i tillegg til vedtak om utvidelse av Hole ungdomsskole som også omfatter flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb. Lånegjelden vil vokse betydelig fremover.

Årsbudsjettet for 2023 er stramt og innebærer innsparinger i driften i forhold til tjenesteområdenes innmeldte behov. Mål for finansiell styring er ikke fullt oppnådd i 2023 og økonomiplan 2024-2026 gir behov for ytterligere innstramminger i forhold til økt tjenestebehov, høyere energikostnader, økt rente og høyere lånegjeld.

Dette innebærer at arbeidet med omstilling, effektivisering, digitalisering, innovasjon og ny praksis til brukernes beste må videreføres i årene fremover. Det er samtidig viktig å legge til rette for økt befolkningsvekst fremover for å gjøre kommunen mer robust.

For Hole kommune er tiltak for å fremme mer driftseffektive- og klimavennlige bygg, samarbeid med frivillighet og samhandling viktige fokusområder for å nå samfunnsplanens mål om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft.

Investeringsbehov - strukturelle endringer - nye utfordringer for økonomien

Det er behov for å investere i mer funksjonelle bygninger for å effektivisere driften ytterligere innen flere områder. Investeringer som finansieres med låneopptak genererer nye utgifter i driftsregnskapet i form av renter og avdrag. Det betyr at før vi kan ta store kostnadskrevende investeringer så må driften ned og inntektssiden styrkes for å oppnå handlingsrom til å kunne tåle økning i rente- og avdragsutgifter. Klimamålet gjør også at en må vurdere å benytte eksisterende arealer før det bygges nye bygg samt økt sambruk.

For å nå klimamålene er det innarbeidet investeringer i form av solcelleanlegg, utskifting av bilpark til elbiler m.v.

Samtidig bærer økonomiplanen preg av økte kostnader som følge av økt tjenestebehov og statlige satsinger som ikke fullfinansieres.

Det er nødvendig å se investeringsbehovene i sammenheng med befolkningsprognoser og økonomiske rammebetingelser i et lengre tidsperspektiv enn de fire-årige økonomiplanene legger opp til. Langsiktig driftsanalyse og investeringsplan (LDIP) 2022-2042 er et viktig grunnlagsdokument og legges til grunn for Kommunedirektørens forslag til investeringsplan.

Klimabudsjett

Hole kommunes klimabudsjett for 2023 vedtas for første gang etter at kommunestyret vedtok kommunens egne klimamål våren 2022. De må ses i tett sammenheng med prosessen mot kommunedelplanen for klima og miljø (klima- og miljøplanen) som har pågått siden 2021. Planen forventes vedtatt i desember 2022 og konkretiserer områdene som kommunen vil prioritere for å oppnå sine klimamål, både som virksomhet og som samfunnsutvikler og myndighetsutøver.

Planforslaget for kommunedelplanen for klima og miljø kan leses [her](#).

Klimamål for Hole

Kommunestyret i Hole kommune vedtok den 04.04.2022 (sak 016/22) følgende klimamål:

1. Direkte klimagassutslipp i Hole er redusert med minst 55 % innen 2030, og 95 % innen 2050, sammenlignet med 2009.
2. Hole kommunes egen virksomhet er fossilfri* innen 2028, og kommunens klimafotavtrykk er redusert med 55 % innen 2030, og 95 % innen 2050 (sammenlignet med 2009).
3. I 2050 skal det bindes mer karbon i Hole kommune enn i 2015, gjennom stabilisering av opptak relatert til skog og arealbruksendringer, og økning av karbonlagring i bygg og jord.
4. Målene i planen revideres i 2025.

*Dvs. all oppvarming av kommunens eide og leide eiendommer, egne motorkjøretøy, motorredskaper og innkjøpte tjenester er erstattet med bærekraftige fossilfrie alternativer, fortrinnsvis elektrisitet, hydrogen eller biogass.

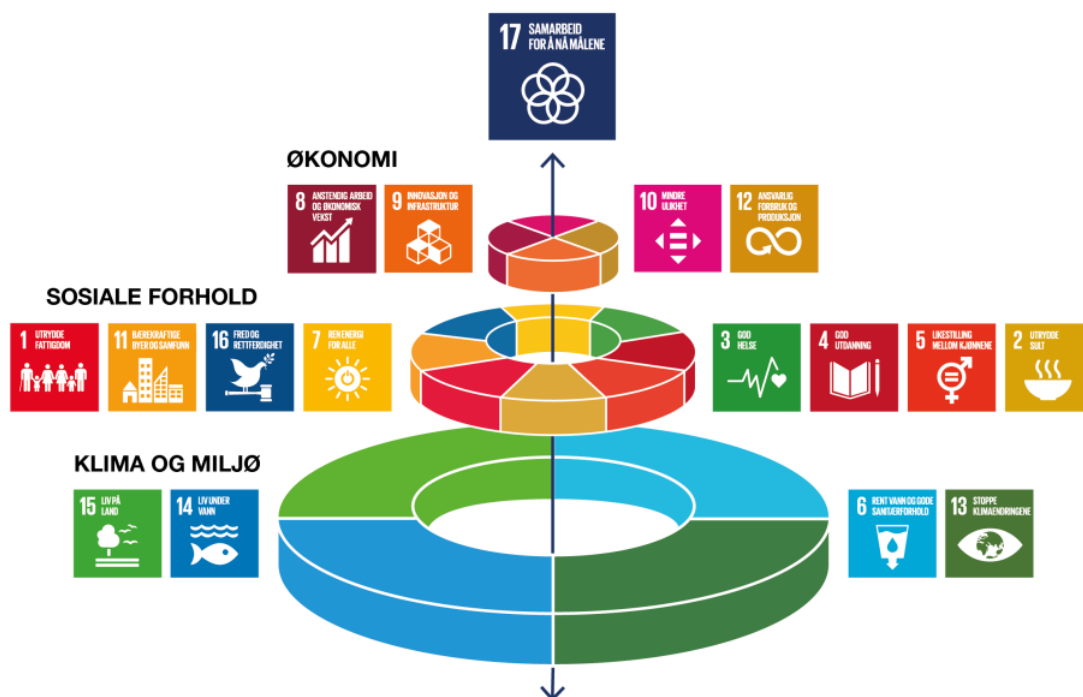

Utslippstatistikk for Hole kommune (geografisk) mellom 2009 og 2019 (grønn) og referansebane (blå) for utslipp i tonn CO2 ekvivalenter basert på kommunens reduksjonsmål frem mot et lavutslippssamfunn i 2050. Kilde: Miljødirektoratet

Klimatiltak og FNs bærekraftsmål

[FNs bærekraftsmål](#) er verdens felles mål og veikart for hvordan man kan utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringer innen 2030. De 17 målene ble til gjennom en demokratisk prosess og gjelder alle land. Mange mål i Norge er oppnådd, men flere, deriblant mål nummer 13 “stoppe klimaendringene” krever en stor innsats også fra Norge.

Også i Hole kommune må det jobbes mot alle bærekraftmålene, men politikerne har spesielt fremhevet bærekraftsmål som omhandler god utdanning (nr. 4), rent vann (nr. 6) og samarbeid for å nå målene (nr. 17).

FNs bærekraftsmål inndelt i økologisk, sosial og økonomisk bærekraft. Figuren viser hvordan bærekraftmålene og mat(produksjon) henger sammen. Kilde: Stockholm Resilience Centre 2016 (norsk versjon: ukjent)

Klimabudsjettet er også et styringsverktøy for kommunens arbeid med [FNs bærekraftsmål](#). I forbindelse med kommunens klimaarbeid bør alle klimatiltak vurderes opp mot eventuelle konflikter med andre bærekraftsmål.

Hva er et klimabudsjett?

Et klimabudsjett er et styringsverktøy for å nå vedtatte mål for klimagassreduksjon. Klimabudsjettet er en del av det ordinære budsjettet, og tiltakene retter seg mot Hole kommune som virksomhet og Holesamfunnet. Klimabudsjettet viser tiltak som både kutter direkte utslipp, f.eks. fra fossil bil, og tiltak som kutter utslipp gjennom mindre forbruk, eller gjennom tilrettelegging av klimavennligere alternativer. Hvor det er aktuelt, er det anslått økonomisk kostnad for tiltakene og hvem som har ansvar for å gjennomføre tiltaket. Det rapporteres årlig på klimabudsjettet.

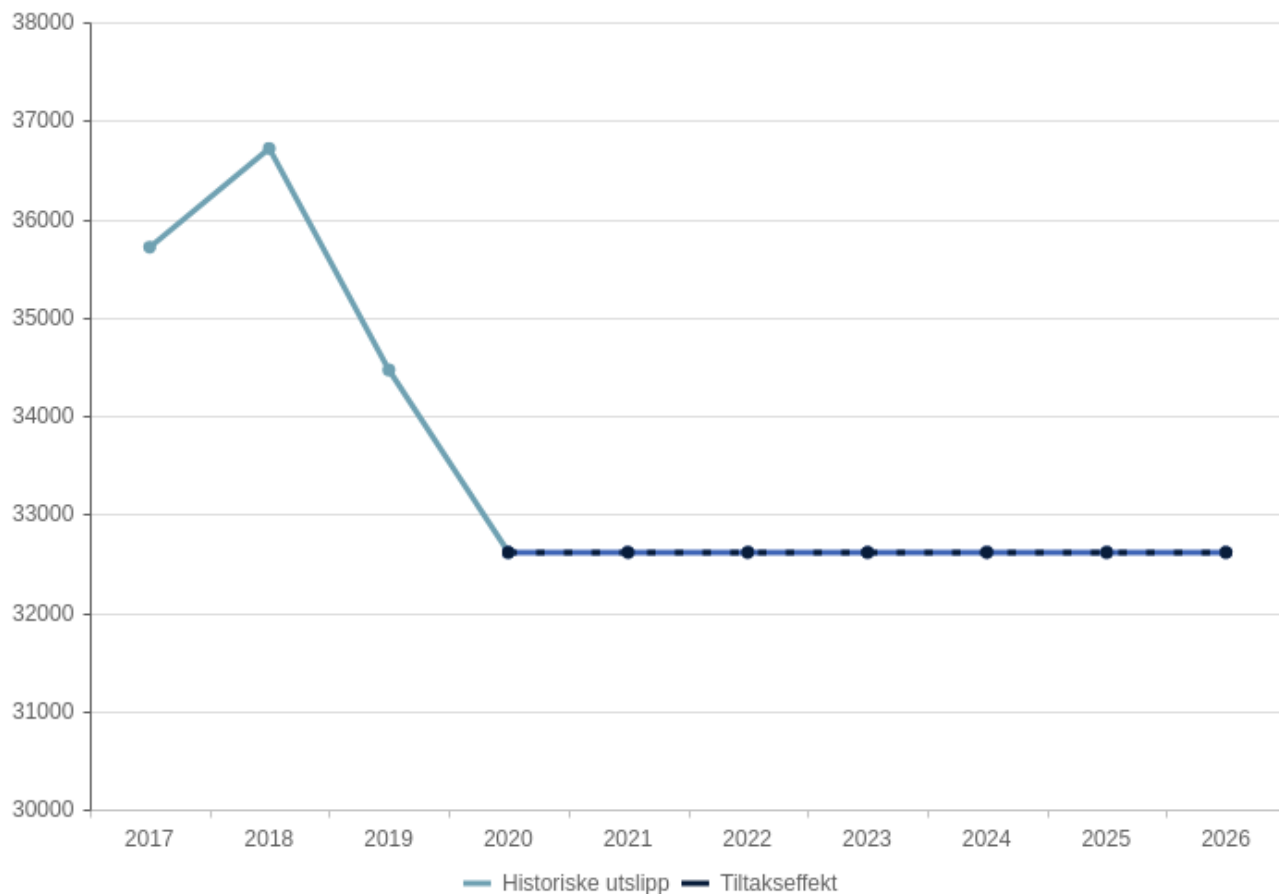
Viktige begreper

- **CO2-ekvivalent** er en enhet som brukes i klimagassregnskap. Enheten tilsvarer den effekten en gitt mengde (som regel et tonn) CO₂ har på den globale oppvarmingen over en gitt tidsperiode (som regel 100 år). De øvrige drivhusgassene har et sterkere oppvarmingspotensial enn CO₂, og utslipp av disse gassene omregnes derfor til CO₂-ekvivalenter for å være sammenlignbare.
- **Direkte utslipp** oppstår som en direkte følge av en handling, som f.eks. kjøre en bil med forbrenningsmotor eller bruke en anleggsmaskin, innenfor kommunens geografiske grense.
- **Indirekte utslipp** er utslipp fra varer og tjenester som har blitt produsert (og ført til direkte utslipp) utenfor vår kommune, men (for)brukes av innbyggere eller virksomheter innenfor kommunens grenser. Eksempel: Fisk fra Vestlandet til matlaging på Hole bo- og rehab, importert PC til bruk på Herredshuset, en flyreise av en innbygger.
- **Klimafotavtrykk** er en beregning av den totale klimapåvirkningen – både direkte og indirekte utslipp- for for eksempel et land, en person eller en kommune.
- En **referansebane** er en framskrivning av utslipp som oftest skyldes forhold utenfor kommunens direkte påvirkningsmulighet. Faktorer som spiller inn i en framskrivning er store samferdselsprosjekter, befolkningsvekst, teknologiutvikling og økonomiske konjunkturer, samt statlig iverksatt klimapolitikk. Sett i sammenheng med kommunens utslippsmål, viser referansebanen hvor store utslipp kommunen må kutte i løpet av de neste årene for å nå sitt utslippsmål. Den er et overslag med betydelig usikkerhet, og kan kun gjenspeile de faktorene og antakelsene som er tatt med i beregningene.
- **Klimatiltak**: Klimabudsjettet skiller mellom tiltak som påvirker direkte utslipp, tiltak for indirekte utslipp og "andre samfunnseffekter". ENØK tiltak er svært viktige klimatiltak, men det er vanskelig å beregne hva de betyr i klimagassutlipp. ENØK tiltak føres dermed under indirekte tiltak

Klimabudsjett

Klimagassutslipp (graf)

Grafen viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter. Historiske utslipp er hentet fra Miljødirektoratet. Du ser kommunens referansebane og i tillegg effekten av klimatiltakene i den stiplede linjen.

Utfordringer i handlingsplanperioden

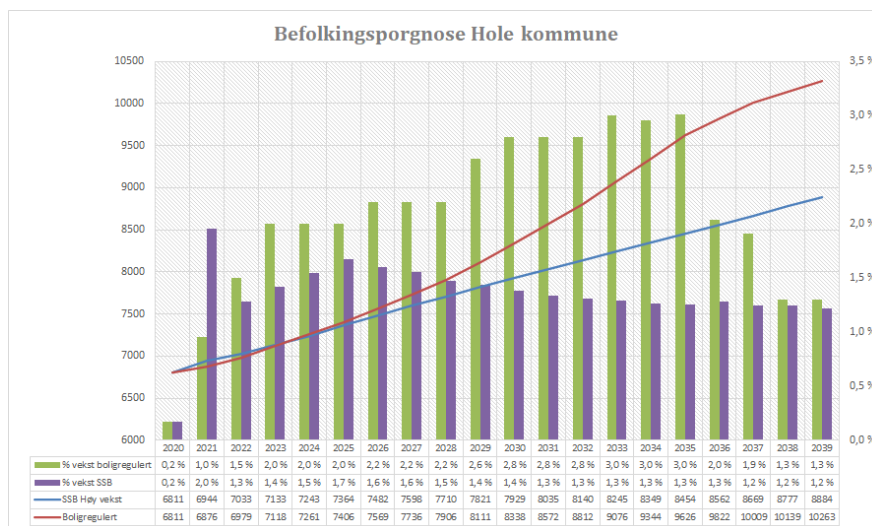
Befolkningsvekst og vekst i målgrupper

Det forventes en kraftig bolig- og befolkningsvekst i Hole kommune de kommende 20 årene. For å planlegge det offentlige tjenestetilbudet er vi avhengig av befolkningsframskrivninger.

I kommuneplanens samfunnsdel er det satt et mål om årlig vekst i innbyggertall på inntil 2%. I perioden fra 2001 frem til og med 2017 er det en gjennomsnittlig vekst på ca. 2%. Vi ser at veksten tidlig, og spesielt i midten av perioden har vært høyere og at denne har avtatt mot slutten av perioden. I 2018 var befolkningsveksten 0,2%, i 2019 en reduksjon på 0,7%, i 2020 vekst på 0,2% og i 2021 vekst på 0,7%. Ved inngangen av 2022 var det 6859 innbyggere i Hole.

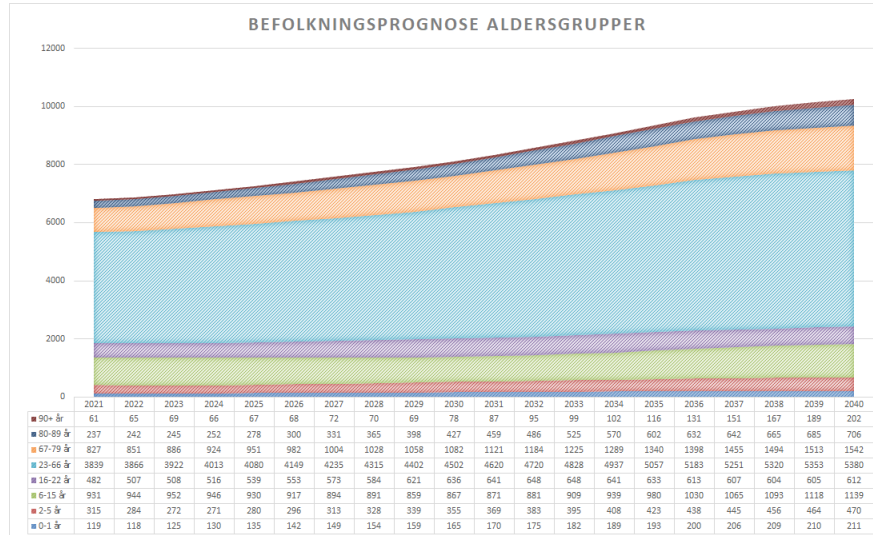
Prosjektet FRE16 (nå Nye veier) er en faktor som de siste årene har gjort framskrivning av befolkningsutviklingen i Hole kommune spesielt utfordrende, særlig med tanke på periodisering av veksten. Erfaring fra liknende prosjekter viser at vekst utover normalvekst først kommer når anlegget er ferdig, og at veksten da gjerne øker kraftig. Samtidig vet vi at Hole kommune har en høy boattraktivitet, som vi mener gjør oss mindre avhengig av infrastruktur.

I *Langsiktig drifts- og investeringsplan 2022-2042* (LDIP) legger vi til grunn en befolkningsvekst på inntil 2% vekst pr. år, med en beregning av vekstutvikling pr. år som er koordinert med potensialet for vekst i arealplanene i kommuneplanen. Vi legger inn en lav vekst de første årene, med en økende, og etter hvert sterkt økende vekst i perioden etter vei og bane er antatt ferdig.

Vekst befolkningsgrupper

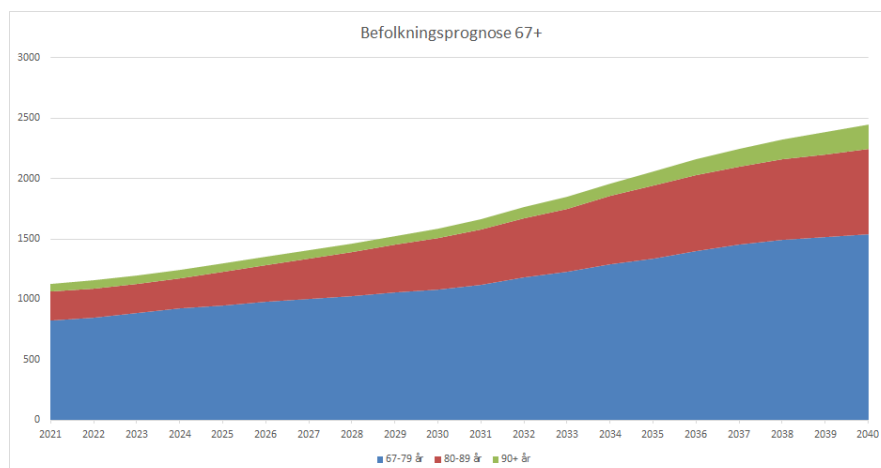
Befolkningsutviklingen har konsekvenser for driften i form av forventede inntekter gjennom skatt- og rammetilskudd, samt kostnadsbehovet knyttet til de ulike brukergrupper. Kapasitet på infrastruktur må også tilpasses forventet vekst og demografiske endringer.

Vekst eldre

Vekst i andelen av eldre over 80 år, betyr et økende press på tjenester. Sykehjemsplass er, etter eksternt kjøp av spesialplass, den dyreste tjenesten i omsorgstrappen. Plass på sykehjem skal tildeles pasienter med et omfattende, døgkontinuerlig behov for bistand og hjelp.

For at flest mulig skal kunne bo lengst mulig i eget hjem, er det viktig at tjenester som hjemmesykepleie, korttidsopphold, hverdagsrehabilitering, ulike aktivitetstilbud, avlastning, ergonomiske tilpasninger og ulike former for velferdsteknologi kan tilbys og tilpasses den enkeltes situasjon.

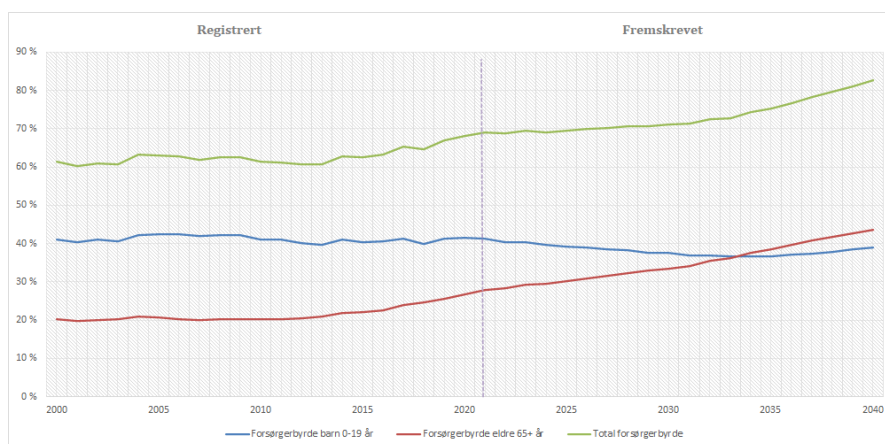

Som vi ser vil de eldste aldersgruppene i Hole vokse og stadig utgjøre en større andel av befolkningen i kommunen, på linje med den nasjonale utviklingsprognosen.

Forsørgerbyrde

Aldringen får konsekvenser for den såkalte forsørgerbyrden, som viser antall eldre og/eller barn og unge relativt til hvor mange som er i yrkesaktiv alder. I dag er det 4,5 personer i yrkesaktiv alder vs. eldre i Hole, mens det i 2040 bare vil være 2,3 personer.

Om femten år blir det for første gang flere eldre enn barn og unge i Norge og også i Hole. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år).

Noen konkrete utfordringer

Nye veier (tidligere FRE16)

Det er fremdeles mange spørsmål rundt prosjektet Ringeriksbanen og ny E16 i Hole kommune. Reguleringsplanen er vedtatt, og rapporten "Mulighetsprosjektet" skisserer ulike løsninger knyttet til Hole bo- og rehabiliteringssenter, erstatningsboliger og tomtevalg i forbindelse med reetablering og eventuell nybygging av omsorgsboliger. Hole kommune har gjennomført en 3.partsvurdering av rapporten, og det er nedsatt et forhandlingsutvalg. Omforente løsninger for institusjon og boliger for funksjonshemmede i kommunen er ikke på plass. Arbeidet med å finne gode løsninger for kommunens aller mest sårbare innbyggere startet i januar 2018. Med regjeringens oppsplitting av vei og bane, øker usikkerheten om realiseringen fremover.

Slik beskrivelsen av demografiutviklingen viser, vil vi ha behov for flere omsorgsboliger på lengre sikt. De viktigste målgruppene er demente og yngre funksjonshemmede. Mennesker med psykiske lidelser og rusavhengighet er også innbyggere som er avhengig av bolig- og bomiljøer som fremmer helse og mestring. Det samme gjelder mennesker som for kortere eller lengre tid har behov for sosiale støttetiltak og ordninger.

Kommunen har flere små omsorgsboligheter. Det er en relativt dyr driftsmodell. På sikt bør kommunen samle omsorgsboliger slik at de kan driftes på en mer kostnadseffektiv måte.

Beredskap

Kommunene har en sentral rolle i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Denne rollen er tydeliggjort gjennom kommunal beredskapsplikt (jf. Sivilbeskyttelsesloven).

Beredskapsplikten pålegger kommunen å arbeide helhetlig og systematisk med samfunnssikkerhet og beredskap, og understreker samtidig kommunens viktige rolle som samordner og pådriver i dette arbeidet.

Grunnlaget for et godt arbeid med samfunnssikkerhet i kommunen, er kunnskap om risiko og sårbarhet (ROS).

Helhetlig ROS ble vedtatt i mars 2018. For å få en oppdatert oversikt over kommunens risikobilde revideres dokumentet fortløpende. Analysen danner grunnlaget for kommunens målrettede arbeid for å redusere risiko og sårbarhet gjennom forebyggende arbeid, styrket beredskap og bedre evne til krisehåndtering.

Funnene fra ROS-analysen fanges opp i overordnet beredskapsplan som ble vedtatt høst 2018. Overordnet beredskapsplan oppdateres fortløpende dersom forhold knyttet til ROS-analysen tilsier det. Planen er senest revidert i 2022.

Krav til kommunal beredskapsplikt erstatter ikke, men utfyller beredskapspliktene gitt i annet regelverk. De ulike tjenestenes beredskapsplaner er derfor stadig en viktig del av det overordnede arbeidet.

Koronapandemien har gitt oss nyttige erfaringer som det er viktig at vi tar lærdom av. Fokus i det videre blir evaluering, kontinuerlig rullering og oppdatering av planverket, oppdatere rutinebeskrivelser, regelmessige øvelser, kompetanseheving og oppfølging av årshjul for beredskap.

Næring

Hole har sluttet seg til den næringspolitiske strategien for Ringeriksregionen og jobber med en egen handlingsdel med konkrete tiltak gjeldende for Hole kommune.

Kommunen har særlig hatt fokus på proaktiv arealforvaltning og fortsetter arbeidet med dette etter vedtak av planstrategiens prioriteringer.

Det interpolitiske rådet vil sette føringer for fremtidige disposisjoner og satsinger regionalt.

Det settes av midler til partnerskapsavtale med Universitetet i Sørøst-Norge (USN) for å styrke samarbeidet mellom kommunene og akademia, samt til deltagelse i ulike samarbeidsfora, herunder medlemskap i Osloregionen.

Klima og miljø

Regjeringen vedtar hvert fjerde år nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. For 2019-2023 fremheves at FN's 17 bærekraftsmål skal vektlegges for å fremme en bærekraftig utvikling og dokumentet fremhever for øvrig særlig fire utfordringsområder:

- Å skape et bærekraftig velferdssamfunn
- Å skape et økologisk bærekraftig samfunn gjennom blant annet en offensiv klimapolitikk og en forsvarlig ressursforvaltning
- Å skape et sosialt bærekraftig samfunn
- Å skape et trygt samfunn for alle

Norge har vedtatt å være et lavutslippssamfunn innen 2050 med et delmål om en 40% reduksjon i klimagassutslipp innen 2030. Viken fylkeskommune legger opp til enda større reduksjoner med bakgrunn i oppdatert klimavitenskap. Hole kommune må som alle andre kommuner bidra til nasjonale og regionale mål innen klima, miljø og biomangfold innenfor kommunens grenser og handlingsrom.

Føringene og forventningene til kommunens bidrag til å oppnå overordnede mål er tydelige og omfattende. De vil kreve omstillinger og systematiske endringer innen energiforbruk, transport og mobilitet, arealplanlegging og forbruk. Dette gir likevel også muligheter gjennom samhandling og innovasjon.

Skole og barnehage

Når utbygging av Hole ungdomsskole og etablering av modul på Vik skole er gjennomført, vil elevkapasiteten i skolene være ivaretatt med det vi har av kunnskap om elevtall pr. i dag. Den største usikkerheten er utviklingen av boliger i skolekrets Sundvollen, der kan det på et tidspunkt i kommende 10 års periode bli behov for kapasitetsøkning på skolen.

Barnehagene har pr. i dag kapasitet til å innfri lovfestet krav om barnehageplass, og det er noe restkapasitet. Med en betydelig vekst i kommunen, vil det 10. kommende 10 års periode bli behov for å øke kapasiteten.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen startet i 2012 og har mange viktige overordnede mål. Ett av disse er knyttet til opprettelse av Helsefelleskap og overføring av oppgaver og midler fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten. I likhet med mange andre kommuner opplever Hole en gradvis, og lite omtalt, oppgaveforskyvning mellom nivåene uten at det følger midler med. I praksis betyr dette stadig større faglige utfordringer innen somatikk, habilitering/rehabilitering og psykisk helse. Dette utfordrer kommunen både på kompetanse, arbeidsgiverpolitikk og ressurser.

Kompetanse/-rekruttere og beholde

Hole kommune står primært ovenfor to hovedutfordringer knyttet til kompetanse de nærmeste årene. Dette er kompetanseutfordringen og rekrutteringsutfordringen. Hole kommune har store omstillingskrav. Utfordringen blir å beholde medarbeidere med den kompetansen kommunen trenger, og med best skikkethet til å utføre arbeidsoppgavene som skal løses etter tilpasningen til dagens økonomiske situasjon. Etter tilpasningen, blir utfordringen å beholde, utvikle og å rekruttere den kompetansen som er nødvendig for å løse oppgavene som venter oss, samt å skaffe tilstrekkelig arbeidskraft. Ved moderat befolkningsvekst i Hole vil behovet for arbeidskraft og kompetanse øke. Vi ser spesielle utfordringer med å rekruttere kompetanse til pleie- og omsorgssektoren, psykolog og logoped til Helse og skoleledere i skolesektoren. Rekruttering av unge medarbeidere til omsorgssektoren vil ha et spesielt fokus i årene som kommer. Utover utfordringene som er beskrevet ovenfor, tar Hole kommune sikte på å gjennomføre et lederutviklingsprogram for å dyktiggjøre ledere på alle nivå i kommunen. Dette for å sikre dyktige ledere som utøver lederskap på en profesjonell måte.

Sykefravær

Sykefraværet for medarbeidere i Hole kommune ligger høyere enn lokal målsetting på 5% (7,38% i 2021). Et stort flertall av enhetene i Hole kommune har et sykefravær som ligger lavere enn målsettingen på 5%. Enkelte enheter har et sykefravær over tid som vi kan anta er et problem for kvaliteten på tjenestene. På disse enhetene er det iverksatt spesielle tiltak utover det ordinære forebyggende og reparerende sykefraværarbeidet som fortløpende utføres på alle enheter i kommunen. For disse enhetene ser vi i at arbeidet har gitt resultater. Sykefraværet pr 2. tertial 2022 var på 8,44% og er en svak økning i forhold til tilsvarende periode året før på 7,10%. Sykefraværet var svært høyt på begynnelsen av året knyttet til korona. Det jobbes videre med «Raskere tilbake-ordninger via NAV-systemet».

Innovasjon og praksis til brukernes beste

Innen alle sektorer skjer det kontinuerlig endringsarbeid og utvikling av nye rutiner og systemer til beste for brukerne. Flere av disse satsingene er finansiert med eksterne midler. Livsgledehem er finansiert gjennom gavemidler, men krever likevel en betydelig arbeidsinnsats av personalet for å oppfylle vedtatte resultatmål.

God og stedlig ledelse er den viktigste forutsetningen for å lykkes med innovasjon og endret praksis.

Holemodellen

Holemodellen handler om å gi barn og unge gode, kvalitetssikrede og helhetlige tjenester. Eventuelle behov for hjelp skal oppdages tidlig, og tiltak settes raskt inn i samarbeid med barnets foreldre. Holemodellen er en struktur for samhandling mellom tjenester til barn og unge. Modellen er i kontinuerlig utvikling, hvor samhandling mellom tjenestene i alle sammenhenger skal tuftes på prinsippene i Holemodellen.

Leve hele livet

Reformen retter seg mot eldre over 65 år og gjelder både eldre som bor hjemme og de som bor i institusjon. Alle kommuner må ha en plan for hvordan reformen skal settes ut i livet. Planen skal forankres politisk. Reformen har fem innsatsområder og fem hovedelementer.

De fem innsatsområdene er følgende:

1. *Et aldersvennlig Norge*
2. *Aktivitet og fellesskap*
3. *Mat og måltider*
4. *Helsehjelp*
5. *Sammenheng og overgang i tjenestene*

Kvalitetsreformen er forankret hos WHO (Verdens helseorganisasjon), og nasjonalt gjennom KS, regjering, organisasjoner og seniorråd. Kjernen eller målet med reformen er å gi de eldre større valgfrihet, mer matglede og riktig ernæring. Kort og godt større innflytelse over eget liv. Reformen har også et klart mål om å ta vare på de pårørende.

Hole kommune har søkt og kommet med i læringsnettverk knyttet til reformen.

Flere eksempler på nye prosjekter og arbeidsmåter er beskrevet nærmere i kapitlet Sammendrag og beskrivelse av satsingsområder.

Læringsmiljø

Læringsprosjektet var et 2-årig prosjekt for skole og barnehage med ekstern veiledning fra Læringsmiljøsentret, iverksatt av Utdanningsdirektoratet. Tema i prosjektet er læringsmiljø, forebygging, avdekking og håndtering av mobbing, samt regelverk, ledelse og organisasjonsutvikling. PP-tjenesten er en viktig aktør og deltar i prosjektets videre implementering.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Kompetanseløftet skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. De trenger kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Kompetanseløftet blir en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet skal bygge på lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høgskole. Kompetanseløftet er initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Barnevernsreformen

Barnevernsreformen trådte i kraft fra 2022. Formålet med reformen er å overføre mer ansvar til kommunene på barnevernområdet slik at forebyggende arbeid og tidlig innsats til barn og familier kan styrkes. Reformen regulerer først og fremst barnevernet, men målene i reformen kan ikke nås uten endringer i hele oppvekstsektoren i kommunen. Kommunen har et omfattende ansvar for å tilrettelegge for tverrfaglig samhandling mellom ulike kommunale tjenester og nivåer.

Kommunens styringssystemer

Politisk vedtatte strategier for å nå mål

Kommuneplanens samfunnsdel har videreført visjonen **Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid**.

Oppdrag fra Samfunnsdelen

- Hole kommune skal være en ansvarsfull og helhetlig samfunnsutvikler
- Hole kommune skal ivareta eksisterende innbyggere og tiltrekke seg nye innbyggere, nye næringer, kompetansemiljøer og arbeidsplasser
- Hole kommune skal styrke samarbeidet mellom kommune, næringsliv, frivillighet, utdanning og forskning innenfor de ulike tjenestekområdene
- Hole kommune skal være en god og attraktiv tjenesteleverandør, forvalter og arbeidsgiver

Strategi

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Kunnskapsbasert praksis
- Befolkningsrettet innsats
- Livsmestring
- Forebygging i stedet for reparasjon
- Tverrfaglig samarbeid

Tjenestene må være basert på gode og nye løsninger, ha søkelys på kostnadseffektiv og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Mål

Sosial bærekraft

Sosial utjevning

- Innbyggere som oppleve livsmestring, læring, deltakelse i arbeidsliv, aktiviteter, nærmiljø og samfunn.

Miljømessig bærekraft

Helhetlig samfunnsutvikling

- Grønt perspektiv i tjenestene, planer og utvikling/ utbygging m.m.

Økonomisk bærekraft

Kostnadseffektiv og bærekraftig drift

- Regnskapsresultater som innfrir vedtatte økonomiske måltall.

Fremtidens tjenester

Utviklingen av fremtidens tjenester i Hole kommune skal baseres på brukermedvirkning, dokumentert kunnskap, effektiv drift og ny teknologi. Tjenestene skal gi innbyggerne mulighet for økt selvhjelpenhet, mestring og læring. Kommunen skal sikre tydelige, samordnede og effektive tjenester når innbyggerne har behov for bistand. Digitalisering og ny teknologi er viktige innsatsfaktorer i fremtidens velferd, og robuste enheter og sambruk er strukturelle grep. Et av satsningsområdene er utvikling av gode lokalsamfunn som tilrettelegger for relasjoner og nettverk på tvers av alder og sosial bakgrunn. Kommunen skal samhandle godt med innbyggere, lokalsamfunn, frivillige aktører og næringsliv.

For å skape sammenheng og helhet i kommunens tjenester, vil Kommunedirektøren arbeide med følgende spor for utvikling av tjenestene:

Det digitale sporet – sikre at brukerne raskt finner informasjonen de trenger.

Samhandling og tidlig innsats – Sikre at kommunen leverer tjenester som er tilstrekkelig koordinert og at prosesser er helhetlige og kunnskapsbaserte.

Kultur, innovasjon og endringsledelse – Sikre at medarbeidere og ledere rustes til å gjennomføre endringer, at det er god samhandling, kultur for læring og forbedring og innovasjon for å møte fremtidens utfordringer.

Sikre at tjenestene er innrettet i et brukerperspektiv, og at tjenestene driftes og utvikles med bakgrunn i dokumentert kunnskap.

Verdier og ledersetninger

Verdiskapende samspill innebærer at vi har en organisasjon med strukturere, beslutningssystemer og en kultur som legger til rette for å spille på lag. Det gir rom for fleksibel bruk av kompetanse og ressurser.

LEDERPLAKATEN

VI - KULTUR

VERDIER

RESPEKT

- Vise respekt i møte med hverandre og innbyggerne
- Vise forståelse for hverandres roller og ansvar

ÅPENHET

- Åpenhet og forutsigbarhet i all saksbehandling
- Åpen for endringer
- Åpen og inkluderende i møte med hverandre og innbyggerne

LOJALITET

- Lojal til politiske vedtak
- Lojal til leders beslutning
- Lojalitet til hverandre
- Lojalitet til faget
- Lojalitet til brukerne

FLEKSIBILITET

- Vilje til å yte "det lille ekstra" når det trengs
- Opptatt av å gjøre andre gode
- Være raus
- Evne å se helhet

RELASJONSLEDELSE

Medarbeidere som vet at de er verdifulle yter sitt beste

RELASJONSLEDELSE		
Gruppe	Individ	
Vi-kultur	Leder-setninger	Leder- atferd

SOM LEDER I HOLE KOMMUNE SKAL JEG...

...bygge intern stolthet og kultur

...være en tydelig og tilgjengelig leder

...tenke helhetlige løsninger og benytte tverrfaglig kompetanse

...fremme arbeids- glede og bidra til et godt arbeidsmiljø

...være service- innstilt og bidra til gode løsninger for brukerne

LEDERSETNINGENE

Eventyrlig fortid – eventyrlig fremtid

HOLE KOMMUNE

Lederplakaten gir et godt bilde av hvilke forventninger som stilles til ledere og medarbeidere i Høle kommune

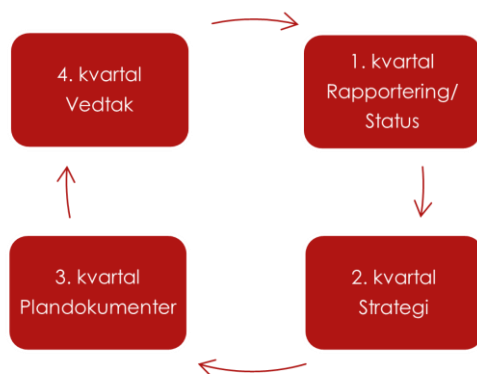
Kommunens tjenester må være basert på gode og nye løsninger, ha fokus på kostnadseffektivitet og bærekraftig drift. God ledelse og motiverte medarbeidere er en forutsetning for å lykkes.

Kommuneplanmelding/årsmelding

Hensikten med kommuneplanmeldingen er å gi politikerne best mulig forståelse for kommunens drift, hvilke utfordringer en står ovenfor og grunnlag for å velge de riktige strategier videre. Det legges vekt på å se sammenhengen med overordna mål når det skal gjøres prioriteringer.

Årshjul

Årshjulet viser i grove trekk hva det skal legges vekt på gjennom året og samhandlingen mellom politikk og administrasjon på ulike nivåer.

Budsjettprosessen

Kommunestyret skal en gang i året vedta en rullerende økonomiplan som skal omfatte minst de fire neste årene. Økonomiplanen skal synliggjøre økonomiske konsekvenser av tiltak i årsbudsjettet de etterfølgende år, og gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på kommuneplanens samfunnsdel (kommuneplanens handlingsprogram).

Årsbudsjettet er første året i økonomiplanen og er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Budsjettet består av en drifts- og en investeringsdel.

Det er krav til balanse i årsbudsjettet for det enkelte år i økonomiplanperioden.

Kommunedirektøren har ansvar for å utarbeide grunnlagsdokumentasjon vedrørende årsbudsjett og økonomiplan.

Formannskapet har ansvaret for å fremme innstilling til kommunestyret i budsjettsaken.

Innstilling til årsbudsjettet skal legges ut til **alminnelig ettersyn** tidlig nok til at allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag, og senest 14 dager før innstillingen behandles av kommunestyret.

Kommunestyret skal selv vedta årsbudsjettet. Vedtaket skal fattes innen utgangen av året.

Statsforvalteren fører kontroll med kommunene på vegne av staten. Budsjettvedtaket skal oversendes statsforvalteren senest 30 dager etter at kommunestyret har fattet sitt vedtak.

Drift av kommunens tjenester

Kommunestyret skal selv vedta fordeling av driftsrammer og mål for tjenesteområdene (styring og prioritering). I tilfeller hvor kommunestyret vedtar omstilling/innsparing for et område, skal denne så langt som mulig konkretiseres.

Kommunen har følgende kommunalområder og tjenesteområder:

Administrasjon og fellesfunksjoner (inkl. folkevalgte og kontrollorganer), og sentral avsetning til lønnsoppgjør og pensjon.

Kommunalområde Oppvekst

- Skole og SFO
- Barnehage
- PPT
- Helse (overført fra Velferd fra 1.9.2022)

Kommunalområde Velferd

- Pleie, rehabilitering og omsorg
- Tiltak funksjonshemmede
- NAV Hole

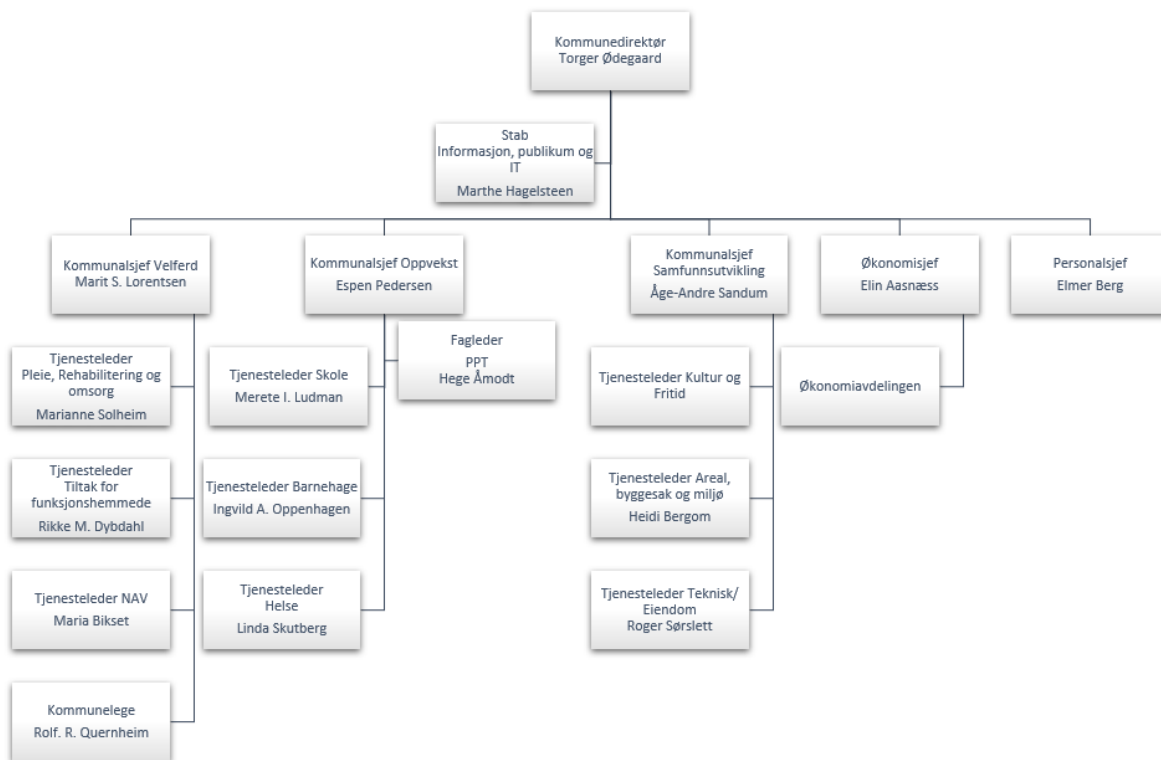
Kommunalområde Samfunnsutvikling

- Teknisk drift og eiendom, inkl selvkostområder med fond
- Areal, byggesak og miljø
- Kultur og fritid (inkl tilskudd til kirken)

Det er netto utgiftsramme for hvert tjenesteområde som er bindende ovenfor kommunestyret. Det innebærer at tjenesteområdet kan disponere eventuelle merinntekter og omdisponere innenfor rammen så fremt dette ikke binder opp kommunestyret fremover og de fastsatte mål for året oppfylles.

Kommunedirektøren har i tråd med økonomireglementet fullmakt til å fordele budsjettammen videre til de underliggende enheter/avdelinger i henhold til administrativ lederstruktur, f.eks den enkelte skole og barnehage. Kommunedirektørens fullmakter er videredelegert til tjenesteleder.

Organisasjonskart

Budsjettvedtak

1. Økonomiplan/handlingsplan 2023-2026

Fremlagte forslag til Økonomiplan/handlingsplan 2023-2026 for Hole kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.

2. Driftsbudsjett 2023

Driftsbudsjettet for 2023 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1A Økonomiplan"

Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag "Framsikt 1B Økonomiplan".

Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønn og pensjon på de enkelte tjenesteområdene iht sentral avsetning.

3. Investeringsrammer

Investeringsbudsjettet for 2023 vedtas i samsvar med de tiltak og finansiering som fremgår av kapittel Investeringer i økonomiplanen.

4. Lån

For 2023 gis fullmakt til følgende låneopptak:

- a. Lån til finansiering av investeringer, inntil 39,63 mill kr
- b. Startlån fra Husbanken til videre utlån, inntil 20 mill kr.

5. Skatt

Skatt på inntekt og formue for 2023 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter

6. Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2023 vedtas i tråd med kapittel Gebyrliste.

Festeavgift for grav økes fra kr. 300 til kr. 330 i tråd med forslag fra Hole kirkelig fellesråd.

Nye gebyrer, avgifter og brukerbetalinger gjøres gjeldende fra 1. januar 2023 dersom ikke annet er fastsatt.

7. Mål og resultatkrav

Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet. Mål for finansielle styring er iht vedtatt økonomireglement.

Økonomiplan for 2023-2026

Framsikt 1A Økonomiplan – til disposisjon for tjenesteområdene

Beløp i 1000

	Regnskap			Økonomiplan			
	2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	2023	2024	2025	2026
Sentrale inntekter							
Rammetilskudd	-179 148	-168 849	-168 849	-183 123	-183 093	-183 610	-183 614
Inntekts- og formuesskatt	-269 407	-277 688	-277 688	-292 184	-292 184	-292 184	-292 184
Andre generelle statstilskudd	-1 357	-1 526	-1 526	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661
Sum Sentrale inntekter	-449 911	-448 063	-448 063	-477 218	-477 093	-477 522	-477 459
Sentrale utgifter							
Korona - midler over statsbudsjettet 2021	0	0	0	0	0	0	0
Lønnsavsetning	0	19 833	19 833	23 000	23 000	23 000	23 000
Prognose avsetning pensjonspremie tjenesteområdene	0	0	0	8 071	8 071	8 071	8 071
Prognose red pensjonspremie tjenesteområdene	150	-6 323	-6 323	0	0	0	0
Pensjon - premieavvik inkl aga	-18 379	-692	-692	-20 080	-20 080	-20 080	-20 080
Pensjon - ovf fra premiefond	-4 852	-6 440	-6 440	-6 525	-6 525	-6 525	-6 525
Omstilling økonomiplan 2023-2025	0	0	0	0	0	0	0
Prognose avsetning pensjonspremie tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Økt innsparing 2024-2026	0	0	0	0	-6 655	-9 484	-14 575
Sum Sentrale utgifter	-23 081	6 378	6 378	4 467	-2 188	-5 017	-10 108
Driftsutgifter per tjenesteområde	440 454	412 989	412 989	453 542	439 751	437 718	437 761
Avskrivninger	23 307	26 891	26 891	27 684	28 774	30 036	30 036
Brutto resultat (KOSTRA)	-9 232	-1 805	-1 805	8 475	-10 756	-14 785	-19 770
Netto finansutgifter og inntekter							
Renteinntekter	-1 889	-2 687	-2 687	-4 651	-4 751	-5 051	-5 251
Utbytter	-4 162	-4 600	-4 600	-7 500	-5 000	-5 000	-5 000
Renteutgifter	4 404	8 934	8 934	17 541	19 133	20 969	23 161
Avdrag på lån	18 718	18 740	18 740	19 880	21 656	25 954	28 947
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	17 072	20 387	20 387	25 270	31 038	36 872	41 857
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-23 307	-26 891	-26 891	-27 684	-28 774	-30 036	-30 036
Netto resultat	-15 467	-8 309	-8 309	6 060	-8 493	-7 949	-7 949

Økonomiplan for 2023-2026

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2021	budsjett 2022	budsjett 2022	2023	2024	2025	2026
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner							
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	18 656	9 884	9 884	-4 867	9 892	9 885	9 885
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenesteområdene	-3 190	-1 575	-1 575	-1 193	-1 399	-1 936	-1 936
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	15 467	8 309	8 309	-6 060	8 493	7 949	7 949
Årsoverskudd / underskudd	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2023-2026

Framsikt 1B Økonomiplan – budsjettrammer tjenesteområdene

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr.	Rev.	Økonomiplan			
	2021	budsjett	budsjett	2023	2024	2025	2026
Administrasjon og fellesfunksjoner	35 839	37 319	37 319	38 748	38 563	38 563	38 563
Pleie, rehabilitering og omsorg	91 586	83 413	83 413	86 923	86 966	87 010	87 053
Tiltak funksjonshemmede	45 925	42 962	42 962	42 416	42 416	42 416	42 416
Nav Hole	28 618	29 571	29 571	29 238	29 238	29 238	29 238
Skole	109 962	100 597	100 597	114 969	114 969	114 969	114 969
Barnehage	54 775	53 254	53 254	54 725	54 725	54 725	54 725
PPT	4 027	3 884	3 884	4 261	4 261	4 261	4 261
Helse	13 747	11 754	11 754	11 628	11 628	11 628	11 628
Teknisk drift/eiendom	33 144	27 754	27 754	49 136	35 326	32 712	32 712
Areal, byggesak og miljø	8 134	9 453	9 453	8 554	8 554	8 554	8 554
Kultur og fritid	11 667	11 453	11 453	11 750	11 706	11 706	11 706
Finansiell virksomhet	-160	0	0	0	0	0	0
Sum netto rammer	437 264	411 413	411 413	452 348	438 352	435 782	435 825
Herav:							
Avskrivninger	23 307	26 891	26 891	27 684	28 774	30 036	30 036
Motpost avskrivninger	-23 307	-26 891	-26 891	-27 684	-28 774	-30 036	-30 036
Avsetninger til bundne driftsfond	8 354	19	19	431	43	8	8
Bruk av bundne driftsfond	-11 544	-1 594	-1 594	-1 624	-1 442	-1 944	-1 944
Sum rammer uten 1A-poster	440 454	412 989	412 989	453 542	439 751	437 718	437 761

Status og rammebetingelser

Utvikling i økonomiske nøkkeltall

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	11,8 %	14,8 %	16,6 %	21,4 %	11,2 %	13,7 %
Økonomi						
Frie inntekter i kroner per innbygger (B)	62 105	65 420	62 021	67 050	64 824	63 840
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	4,5 %	3,0 %	7,6 %	4,0 %	3,6 %	4,2 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger (B)	51 927	51 824	68 393	68 956	93 328	90 299
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	61,8 %	59,0 %	80,5 %	71,6 %	96,2 %	93,0 %

Teoretisk innsparingspotensial

Tjeneste	Indikator	Hole	Jevnaker	Sveio	Lavest i KOSTRA gruppen	Lavest i KOSTRA-gruppen - kroner	Gjennomsnitt for gruppen	Innbyggere i målgruppen	Teoretisk handlingsrom i mill.	Teoretisk handlingsrom %
Grunnskole	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B)	17 311	14 762	14 933	Gjerdrum	13 171	15 894	6 859	11,0	9,2
Pleie og omsorg	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)	21 331	18 199	21 051	Gjerdrum	17 271	21 385	6 859	-0,4	-0,2
Barnevern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B)	1 838	1 757	2 805	Risør	502	2 254	6 859	-2,6	-20,3
Barnehage	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B)	8 523	10 282	10 315	Våler (Østf.)	8 146	9 673	6 859	-8,4	-14,5
Kommunehelse	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B)	3 727	3 719	3 866	Marker	2 421	3 729	6 859	0,0	-0,1
Sosiale tjenester	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B)	2 052	2 093	2 420	Stranda	1 138	2 566	6 859	-2,7	-19,3
Kultur og idrett	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kultur og idrett (B)	1 989	2 462	1 878	Giske	825	1 999	6 859	-0,1	-0,5
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Plan, kulturminner, natur og nærmiljø (B)	1 078	526	750	Froland	43	726	6 859	2,4	32,7
Adm, styring og fellesutgifter	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Adm, styring og fellesutgifter (B)	5 292	5 795	4 688	Gjerdrum	-4 192	5 243	6 859	0,4	1,0
Brann og ulykkesvern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Brann og ulykkesvern (B)	1 057	977	1 056	Våler (Østf.)	530	1 020	6 859	0,3	3,5
Kommunale boliger	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunale boliger (B)	-91	-243	-17	Skiptvet	-490	40	6 859	-0,9	0,0
Samferdsel	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Samferdsel (B)	904	1 615	1 176	Råde	481	1 359	6 859	-3,1	-50,3
Næringsforv. og konsesjonskraft	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Næringsforv. og konsesjonskraft (B)	-153	141	118	Surnadal	-1 381	225	6 859	-2,6	0,0
Kirke	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke (B)	557	696	740	Løten	396	741	6 859	-1,3	-33,0

**) Tallene er justert for ulikt utgiftsbehov

Investeringer i økonomiplanen

Investeringsbehov og planer for kommunen

Investeringer er et viktig virkemiddel for å sikre et godt tjenestetilbud til kommunens innbyggere. Det er etablert handlingsregler som setter rammer for investeringsnivået. Investeringene finansieres av tilskudd, refusjoner, lån, fond og overskudd fra driftsregnskapet. Handlingsreglene tilsier at gjeldsgraden ikke skal overskride 75 når man holder investeringer innen selvkostområdene vann og avløp utenfor.

Hole kommune har investeringsbehov fremover knyttet til vedtatte planer og statlige planer om Ringeriksbanen og ny E16. Langsiktig drifts- og investeringsplan (LDIP) legger grunnlaget for en plan for riktig investering til rett tid. I analysen ser man utbyggingsplaner, befolkningsprognoser, investeringsbehov knyttet til kapasitet og tilstand på kommunens bygninger og anlegg i et langsiktig perspektiv.

I løpet av 2023-2026 forutsettes at følgende investeringsbehov ivaretas

- Utvidelse Hole ungdomsskole i forhold til kapasitet, FOT avdeling, flerbrukshall, kulturskole og fritidsklubb
- Fortsette planlegging av omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede i sammenheng med kommunens eget behov og statlige planer om Ringeriksbanen og ny E16 (Ringeriksporteføljen).
- ENØK tiltak knyttet til solcelleanlegg på inntil 9 formålsbygg
- Fortsette plan for utskifting av kommunens tjenestebiler til el-biler
- Årlige bevilgninger til IT, formålsbygg og infrastruktur
- Det foreslås betydelige investeringer innen Vann og avløp iht vedtatt Hovedplan for vann og avløp med særlige tiltak på Sollihøgda i samarbeid med Bærum kommune, Sundvollen og Hole renseanlegg. Nødvendig infrastruktur er grovprosjektert. Detaljprosjektering, forhandlinger av kostnadfordeling mellom kommunen og utbyggere i utbyggingsavtaler og prisstigning vil påvirke Hole kommunes kostnader for prosjektene. For 2023 planlegges det med at detaljprosjekteringen for Sollihøgda og forhandlinger rundt utbyggingsavtaler ferdigstilles. Eventuelle kostnadsendringer for prosjektet på Sollihøgda innarbeides i budsjett 2024.

Sprinkling Hole bo- og rehabiliteringssenter

Kommunestyret vedtok 12.09.2022 plan for sprinkling av pleieinstitusjoner i tråd med brannvesenets beredskapsanalyse. Tiltak i tre private pleieinstitusjoner er innarbeidet i driftsbudsjettet for 2022 og 2023 og foreslås dekket ved bruk av disposisjonsfondet. Tiltak i eget bygg er investering og kan lånefinansieres. Kostnadene for Hole bo- og rehabiliteringssenter er ikke komplett og vil bli innarbeidet i budsjettet for 2024. Foreløpig plan tilsier at man prioriterer de tre private institusjonene i 2023. Dersom leverandør har kapasitet også til Hole bo- og rehabiliteringssenter i 2023 vil det bli fremmet egen sak.

Utvidelse Hole ungdomsskole

I økonomiplanen er kommunestyrets investeringsvedtak knyttet til utvidelse Hole ungdomsskole til skolestart høsten 2025 innarbeidet. I perioden 2021-2023 gjennomføres tiltak iht reguleringsplanens bestemmelser i forhold til brannvannsløsning, ny trafo, trafikksikkerhetstiltak og de øvrige rekkefølgekrav i ny reguleringsplan for Hole ungdomsskole. Arbeidet med å tilpasse ny løsning for flerbrukshall, kulturskolen og fritidsklubb er igangsatt.

Omsorgsboliger for eldre og funksjonshemmede

Prosjektet henger tett sammen med fremdriften og endringer for statlig fellesprosjektet for Ringeriksbanen og E16. I forbindelse med fremleggelse av statsbudsjettet for 2023 foreslås prosjektene splittet og øker usikkerheten rundt prosjektene ytterligere.

Investeringstabell for kommunen samlet

Ikke rentable investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2023-26
	2023	2024	2025	2026	
Administrasjon og fellesfunksjoner					
Avsetning tiltak mindre tiltak i løpet av året	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
IKT utskifting av back-up hardware	300	0	0	0	300
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	2 300	2 000	2 000	2 000	8 300
Velferd					
Biler - elbiler hjemmetjenesten	0	700	0	0	700
Tiltak funksjonshemmede elbiler til erstatning for fossile og en hybrid	700	350	0	0	1 050
Velferdsteknologi Hole bo- og rehabiliteringssenter - langtidsavdelingen	200	200	200	200	800
Sum Velferd	900	1 250	200	200	2 550
Oppvekst					
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	500	500	500	500	2 000
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Oppvekst	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Samfunn					
ENØK solcelleanlegg kommunale bygg	8 750	0	0	0	8 750
HUS Utvidelse	15 000	78 000	78 000	0	171 000
Ladestasjoner - elbiler	375	375	0	0	750
Robotgressklippere større offentlige arealer	220	0	0	0	220
Teknisk drift elbiler utskifting mm	250	750	0	0	1 000
Sum Samfunn	24 595	79 125	78 000	0	181 720
Finansiell virksomhet					
Egenkapitalinnskudd KLP	1 175	1 222	1 271	1 322	4 990
Sum Finansiell virksomhet	1 175	1 222	1 271	1 322	4 990
Sum	30 470	85 097	82 971	5 022	203 560

Økonomiplan for 2023-2026

Rentable investeringer

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Samfunn					
Avløp hovedplan	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
ENØK solcelleanlegg selvkostområdene	1 200	0	0	0	1 200
Hole renseanlegg	5 000	23 333	11 667	0	40 000
Sollihøgda anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	0	10 000	10 000
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	6 000	11 000	11 000	0	28 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	4 633	7 833	7 833	20 299
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	3 000	0	3 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Sum Samfunn	14 900	41 666	36 200	20 533	113 299
Sum	14 900	41 666	36 200	20 533	113 299

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Investeringer i varige driftsmidler	44 195	125 541	117 900	24 233
Tilskudd til andre investeringer	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 175	1 222	1 271	1 322
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	45 370	126 763	119 171	25 555
Kompensasjon for merverdiavgift	-4 565	-13 162	-13 344	-592
Tilskudd fra andre	0	0	-6 000	0
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Bruk av lån	-39 630	-112 379	-98 556	-23 641
Videreutlån	20 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-20 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	3 100	3 100	3 100	3 100
Mottatte avdrag på videreutlån	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 175	-1 222	-1 271	-1 322
Sum finansiering	-45 370	-126 763	-119 171	-25 555
Sum finansieringsbehov	45 370	126 763	119 171	25 555
Sum finansiering	-45 370	-126 763	-119 171	-25 555
Udekket finansiering	0	0	0	0

Investeringsutgiftene utgjør 44,2 mill kr. I tillegg til investeringer i bygg og anlegg skal kommunen årlig innbetale egenkapitaltilskudd KLP (pensjonsleverandør). Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan ikke lånefinansieres og forutsettes her dekket gjennom bruk av ubundet investeringsfond. Samlet finansieringsbehov utgjør 45,4 mill kr.

Investeringsbudsjettet finansieres med kompensasjon for merverdiavgift, ulike tilskudd, inntekter fra salg av anleggsmidler, overføringer fra drift eller opptak av lån.

Investeringer innen vann og avløp er betegnet som rentable ved at de finansieres av gebyrinntekter. Kommunen tar opp lån og gebyrinntektene skal over tid bidra til at kommunens kostnader også til gjelds-betjeningen skal dekkes.

Kompensasjon for merverdiavgift

Kompensasjon for merverdiavgift føres direkte i investeringregnskapet til finansiering av investeringer. Det er budsjettet med 4,6 mill kr i merverdiavgiftskompensasjon i 2023.

Bruk av ubundet investeringsfond

Hole kommune har 10,2 mill kr på ubundet investeringsfond etter avleggelse av regnskapet for 2021. Prognose for saldo pr 31.12.2022 etter planlagt avsetninger og bruk er 6,6 mill kr. I forslaget til investeringsplan er det årlig planlagt anvendelse i størrelsesorden 1,2 mill kr til finansiering av egenkapitaltilskudd KLP. Egenkapitaltilskudd og kjøp av aksjer kan ikke lånefinansieres.

Bruk av lån

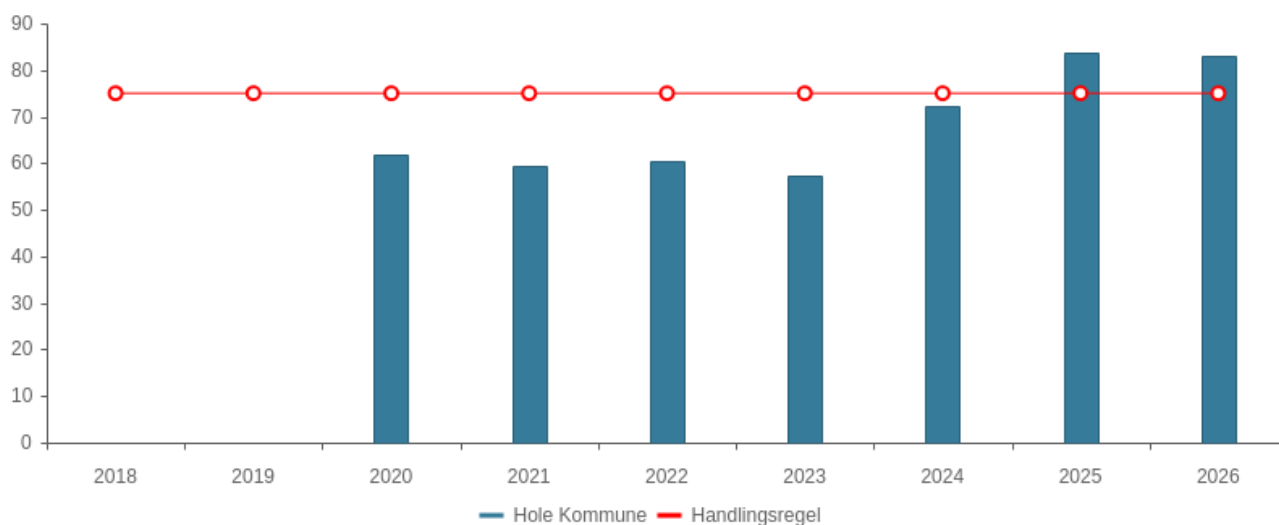
Opptak av lån påfører driftsbudsjettet fremtidige rente- og avdragskostnader. Driftskostnader knyttet til startlån og VAR-investeringer finansieres over tid gjennom brukerbetaling.

Budsjettert låneopptak i fireårsperioden er på 274 mill kr hvorav 114 mill kr er knyttet selvkost vann og avllø

Videreutlån - startlån

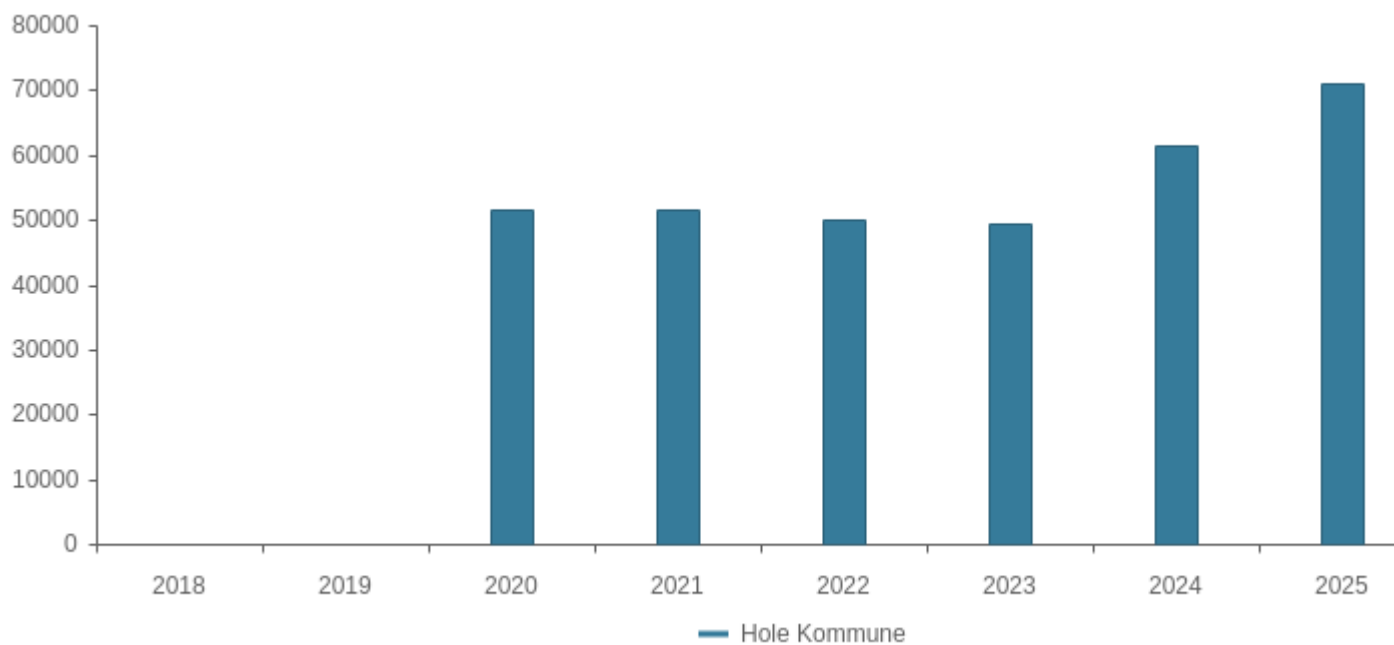
Låneopptak, utbetalinger og innbetalinger i form av avdrag startlån fra Husbanken skal føres i investeringsbudsjettet/regnskapet. Det er lagt til grunn nytt låneopptak i 2023 på 20 mill kr. Behovet i forhold til startlån vurderes årlig.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026
Hole Kommune	0,0 %	0,0 %	62,0 %	59,4 %	60,6 %	57,2 %	72,1 %	83,8 %	83,0 %
Handlingsregel	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %	75,0 %

Netto lånegjeld i kroner per innbygger

Tabell	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026
Hole Kommune	0	0	51 634	51 463	50 168	49 290	61 441	70 914	69 405

Hovedtallene i budsjettforslaget

Økonomisk bærekraft er avgjørende for å kunne opprettholde og videreutvikle tjenestetilbudet til kommunens innbyggere. Stabilitet og forutsigbarhet i den økonomiske politikken gir grunnlag for god kvalitet i tjenestene, fornøyde brukere, innbyggere og ansatte.

Det vises til kapittelet om økonomiske utvikling for en nærmere beskrivelse av økonomiske handlingsregler og utfordringer for kommunen.

Årsbudsjettet og økonomiplanen er basert på:

- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommunestyrets mål for finansiell styring
- Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2023, slik det er redegjort for i kommuneproposisjonen
- Kommunestyrets vedtak med økonomiske konsekvenser for 2023 og fremover.
- Befolkningsvekst i henhold til kommuneplanens samfunnsdel, men med oppdaterte tall i tråd med egen prognose for perioden

Det er i driftsbudsjettet innarbeidet en årlig vekst i frie inntekter. På utgiftssiden er det tatt høyde for lønnsvekst, demografiendringer og prisjustering. Driftsbudsjettet blir presentert i faste 2023-priser.

Følgende forutsetninger er lagt til grunn:

- Deflator – 4,0 prosent (vektet snitt av lønns- og prisvekst)
- Prisvekst – 3,5 prosent
- Lønnsvekst – 3,8 prosent i 2022 og 4,4% i 2023

Sentrale inntekter

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor i 2022	Rev. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
				2023	2024	2025	2026
Rammetilskudd	-179 148	-168 849	-168 849	-183 123	-183 093	-183 610	-183 614
Inntekts- og formuesskatt	-269 407	-277 688	-277 688	-292 184	-292 184	-292 184	-292 184
Andre generelle statstilskudd	-1 357	-1 526	-1 526	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661
Sum sentrale inntekter	-449 911	-448 063	-448 063	-477 218	-477 093	-477 522	-477 459

Frie inntekter (skatt og rammetilskudd)

Kommunene finansieres i hovedsak av de frie inntektene. De utgjør ca 76% av driftsinntektene. For å kunne gi et likeverdig tilbud til innbyggerne omfordes skatteinntektene mellom kommunene gjennom såkalt skatteutjevning i rammetilskuddet.

Budsjettet er basert på Revidert nasjonalbudsjett 2022 og Kommuneproposisjonen 2023. Skatteanslaget vurderes videre på bakgrunn av forventet skatteinntang 2022, befolkningsprognoser, forventet lønnsvekst og sysselsetting. Historisk har vekst i skatteinntang og frie inntekter blitt høyere enn departementets anslag for Hole i kommuneproposisjonen/statsbudsjettet.

I 2020 og 2021 har kommunene mottatt ekstraordinære midler gjennom rammetilskuddet i forbindelse med korona.

Regjeringen har signalisert strammere økonomisk ramme i statsbudsjettet som ble fremlagt 6. oktober. Endringer som påvirker budsjettet vil eventuelt innarbeides før forslaget skal til endelig behandling i kommunestyret.

Skatt

Hole kommune opplever store variasjoner i skatteinntektene. Det gjør det utfordrende å lage treffsikre prognoser. Årene 2020 og 2021 var preget av korona med ekstraordinære utgifter og inntekter, samtidig var skatteinntektene for Hole og landet betydelig høyere enn de rammer som ble lagt til grunn i statsbudsjettene.

I revidert nasjonalbudsjett for 2022 oppjusteres skatteinntangen for 2022 betydelig. Bakgrunnen er oppjusterte anslag for lønns- og sysselsettingsvekst og at økte utbytter til personlige skatteyttere i 2021 innebærer økte skatteinntekter i 2022. Dette er ifølge regjeringen midler som vil bortfalle i 2023. Prognosen for 2023 er basert på signaler fra kommuneproposisjonen i mai 2022. Det er lagt til grunn en pris/lønnskompensasjon på 4% (kommunal deflator).

Rammetilskudd

I kommuneproposisjonen legges opp til en realvekst i kommunenes frie inntekter på om lag 1,2 -1,5 mrd kr hvorav 0,9 mill kr er knyttet til merkostnader demografi.

Signalene er at økte kostnader til demografi og pensjon gir lite handlingsrom i opplegget. Videre er veksten innen flere områder høyere enn det som fremkommer av demografi kostnadene og det er behov for forutsatt effektivisering, omstilling, innovasjon og streng prioritering

I tiden etter kommuneproposisjonen ble fremlagt har den økonomiske situasjonen endret seg ved at prisene har økt mer enn forventet, spesielt knyttet til energipriser. Norges Bank satte opp renten raskere enn tidligere antatt for å dempe prisveksten. Regjeringen varsler nå om et strammere statsbudsjett for å redusere aktiviteten i økonomien.

Andre generelle statstilskudd

Kommunen får kompensasjonstilskudd for omsorgsboliger og sykehjemsplasser samt rentekompensasjon for skoleanlegg. Tilskuddet utbetales fra Husbanken, og det er Husbankens egen flytende rente som legges til grunn for beregning av rentekompensasjonen. Kompensasjonen utgjør mellom 1,5 og 1,7 mill kr årlig. Tilskuddet reduseres over tid i forhold til nedbetaling av lån knyttet til tiltakene.

Sentrale utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	Rev. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
				2023	2024	2025	2026
Lønnsavsetning	0	19 833	19 833	23 000	23 000	23 000	23 000
Prognose avsetning pensjonspremie tjenesteområdene	150	0	0	8 071	8 071	8 071	8 071
Pensjon - premieavvik inkl aga	-18 379	-692	-692	-20 080	-20 080	-20 080	-20 080
Pensjon - ovf fra premiefond	-4 852	-6 440	-6 440	-6 525	-6 525	-6 525	-6 525
Økt innsparing 2024-2026	0	0	0	0	-6 655	-9 484	-14 575
Sum sentrale utgifter	-23 081	12 701	12 701	4 467	-2 188	-5 017	-10 108

Lønn og pensjon

Det er lagt til grunn 3,84% i forventet lønnsvekst i 2022 og 4,4% i 2023 basert på prognoser fra Statistisk sentralbyrå (september 2022). Lønnsavsetningen inneholder kompensasjon for lønnsoppgjørene i 2022 og 2023, ettersom oppgjørene i 2022 ikke er ferdigforhandlet. Midlene fordeles tjenesteområdene når resultatet av de ulike oppgjørene er klare.

På bakgrunn av nye beregninger fra de to pensjonskassene som benyttes i Hole kommune (Statens pensjonskasse (SPK) og Kommunal landspensjonskasse (KLP), er det innarbeidet endringer i pensjonskostnadene. For å jevne ut svingninger i premiene er det fastsatt en ordning slik at kommunene utgiftsfører beregnede pensjonskostnader i stedet for årlig betalt premie.

For å sikre at det over tid blir samsvar mellom regnskapsførte pensjonskostnader og betalte premier, må kommunene også utgiftsføre differansen mellom premie og pensjonskostnad (premieavviket). Dette kalles amortiseringskostnad og kommer i tillegg til den beregnede pensjonskostnaden. Premieavviket føres over 7 år iht kommunestyrets vedtak.

Pensjonspremier, bruk av premiefond, premieavvik og amortiseringskostnad for 2023 er basert på prognoser fra pensjonsleverandørene.

Omstillingsbehov - uspesifiserte kostnadsreducerende tiltak

For å opprettholde mål om 1,75% netto driftsresultat til avsetning disposisjonsfond i hele planperioden synliggjøres behov for reduserte utgifter/økte inntekter ved videreføring av 2023-nivå samtidig som det forventes høyere rente og økte investeringer fremover. Omstillingsbehovet øker fra 16 mill kr i 2023 med ytterligere 7 mill kr i 2024 og 17 mill kr i 2026. I dette ligger det innsparing som følge av økte energipriser med nær 12 mill kr årlig.

Driftsutgifter per kommunalområde

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	Rev. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
				2023	2024	2025	2026
Administrasjon og fellesfunksjoner	35 839	37 319	37 319	38 748	38 563	38 563	38 563
Velferd	166 129	155 946	155 946	158 577	158 620	158 664	158 707
Oppvekst	182 511	169 489	169 489	185 583	185 583	185 583	185 583
Samfunn	52 945	48 660	48 660	69 440	55 586	52 972	52 972
Finansiell virksomhet	-160	0	0	0	0	0	0
Driftsutgifter per tjenesteområde	437 264	411 413	411 413	452 348	438 352	435 782	435 825

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	Rev. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
				2023	2024	2025	2026
Renteinntekter	-1 889	-2 687	-2 687	-4 651	-4 751	-5 051	-5 251
Utbytter	-4 162	-4 600	-4 600	-7 500	-5 000	-5 000	-5 000
Renteutgifter	4 404	8 934	8 934	17 541	19 133	20 969	23 161
Avdrag på lån	18 718	18 740	18 740	19 880	21 656	25 954	28 947
Netto finansinntekter/finansutgifter	17 072	20 387	20 387	25 270	31 038	36 872	41 857
Finansutgifter i tjenesteområdene	0	0	0	0	0	0	0
Totale finansutgifter	17 072	20 387	20 387	25 270	31 038	36 872	41 857
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0	0

Kommunens finansinntekter består av renteinntekter på innskudd kapital og utbytte fra selskaper.

Renteinntektene påvirkes av utviklingen i kommunens likviditet og rente.

Utbytte fra Ringerikskraft AS og Vardar AS er i 2022 budsjettet med 4,6 mill kr. På bakgrunn av prognoser fra Vardar AS for 2023 er utbytter oppjustert med 2,9 mill kr til 7,5 mill kr 2023 og lagt noe lavere fremover i økonomiplanen.

Finansutgiftene består av avdrag og renteutgifter til betjening av kommunens lån. Prognosene er basert på utviklingen i gjeldende låneportefølje samt forslag til investeringsplan og rente.

Rentenivået har vært ekstremt lavt de siste årene pga pandemien. Norges Bank reduserte styringsrenten til 0% i mai 2020 som pengepolitisk tiltak knyttet til pandemien. I september 2021 ble styringsrenten økt fra 0 til 0,25% og styringsrenten har i 2022 økt raskere enn forventet pga svært høy prisvekst. I september 2022 er styringsrenten på 2,25 prosent. I Norges Banks prognose er det lagt til grunn at styringsrenten øker til rundt 3 prosent i løpet av vinteren.

Renten kan endre seg raskt og renteforutsetningene kan endres fremover. Budsjettrenten er kalkulert til 4,1 % i 2023 for så å redusere noe fremover til 3,6% i 2026. I Langsiktig drifts- og investeringsplan er det lagt til grunn en langsikt rente på 4%.

Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. bud. i fjor 2022	Rev. bud. i fjor 2022	Økonomiplan			
				2023	2024	2025	2026
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	18 656	9 884	9 884	-4 867	9 892	9 885	9 885
Netto avsetninger	18 656	9 884	9 884	-4 867	9 892	9 885	9 885
Netto avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner i tjenestoområdene	-3 190	-1 575	-1 575	-1 193	-1 399	-1 936	-1 936
Totale avsetninger	15 467	8 309	8 309	-6 060	8 493	7 949	7 949

Tabellen viser netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfondet. Utgangspunktet for både bruk av og avsetning til fond er at kommunen må planlegge for et positivt driftsresultat. Det er nødvendig for å sikre økonomisk handleevne over tid.

Kommunestyret har fastsatt mål for finansiell styring med et disposisjonsfond på 10% av driftsinntektene. Resultatet i 2021 er et disposisjonsfond på 86,6 mil kr som utgjør 14,8% av driftsinntektene.

I 2022 er det vedtatt både avsetning og bruk av disposisjonsfondet. Det var opprinnelig budsjettert med 9,884 mill kr i avsetning av årets resultat. I løpet av året er det fattet vedtak på totalt 5,3 mill kr om tiltak finansiert ved bruk av disposisjonsfondet. Tiltakene har i all hovedsak vært knyttet til engangsbevilgninger.

Kommunestyret vedtok i sak 041/22 Sprinkling av pleieinstitusjoner. Tiltaket er knyttet til at Hole kommune iverksetter og bekoster sprinkling av kommunale og private pleieinstitusjoner i tråd med brannvesenets beredskapsanalyse. I første omgang omfatter det pleieinstitusjonene Hole bo- og rehabiliteringssenter, Nøstret I, Hvalheim og Solstad. Kostnadene ble antatt til ca 16,35 mill kr ekskl merverdiavgift for disse institusjonene. Tiltak i de private institusjonene må dekkes over kommunens driftsbudsjett, mens tiltak i Hole bo- og rehabiliteringssenter som er kommunens eiendom er å betrakte som en investering og kan lånefinansieres.

I 2022 ble det avsatt 2,5 mill kr ekskl mva finansiert ved bruk av disposisjonsfond til å starte med de tre private institusjonene og oppdaterte budsjett-tall tilsier at det må avsettes 12,8 mill kr ekskl mva i 2023 for slutføring av disse tiltakene. I forslaget er tiltakene foreslått finansiert ved bruk av disposisjonsfond.

Budsjettforslaget er stramt og innebærer krav til kostnadsreduksjoner for tjenestoområdene særlig knyttet til høye energipriser og økte utgifter til skole for en økende andel elever med særskilt behov for tilrettelegging. Budsjetttopplegget baseres på den bakgrunn av et noe svakere driftsresultat enn målsettingen på 1,75%.

Økonomiplan for 2023-2026

Forslaget innebærer et resultat som tilsier 7,933 mill kr i driftsresultat til avsetning disposisjonsfond, samtidig som det er lagt opp til 12,8 mill kr i bruk av disposisjonsfondet til sprinkling av private institusjoner. Dette gir 4,8 mill kr i netto bruk av disposisjonsfond i 2023. I perioden 2024-2026 er det lagt til grunn et resultat på ca 1,3% av driftsinntektene og forutsetter ytterligere innsparinger i driften.

Disponering av driftsrammen

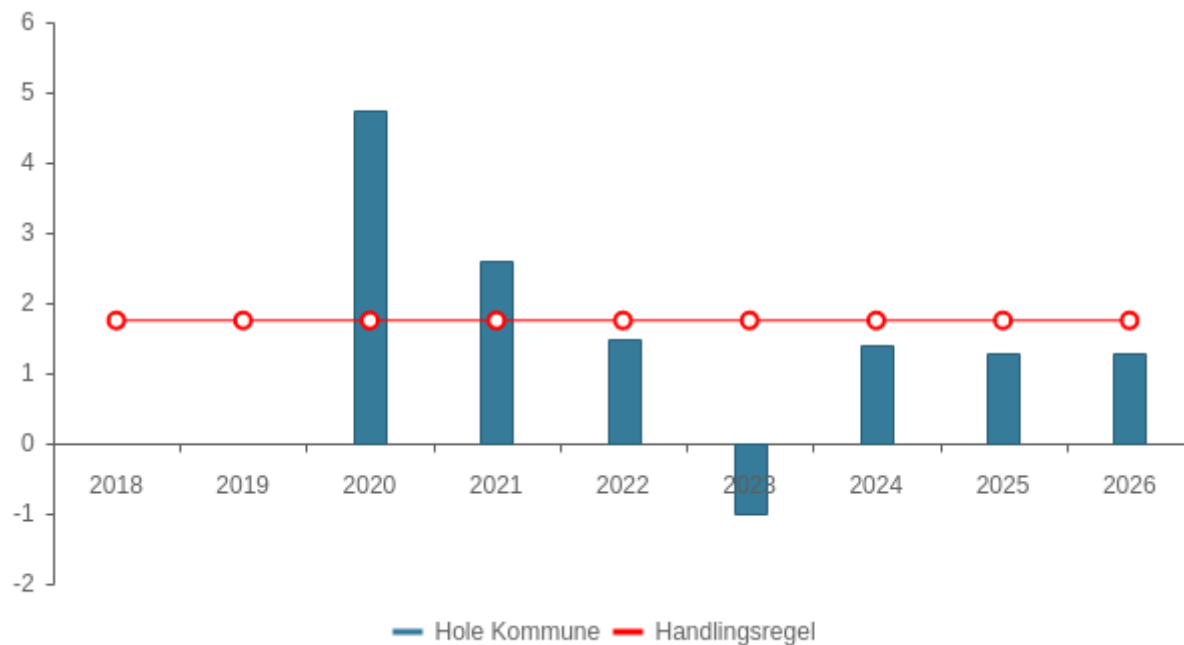
Driftsbudsjettet - forslag til rammeendringer fordelt på endringskategorier

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	411 413	411 413	411 413	411 413
Vedtak forrige periode	360	-1 050	-3 664	-3 664
Budsjettendring i år	12 932	12 932	12 932	12 932
Konsekvensjusteringer	13 292	11 881	9 268	9 268
Konsekvensjustert ramme	424 705	423 295	420 681	420 681
Driftskonsekvens	43	86	130	173
Politisk vedtak	15 284	2 484	2 484	2 484
Innsparingstiltak	-14 683	-14 683	-14 683	-14 683
Nye tiltak	26 999	27 170	27 170	27 170
Nye tiltak og realendringer	27 643	15 057	15 101	15 144
Ramme 2023-2026	452 348	438 352	435 782	435 825

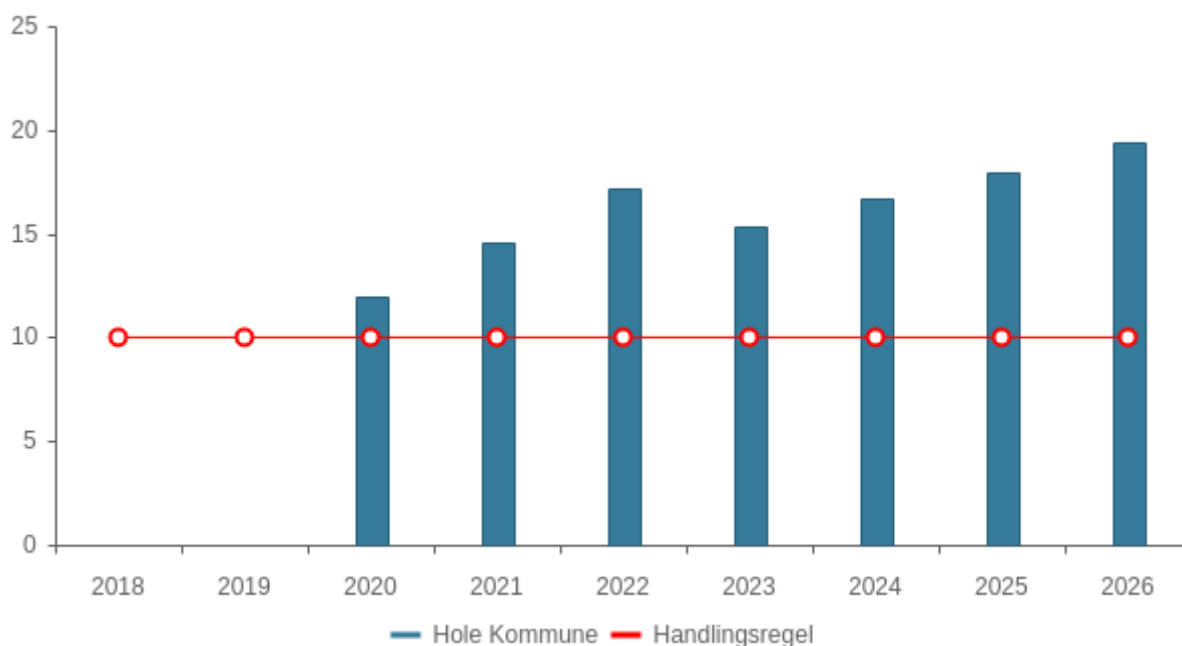
Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

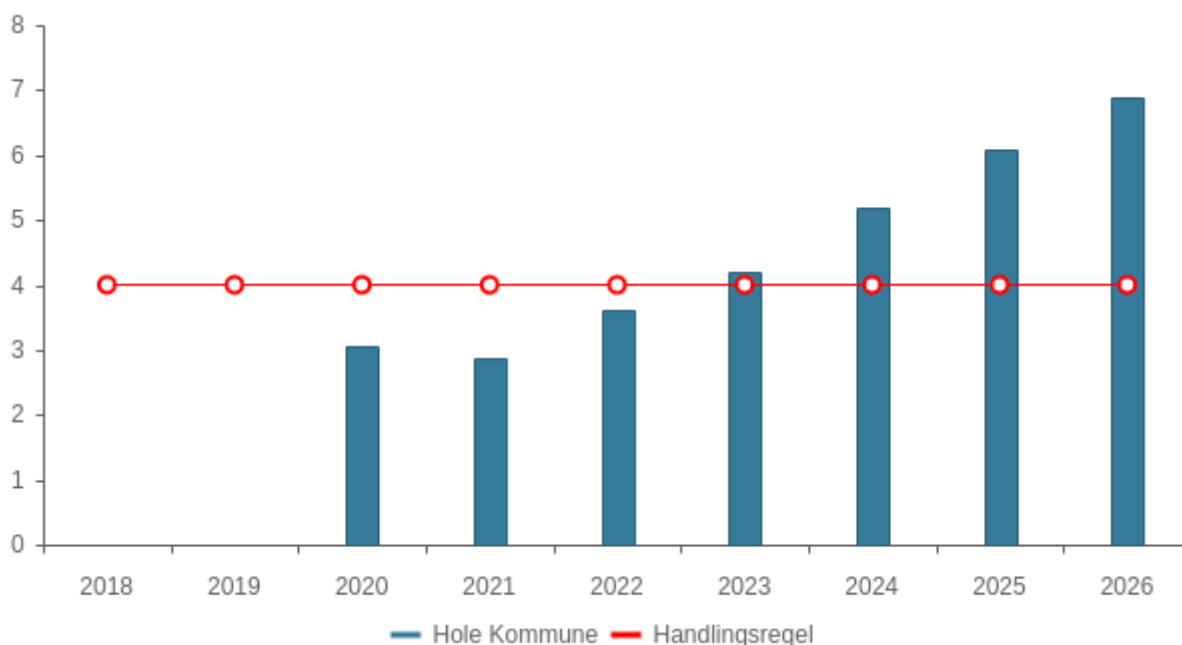
Tabell	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026
Hole Kommune	0,0 %	0,0 %	4,7 %	2,6 %	1,5 %	-1,0 %	1,4 %	1,3 %	1,3 %
Handlingsregel	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %	1,8 %

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026
Hole Kommune	0,0 %	0,0 %	12,0 %	14,6 %	17,2 %	15,3 %	16,7 %	18,0 %	19,4 %
Handlingsregel	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %

Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2018	KOSTRA 2019	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	Budsjett 2022	Økplan 2023	Økplan 2024	Økplan 2025	Økplan 2026
Hole Kommune	0,0 %	0,0 %	3,1 %	2,9 %	3,6 %	4,2 %	5,2 %	6,1 %	6,9 %
Handlingsregel	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Vurdering av den økonomiske utviklingen

Beløp i 1000

	Budsjett 2022	Økonomiplan			
		2023	2024	2025	2026
Sum inntekter	-567 574	-601 099	-602 548	-604 903	-604 840
Sum utgifter	565 769	609 574	591 792	590 118	585 070
Brutto resultat	-1 805	8 475	-10 756	-14 785	-19 770
Netto finansutgifter og inntekter	20 387	25 270	31 038	36 872	41 857
Motpost avskrivninger	-26 891	-27 684	-28 774	-30 036	-30 036
Netto resultat	-8 309	6 060	-8 493	-7 949	-7 949
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	8 309	-6 060	8 493	7 949	7 949
Årsresultat	0	0	0	0	0
Netto resultat i prosent av sum inntekter	1,5 %	-1,0 %	1,4 %	1,3 %	1,3 %

Kommunens tjenesteområder

Administrasjon og fellesfunksjoner

Innledning

Tjenesteområde Administrasjon og fellesfunksjoner leverer tjenester til alle tjenesteområder, folkevalgte og innbyggerne. Tjenesteområdet har ansvar for å legge til rette for god politisk og administrativ styring, samt ivareta en rekke fellesfunksjoner på vegne av hele organisasjonen.

Tjenesteområdet omfatter Kommunedirektøren og toppledelsen i kommunen herunder Kommuneoverlege, samt de administrative stab- og støttetjenestene Informasjon og IKT, Økonomi og Personal.

Fellesutgifter som Tilskudd til regionale samarbeidstiltak, KS-kontingent, personellforsikringer, bedriftshelsetjeneste, lærlingordning, lisenser og vedlikeholdsavtaler kommer inn under dette området.

Det er totalt 21,8 årsverk knyttet til området. I tillegg kommer folkevalgte, lærlinger og tillitsvalgte.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	4 362	34 469	33 177	33 177	33 177	33 177
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	8 732	9 883	9 878	3 038	209	-4 882
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 233	1 774	2 289	2 289	2 289	2 289
Overføringsutgifter	6 133	5 447	5 747	5 747	5 747	5 747
Finansutgifter	20 941	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
Sum Driftsutgifter	42 401	74 574	74 091	67 251	64 422	59 331
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-306	-88	-88	-88	-88	-88
Refusjoner	-9 039	-7 289	-7 289	-7 289	-7 289	-7 289
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-20 297	-23 500	-23 500	-23 500	-23 500	-23 500
Sum Driftsinntekter	-29 642	-30 877	-30 877	-30 877	-30 877	-30 877
Sum	12 759	43 697	43 214	36 374	33 545	28 454

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	37 319	37 319	37 319	37 319
Sum Vedtak forrige periode	400	0	0	0
Sum Budsjettendring i år	619	619	619	619
Konsekvensjusteringer	1 019	619	619	619
Konsekvensjustert ramme	38 338	37 938	37 938	37 938
Politisk vedtak				
Budsjett for kontrollarbeidet 2023	515	515	515	515
Ringeriksbadet IKS økt driftstilskudd	300	300	300	300
Sum Politisk vedtak	815	815	815	815
Innsparingstiltak				
Adm og fellesutgifter innsparing	-1 452	-1 452	-1 452	-1 452
Sum Innsparingstiltak	-1 452	-1 452	-1 452	-1 452
Nye tiltak				
Avlevering av elektroniske arkiv	44	44	44	44
Backup i Azure	100	100	100	100
eADM (automatisk identitetshåndtering)	136	61	61	61
Framsikt økonomiplan overført fra Økonomi	120	120	120	120
Framsikt økonomiplan til Fellesutgifter	-120	-120	-120	-120
ICR-tjeneste (Døgnbemannet responsteam) (Virkning fra 1. juli)	90	180	180	180
Microsoft E5 Security (lisenser med utvidet sikkerhet)	277	277	277	277
SOC-tjeneste (IKT loggverktøy) (Virkning fra 1. juli)	400	600	600	600
Sum Nye tiltak	1 047	1 262	1 262	1 262
Nye tiltak og realendringer	410	625	625	625
Ramme 2023-2026	38 748	38 563	38 563	38 563

Nye tiltak

Avlevering av elektroniske arkiv

Konsulenttjenester ifb med avlevering av elektronisk arkiv.

Backup i Azure

Daglig backup av servere til en skyleverandør (f.eks Azure). Tilrettelegge infrastruktur for å kunne gjenopprette lokalt servermiljø hos skyleverandør i tilfelle lokalt havari (brann, vannskader, serverhavari etc.). Vil gi raskere gjenoppretting av kommunens systemer.

eADM (automatisk identitetshåndtering)

Automatisk håndtering av identitetsflyt mellom Visma, AD og underliggende fagsystemer.

ICR-tjeneste (Døgnbemannet responsteam) (Virkning fra 1. juli)

ICR= Incident respons team

NSM har stilt krav om at kommunen har en slik tjeneste.

Tjenesten innebærer en responstidsavtale. Dvs. et døgnbemannet team som umiddelbart kan ta affære med uønskede hendelser i kommunens IKT-infrastruktur slik at skaden minimeres. Avtalen gjøres med en ekstern tilbyder.

Microsoft E5 Security (lisenser med utvidet sikkerhet)

Microsoft-lisenser med utvidet sikkerhet. Den utvidede sikkerheten anses som nødvendig for å beskytte klienter og servere. Tjenesten vil bidra til å avdekke uønskede hendelser på brukere og IKT-infrastruktur.

SOC-tjeneste (IKT loggverktøy) (Virkning fra 1. juli)

SOC= Security Operation Center

NSM har lagt frem krav om at alle kommuner skal ha en slik tjeneste. Kravet følger av det høye trusselnivået mot IKT infrastruktur.

SOC er en døgntkontinuerlig overvåkningstjeneste som overvåker og tolker logger. Hensikten med tjenesten er å tidlig nok kunne oppdage og fjerne trusler mot kommunens IKT infrastruktur.

Hole kommune er i samarbeid med Digiviken i gang med å få opp en rammeavtale på tjenesten slik at prisen presses ned.

Antar virkning og implementering fra 1.7.2023 og da med noe subsidierte etableringsmidler fra Viken.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2023-26
	2023	2024	2025	2026	
Administrasjon og fellesfunksjoner					
Avsetning tiltak mindre tiltak i løpet av året	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
IKT utskifting av back-up hardware	300	0	0	0	300
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	2 300	2 000	2 000	2 000	8 300
Sum investeringsprosjekter	2 300	2 000	2 000	2 000	8 300

Sammendrag budsjett

Tabell Driftsbudsjett omfatter i tillegg til budsjett for Administrasjon og fellesutgifter sentral avsetning lønnsoppgjør og pensjon. Uspesifisert effektiviseringskrav for å oppnå mål om netto driftsresultat i perioden 2024-2026 fremgår i oversikten.

Driftsbudsjettet innebærer

- Konsekvensjustering i forhold til kommune- og fylkesvalg i 2023.
- Ringeriksbadet IKS årlig driftstilskudd økes med 0,3 mill kr til 1,3 mill kr
- Regionale tilskudd er videreført på samme nivå som i 2022.
- Økte utgifter revisjon og kontrollorganer vedtak fra Kontrollutvalget er innarbeidet
- IKT sikkerhet er styrket for å imøtekomme nasjonale sikkerhetsmyndigheters krav

Innsparingskrav for området søkes løst gjennom reduserte lønnsutgifter knyttet til midlertidige permisjoner og vakanser hvor det ikke settes inn vikar. Det foreslås videre en reduksjon på 0,2 mill kr i regionale tilskuddsmidler av tidligere avsetning til Ringerike Utvikling for å nå innsparingskravet.

Investerings tiltak

Det innarbeides årlig investeringsmidler til felles IKT tiltak. I 2023 er tiltaket knyttet til utskifting av back-up hardware.

Tidligere sekkeposter knyttet til oppgradering kommunale bygg, veier mv. er nå redusert og det foreslås avsatt 2 mill kr til tiltak i løpet året som disponeres av kommunedirektøren. Det vil bli rapportert på anvendelsen av midlene i forbindelse med tertialrapportene.

Utfordringer som preger driften

Under dette området vil sentral lønnsavsetning og pensjon for hele kommunen være risikoområder.

Velferd

Innledning

Kommunalområdet velferd har ansvar for tjenestoområdene Pleie- og omsorg som innbefatter institusjon og hjemmetjenester (PRO), Tjenesten for funksjonshemmede med Arbeidssenteret og avlastning (TFF) og Nav som innbefatter barnevern, sosialtjenesten, gjeldsrådgivning, statlige tjenester og tjenesten for mennesker med psykiske lidelser.

Målet for alle tjenester innen område velferd er å bidra til livsmestring og opplevelse av livskvalitet for mennesker i alle aldre og med ulike forutsetninger. I et samfunn med store endringer, er det viktig at verdier som likeverd, nestekjærlighet og medvirkning står sterkt. Alle mennesker skal verdsettes fordi de er mennesker. En grunnleggende tro på at alle kan bidra med noe ut fra egne forutsetninger, må prege de strategier og tiltak som blir iverksatt.

Vi satser på livsmestring.

Livsmestring handler om å ha evner og muligheter til å takle egen hverdag. Tidlig innsats betyr å etablere systemer og kompetanse til å avdekke behov og utfordringer og iverksette målrettede tiltak før problemene vokser seg store og omfattende. Det er både bedre og billigere å forebygge enn å reparere.

Velferdstjenestene skal i samarbeid med andre kommunale tjenester bidra til at mennesker i alle aldre med ulike forutsetninger og livssituasjoner opplever størst mulig grad av livsmestring, livskvalitet og medvirkning.

I en tid med økte forventninger og begrensede ressurser, er det spesielt viktig frigjøre krefter og initiativ hos hver enkelt. Samtidig må profesjonaliserte tjenester sikre riktig prioritering og tiltak til de som trenger det mest.

Økt bruk av frivilligheten og innovative løsninger kan bidra til å lage nye trinn nederst i Omsorgstrappa.

Dette er et viktig virkemiddel for å bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Utfordringer og satsninger

Kommuneplanens samfunnsdel – hovedgrep og delmål

Kommuneplanens samfunnsdel beskriver mål og hovedgrep for å møte kommunens hovedmål og utfordringer innenfor sektorene. Tjenestene innenfor området velferd skal bidra til gode liv for innbyggerne gjennom tiltak som stimulerer til medvirkning og mestring av utfordringer.

Viktige felles innsatser for sektor Velferd 2023

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Ha en kunnskapsbasert praksis og sjekke ut om praksis bidrar til å nå vedtatte mål og satsninger
- Legge til rette for innovasjon og endrede framtidsrettede arbeidsmetoder på alle nivåer
- Profesjonalisere tjenestetildelingen
- Jobbe for å øke livsmestring for sårbare grupper
- Fortsette å satse på helsefremmende og forebyggende tiltak for individ og samfunn
- Sikre og videreutvikle tverrfaglig samarbeid kommunalt og interkommunalt

Hovedmål

- Miljømessig bærekraft
- økonomisk bærekraft
- sosial bærekraft

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft	Velge framtidsrettede klima- og miljøløsninger i bygge- og investeringsprosjekter Fornuftig og riktig håndtering av avfall
sosial bærekraft	Utjevne sosiale forskjeller
økonomisk bærekraft	Forebygge og sikre tidlig innsats Sikre solid kommuneøkonomi

Virkemiddel for å nå mål

- Høy ressursinnsats der det virker best
- Ha en kunnskapsbasert praksis og sjekke ut om praksis bidrar til å nå vedtatte mål og satsninger
- profesjonalisere tjenestetildelingen • Jobbe for å øke livsmestring for sårbare grupper
- Fortsette å satse på helsefremmende og forebyggende tiltak for individ og samfunn
- Sikre og videreutvikle tverrfaglig samarbeid kommunalt og interkommunalt

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	170 246	154 868	156 195	156 195	156 195	156 195
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	14 040	12 258	12 236	12 279	12 323	12 366
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	23 994	20 498	24 170	24 170	24 170	24 170
Overføringsutgifter	9 737	8 425	8 818	8 818	8 818	8 818
Finansutgifter	3 667	50	50	50	50	50
Sum Driftsutgifter	221 684	196 099	201 469	201 512	201 556	201 599
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-9 345	-8 603	-9 603	-9 603	-9 603	-9 603
Refusjoner	-39 776	-29 508	-30 190	-30 190	-30 190	-30 190
Overføringsinntekter	-2 899	-1 080	-2 137	-2 137	-2 137	-2 137
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-3 535	-962	-962	-962	-962	-962
Sum Driftsinntekter	-55 555	-40 153	-42 892	-42 892	-42 892	-42 892
Sum	166 129	155 946	158 577	158 620	158 664	158 707

Sammendrag budsjett

Budsjett for Velferd 2023 har viktige satsninger. Dette dreier seg om tilrettelegging og tiltak som skal stimulere til mestring av eget liv og egen hverdag. Velferdsteknologi, hverdagsrehabilitering, etablering av ny arbeidstreningsplass på Hole arbeidssenter og videreføring av frivilligkoordinator er eksempler på slike tiltak.

Budsjettet gir rom for noen kompetansehevende tiltak. Her nevnes spesielt videreføring av kompetansetiltaket Klin-obs-kommune, som er en interkommunal satsing på grunnleggende observasjonskompetanse for helsepersonell. Dette tiltaket driftes gjennom midler gitt av Helsedirektoratet.

Satsingen rundt reformen "Leve hele livet" fortsetter i 2023. Fokus vil først og fremst være knyttet til "Aldersvennlig Hole" som er en tverrfaglig satsing på tvers av sektorer og tjenesteområder.

I budsjettarbeidet er det jobbet med mulige inntektsøkninger, innovative arbeidsmetoder og tiltak som gir direkte innsparing i driften.

Det er funnet tiltak innen alle områdene. Tiltaket for økt vedproduksjon på Hole Arbeidssenter gir både inntektsøkning og nye arbeidstreningsplasser. Dette er positivt.

Gjennom det siste året er det registrert varierende ledighet både i korttids- og langtidsplasser ved Hole bo- og rehab. Med bakgrunn i dette reduseres antall korttidsplasser med 4 i 2023.

Dekningsgraden for heldøgns institusjonsplasser vil dermed reduseres fra 14.9% til 9.8%.

2023 vil gi nyttige erfaringer ift behovet for langtids- og korttidsplasser i institusjon, sammenholdt med behovet for hjemmesykepleie.

Økonomiplan for 2023-2026

Behovet for tilsynslege institusjon og koordinator i hjemmetjenesten reduseres i takt med nedtak av plasser.

Arbeidet med styrking og sikring av tverrfaglig kompetanse i Tildelingsteamet fortsetter.

Hole bo- og rehabiliteringssenter jobber videre for å re-sertifisere seg som livsgledehem i 2023.

Dette betinger oppfyllelse av strenge dokumentasjonskrav knyttet til ordningen.

Situasjonen rundt flyktninger fra Ukraina er usikker. Både med hensyn til hvor mange flyktninger som vil komme til Norge neste år, og hvor mange som vil returnere til Ukraina når forholdene tillater dette.

Også i neste års budsjett er det prioritert frivilligkoordinator for målgruppen hjemmeboende. Dette er et viktig tiltak for å nå målet om at flest mulig skal kunne bo lengst mulig i eget hjem.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Biler - elbiler hjemmetjenesten	0	700	0	0	700
Tiltak funksjonshemmede elbiler til erstatning for fossile og en hybrid	700	350	0	0	1 050
Velferdsteknologi Hole bo- og rehabiliteringssenter - langtidsavdelingen	200	200	200	200	800
Sum investeringsprosjekter	900	1 250	200	200	2 550

KOSTRA-Nøkkeltall - Pleie og omsorg

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til omsorgstjenester i prosent av kommunens samlede netto drifts (prosent)	33,0 %	32,5 %	32,4 %	30,6 %	35,9 %	33,9 %
Utgifter kommunale helse- og omsorgstjenester per innbygger (kr)	28 084	30 543	27 071	31 221	33 895	33 077
Produktivitet						
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	6 106	6 333	5 130	4 137	4 459	4 437
Dekningsgrad						
Andel brukere av hjemmetjenester 0-66 år (prosent)	67,2 %	53,5 %	51,2 %	48,0 %	50,2 %	48,8 %
Andel innbyggere 67-79 år med dagaktivitetstilbud (prosent)	0,0 %	0,0 %	1,5 %	1,1 %	0,9 %	0,7 %
Andel innbyggere 80 år og over som bruker hjemmetjenester (prosent)	21,5 %	25,9 %	21,6 %	24,7 %	32,0 %	28,8 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (B)	8,1 %	7,5 %	10,5 %	13,2 %	9,7 %	10,9 %
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/ eget bad/wc (B)	90,5 %	90,5 %	176,1 %	100,0 %	90,8 %	92,1 %
Kvalitet						
Andel brukerretnede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)	81,9 %	80,0 %	76,5 %	80,3 %	79,4 %	78,3 %
Årsverk helse og omsorg per 10 000 innbygger (årsverk)	292,8	299,1	324,3	321,4	335,8	319,0
Årsverk per bruker av omsorgstjenester (årsverk)	0,50	0,59	0,68	0,69	0,50	0,58

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnevern

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter per innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten (B)	7 025	7 396	8 755	10 927	10 474	10 834
Produktivitet						
Andel netto driftsutgifter til barn som er plassert av barnevernet (f.252) (B)	55,2 %	46,5 %	48,0 %	58,1 %	52,7 %	52,5 %
Andel netto driftsutgifter til barn som ikke er plassert av barnevernet (f.251) (B)	11,3 %	16,2 %	8,8 %	10,4 %	12,7 %	12,6 %
Andel netto driftsutgifter til saksbehandling (funksjon 244) (B)	33,6 %	37,3 %	43,2 %	31,4 %	34,6 %	34,9 %
Brutto driftsutgifter per barn som er plassert av barnevernet (f. 252) (B)		335 722	307 143	473 143	454 397	431 117
Brutto driftsutgifter per barn som ikke er plassert av barnevernet (funksjon 251) (B)		21 069	58 222	47 167	41 660	47 459
Brutto driftsutgifter til tiltak (funksjon 251, 252) per barn med tiltak (B)	3 882	3 978	4 029	6 218	5 995	5 681
Netto driftsutgifter (funksjon 244, 251, 252) per barn (0-22 år) med tiltak (B)	116 522					
Dekningsgrad						
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år (B)	3,5 %	4,2 %	3,5 %	2,6 %	4,5 %	4,4 %
Kvalitet						
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år (B)	3,8	4,4	4,4	4,3	5,2	5,4

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommnehelse

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til kommnehelsetjenesten i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter	5,6 %	6,2 %	6,4 %	6,5 %	6,2 %	6,6 %
Dekningsgrad						
Hjemmebesøk nyfødte Andel barn (prosent)	101,5 %	78,6 %	101,9 %	105,4 %	91,2 %	80,5 %
Kvalitet						
Avtalte årsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten per 10 000 innbyggere 0-20 år (årsverk)	35,7	33,2	51,6	41,5	57,2	50,5
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Avtalte legeårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)	11,7	11,7	9,6	9,9	12,3	12,1

KOSTRA-Nøkkeltall - Sosiale tjenester

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Brutto driftsutgifter til introduksjonsordningen pr. innbygger (B)	0,1	0,1	0,4	0,5	0,5	0,4
Netto driftsutgifter til råd, veiledning og sos.forebyggend arb. pr. innb, 20-66 år (B)	1 102	1 153	1 606	1 767	1 555	1 579
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	2,5 %	2,6 %	3,8 %	3,4 %	3,8 %	4,9 %
Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år (B)	2 501	2 883	3 851	4 053	4 267	5 360
Netto driftsutgifter til tilbud til pers. med rusprobl. pr. innbyggere 20-66 år (B)	-37	85	306	32	304	607
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker (B)	41 949	49 992	35 689	43 835	42 061	51 418
Dekningsgrad						
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde (B)	36,0 %	38,9 %	39,2 %	43,7 %	33,2 %	36,1 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere i alderen 20-66 år (B)	3,3 %	3,0 %	1,7 %	3,0 %	3,5 %	3,7 %
Kvalitet						
Gjennomsnittlig deltakelseslengde (måneder)	7	9	9	10	0	0

KOSTRA-Nøkkeltall - Kommunale boliger

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	823	211	0	2 096	958	1 089
Netto driftsutgifter, boligformål, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	-1,1 %	-0,1 %	-0,4 %	0,0 %	0,1 %	0,3 %
Dekningsgrad						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere (B)	14	14	14	15	20	20
Andre nøkkeltall						
Antall husstander tilkjent statlig bostøtte fra Husbanken per 1000 innbyggere (B)	1,2	1,2	1,9	1,8	1,6	0,8
Antall nye søknader per 1000 innbyggere (B)	3,2	3,4	0,0	2,1	4,0	4,5
Antall søknader per 1000 innbyggere (B)	3,7	3,4	0,0	2,4	5,6	6,8

KOSTRA-Nøkkeltall - Folkehelse

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Folkehelseprofil					
Befolkning - Personer som bor alene, 45 år +	24,3	24,2	26,7	20,7	
Helserelatert atferd - Røyking, kvinner	1,5 %	1,9 %	3,5 %	4,7 %	
Helsetilstand - Forventet levealder, kvinner	83,9	84,0	82,7	85,1	
Helsetilstand - Forventet levealder, menn	79,9	80,5	79,4	80,0	
Helsetilstand - Hjerte- og karsykdom	17,2	16,5	19,3	19,4	
Helsetilstand - Overvekt og fedme, 17 år	16,0	16,0	31,0	26,0	
Helsetilstand - Psykiske sympt./lidelser	157,0	166,0	176,0	135,0	
Helsetilstand - Utdanningsforskjell i forventet levealder	5,00	4,80	3,70		
Helsetilstand - Vaksinasjonsdekning, meslinger 9 år	95,6	95,7	97,1	98,0	
Miljø, skader og ulykker - Fritidsorganisasjon. Ungdata	70,0	69,0	63,0		
Miljø, skader og ulykker - God drikkevannsforsyning	100,0	100,0	100,0	100,0	
Oppvekst og levekår - Barn av enslige forsørgere	12,0	13,0	16,0	10,0	
Oppvekst og levekår - Inntektsulikhet, P90/P10	2,8	2,9	2,5	2,5	
Oppvekst og levekår - Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	10,0	9,0	23,0	27,0	
Oppvekst og levekår - Lavinntekt (husholdninger)	7,6	7,2	9,9	8,7	
Oppvekst og levekår - Trives på skolen, 10. klasse	92,0	90,0	88,0	80,0	
Oppvekst og levekår - Vgs eller høyere utdanning, 30-39år	84,0	85,0	77,0	82,0	

KOSTRA-Nøkkeltall - Flyktninger og integrering

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Andre nøkkeltall						
Bosatte flyktninger per 1000 innbyggere (B)		0,0	1,4	0,0	1,2	0,9
Flyktninger - Anmodning om bosetting - antall personer		0	10	0		
Flyktninger - Faktisk bosetting - antall personer		0	10	0		
Flyktninger - Faktisk bosetting - Prosent av anmodning (B)		0,0 %	100,0 %	0,0 %	79,4 %	89,4 %
Flyktninger - Vedtak om bosetting - antall personer		0	10	0		
Flyktninger - Vedtak om bosetting - Prosent av anmodning (B)		0,0 %	100,0 %	0,0 %	91,2 %	98,9 %
Innvandrere i arbeid (prosent)						
Innvandrere i prosent av befolkningen	13,5 %					
Tilskudd fra IMDi (kr)	4 485 699	1 854 845	10 736 715	10 079 000		

Pleie, rehabilitering og omsorg

Innledning

Tjenesteområdet leverer helse, pleie- og omsorgstjenester i hovedsak til den eldre delen av befolkningen i eget hjem, omsorgsbolig, og i institusjon. Tjenesteområdet disponerer følgende omsorgsboliger: 7 på Vikstunet (halvert siden 2022), 10 på Vik Torg og 12 boliger for demente på Sundjordet. Hole bo- og rehabiliteringssenter har 31 (reduisert med 4 plasser) sykehjemsplasser hvorav 7 er korttidsplasser som inkluderer kommunal øyeblikkelig hjelp.

Sundjordet ble resertifisert som Livsgledehem i 2022, mens Hole bo- og rehabiliteringssenter ikke ble det i år. Plan for resertifisering i 2023. Grunnet pandemi har det ikke blitt utført bruker- og pårørendeundersøkelser de siste to årene.

Pårørendemøter og pårørendesamarbeid ble tidligere satt i system både på sykehjemmet og Sundjordet. Etter pandemien må dette revitaliseres.

Det er satset på videreutvikling av velferdsteknologi også i 2023. Jobber i dag med en utbredding av eksisterende velferdsteknologi.

Tjenesteområdet har ansvar for fastleger til kommunens innbyggere.

For brukeren handler et riktig omsorgsnivå om egenmestring og livskvalitet.

Økt levealder og oppgaveforskyvning mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen medfører at kommunen får ansvar for sammensatte problemstillinger og avansert medisinsk oppfølging. Liggetiden på sykehus er redusert til 2,1 døgn. Dette betyr at pasientene skrives raskere ut enn tidligere og stadig flere trenger sykepleiefaglig oppfølging og behandling. Behovet for sykepleiefaglig kompetanse er økende.

For å kunne nå det overordnede målet om at innbyggerne skal bo lengst mulig i eget hjem og mestre eget liv, er forebyggende innsats avgjørende.

Hjemmetjenesten er etter profesjonalisering av tildeling av tjenester, unngått forventet økning i ATA tid. Dette skyldes bl.a. at kriteriene er spisset og det fokuseres mer på trinnene nederst i omsorgstrappa. f.eks bruk av frivilligkoordinator.

Tiltak nederst i omsorgstrappa som hverdagsrehabilitering, frivillighetskoordinator til eldre hjemmeboende, bruk av velferds-teknologi, avlastning og tilpasning av hjelpemidler i hjemmet er viktige innsatsområder for å styrke brukers egenmestring og utsette behovet for tjenester høyere opp i omsorgstrappa. Dette bidrar til at brukerne bor lenger i eget hjem.

Dette skal vi oppnå

Det overordnede målet for PRO:

Tjenestene som ytes skal ivareta brukerens verdighet og bidra til mestring av eget liv, og tilpasse brukers egne ressurser og behov for bistand. Det er et mål og kunne bo trygt i egen bolig så lenge som mulig og mestre egen hverdag. Dette innebærer økt satsing på rehabilitering, hverdagsmestring og forebyggende tiltak.

Sosial bærekraft

Velferdsteknologi

Velferdsteknologi vil ha stor betydning for at innbyggere kan bo lengst mulig i eget hjem og mestre egen hverdag. Skal vi nå dette overordnede målet, må velferdsteknologi styrkes og fortsatt være et utviklingsarbeid framover. Medisindispensere, videokonferanser og digitale konsultasjoner hos fastleger har vært i ordinær drift i flere år. Innføring av velferdsteknologi bidrar både til kvalitet og effektivisering av tjenesten. I 2023 innføres Room Mate (digitalt tilsyn) på institusjon, og digital sårbehandling i hjemmetjenesten.

Velferdsteknologiske hjelpemidler er tatt i bruk på sykehjemmet og i hjemmetjenesten. Hastigheten på utviklingen må tilpasses de ressursene som er til rådighet.

Frivillighetskoordinator

Fra høsten 2022, ble stillingen som Frivillighetskoordinator omgjort til fast stilling. Det har gjennom 2020 og frem til dags dato, blitt utviklet et system for samarbeid med frivillige og frivillige organisasjoner rettet mot eldre hjemmeboende. Tiltakene som har vært prøvd ut og som skal videreutvikles er knyttet til reformen "Leve hele livet" og kommunens satsning på "Et aldersvennlig Hole".

Reformen har 4 overordnede satsningsområder; aktivitet, fellesskap, måltider og måltidstøtte. Tiltakene vil kunne utsette behovet for tjenester høyt oppe i omsorgstrappa. Satsningen på økt frivillig innsats til hjemmeboende, vil være en viktig faktor for å nå målet om at den eldre delen av befolkningen skal oppleve trygghet og kvalitet i eget liv, samt bo hjemme i eget hjem lengst mulig.

Et styrket og velfungerende samarbeid mellom kommune og frivillighet er et av hovedmålene til Hole kommune.

Styrke forebyggende og mestrende tiltak

Det er et stort behov for å styrke forebyggende og mestrende tiltak for å styrke livskvaliteten til hjemmeboende og redusere behovet for kommunale tjenester på kort og lang sikt. Dette gjelder f.eks bistand til tilpasning av eget hjem, veiledning / informasjon og økt satsing på hverdagsrehabilitering.

Økonomisk bærekraft

Tildelingsteamet er første instans for vurdering av søknader og tildeling av tjenester. LEON prinsippet - laveste effektive omsorgsnivå - skal sikres ved tildeling av tjenester. Målet med arbeidet er å gi tilstrekkelig og likeverdige tjenester til innbyggerne. Mestring og rehabilitering skal prøves der det er mulig, før kompenserende tiltak iverksettes.

Økonomiplan for 2023-2026

Forebyggende tiltak nederst i omsorgstrappa som hverdagsrehabilitering, avlastning, frivillighet til eldre hjemmeboende og velferdsteknologi er noen av flere tiltak som må prioriteres. Dette fører til at behovet for dyrere og mere ressurskrevende tjenester kan utsettes,

God personalpolitikk har som mål å beholde og utvikle egne ansatte. Rekruttering er mer kostnads-krevende enn kompetansehevende tiltak

Miljømessig bærekraft

Følgende tiltak vil gjennomføres i 2023:

- Hjemmetjenesten vil i løpet av året ha 6 el biler
- Fortsette digitale møter og kurs
- Bredde ut velferdsteknologi
- Endring av vaskeritjenesten - levering av tøy reduseres til 1 gang pr uke. Tiltaket fordrer økt bevissthet rundt bruk av arbeidstøy
- Økt bevissthet rundt kildesortering
- Digital vaktbok

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall langtidsbeboere 31.12 vurdert av tannhelsepersonell siste år	Pleie og omsorg - Antall langtidsbeboere 31.12 vurdert av tannhelsepersonell siste år	16	20	14	16	17	18	18	18	18
Brukere / pasienter skal ikke være utsatt for alvorlige avvik		1	4	0	0	0	0	0	0	0
Hjemmeboende skal unngå brudd som følge av fall (inkl. Sundjordet)		102,0	148,0	126,0	0,0	0,0	126,0	126,0	126,0	126,0
Hverdagshabilitering skal heve funksjonsnivå i tråd med brukers behov		90	88	76	90	50	50	50	50	50
Liggear skal ikke oppstå på institusjon		2	1	0	0	0	0	0	0	0
Pasienter/ beboere på sykehjem skal unngå brudd som følge av fall		108	106	100	0	0	100	100	100	100
Redusere unødvendig medikamentbruk for beboere i hjemmetjenesten		0,0	0,0	8,3	0,0	0,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Redusere unødvendig medikamentbruk for langtidsbeboere på sykehjem		6,0	7,3	6,5	0,0	0,0	5,0	5,0	5,0	5,0

Kommentarer til nøkkeltall

Økning i antall fall, uten brudd, hittil i 2022 på bakgrunn av Corona sykdom blant eldre på institusjon.

Det samme har forekommet i hjemmesykepleien, i tillegg et økende antall rusmisbrukere som har høy falltendens.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	86 470	79 790	78 919	78 919	78 919	78 919
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	8 870	8 259	8 237	8 280	8 324	8 367
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	12 191	7 604	12 006	12 006	12 006	12 006
Overføringsutgifter	2 184	1 944	1 944	1 944	1 944	1 944
Finansutgifter	2 372	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	112 086	97 596	101 106	101 149	101 193	101 236
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-8 277	-7 209	-7 209	-7 209	-7 209	-7 209
Refusjoner	-8 582	-6 387	-6 387	-6 387	-6 387	-6 387
Overføringsinntekter	-1 752	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 890	-587	-587	-587	-587	-587
Sum Driftsinntekter	-20 500	-14 183	-14 183	-14 183	-14 183	-14 183
Sum	91 586	83 413	86 923	86 966	87 010	87 053

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	83 413	83 413	83 413	83 413
Sum Vedtak forrige periode	-65	-65	-65	-65
Sum Budsjettendring i år	2 388	2 388	2 388	2 388
Konsekvensjusteringer	2 323	2 323	2 323	2 323
Konsekvensjustert ramme	85 736	85 736	85 736	85 736
Driftskonsekvens				
Velferdsteknologi - room-mate lisenser	43	86	130	173
Sum Driftskonsekvens	43	86	130	173
Innsparingstiltak				
PRO innsparingstiltak	-3 258	-3 258	-3 258	-3 258
Sum Innsparingstiltak	-3 258	-3 258	-3 258	-3 258
Nye tiltak				
PRO styrket ramme økt tjenestebehov	4 402	4 402	4 402	4 402
Sum Nye tiltak	4 402	4 402	4 402	4 402
Nye tiltak og realendringer	1 187	1 230	1 274	1 317
Ramme 2023-2026	86 923	86 966	87 010	87 053

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2023-26
	2023	2024	2025	2026	
Velferd					
Biler - elbiler hjemmetjenesten	0	700	0	0	700
Velferdsteknologi Hole bo- og rehabiliteringssenter - langtidsavdelingen	200	200	200	200	800
Sum Velferd	200	900	200	200	1 500
Sum investeringsprosjekter	200	900	200	200	1 500

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

For å sikre forsvarlig drift har det vært nødvendig å øke sykepleiedekningen noe som bidrar til økte lønnsutgifter. Grunnet høy generell prisstigning, eksempelvis interkommunal legevakt og økte basistilskudd til legene øker driftsutgiftene.

Driftsinntekter

Inntektssiden er justert opp for brukerbetaling i hjemmetjenestene i tråd med fastsatte satser. På Sundjordet forblir satsene uendret, da grunnlaget for beregning av kostnader er endret. Forslag om å avvikle avlastningsplassen ved Sundjordet og på den måten få inntekt for en beboer til.

Innsparinger

Gjennom det siste året er det registrert varierende ledighet både i korttids- og langtidsplasser ved Hole bo- og rehab. Med bakgrunn i dette reduseres antall korttidsplasser med 4 i 2023.

Dekningsgraden for heldøgns institusjonsplasser vil dermed reduseres fra 14.9% til 9.8%.

2023 vil gi nyttige erfaringer ift behovet for langtids- og korttidsplasser i institusjon, sammenholdt med behovet for hjemmesykepleie.

Lærlingene er plassert i direkte verdiskapende arbeid, dvs 50% direkte i turnus. Innsparing på ca 1,5 årsverk.

PRO jobber aktivt for å unngå kjøp av eksterne plasser til brukere med spesielle behov. Dette betinger en stor grad av spisskompetanse, fleksibilitet og endringsvilje blant medarbeiderne. Avdeling for mennesker med demens opprettes som skjermet enhet med økt kompetanse for en utfordrende brukergruppe.

Endret praksis og avtale med Menova vedrørende vaskeritjenester vil gi ca kr 360 000,- i innsparing i 2023.

Øvrig innsparing søkes løst gjennom reduserte lønnsutgifter og øvrige driftstilpasninger. Innkjøp av Visma ressursstyring vil frigjøre tid til andre oppgaver, og et rimeligere alternativ enn dagens program.

I 2023 vil vi innføre multidose også på institusjon, som et ledd i å effektivisere og sikre pasientsikkerhet.

Investeringsbehov og tiltak

RoomMate, digitalt tilsyn kr 200 000, årlig de neste tre årene.

Elektronisk vakt-bok, erstatter bruk av utskrift og papir. 100 000,-

Telefoner for elektronisk signering av medisinalister er et lovkrav. Dette er uavklart fordi Cosdoc fases ut, og nytt fagsystem må ut på anbud.

Utfordringer som påvirker driften

Utfordringene er knyttet til endringer i brukerbehov og at stadig mere kompliserte oppgaver skyves over fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. For å unngå å utløse de dyreste tjenestene høyt oppe i omsorgs-trappa, må ulike forebyggende tjenester være effektive og utgjøre en større del av tilbudet til brukerne. I tråd med forventet demografisk utvikling, blir det stadig flere eldre, 80+, i kommunen og stor økning i antall mennesker med demens sykdom.

Nye føringer gir signaler om at inntil 30% av inneliggende pasienter blir raskere skrevet ut av sykehus, dette vi få stor betydning for pleie og omsorg og fastlegene.

Økende brukergruppe innenfor psykisk helse og rus, i tillegg til eldre, vil gi økende press på spesielt hjemmetjenesten.

Tiltak funksjonshemmede

Innledning

Tjenesten omfatter botilbud, praktisk bistand, helsehjelp, avlastning, omsorgsstønad, BPA, støttekontakt og andre tiltak til funksjonshemmede barn og voksne. I tillegg drifter tjenesten Hole arbeidssenter. Kommunen har 3 omsorgsboliger med totalt 14 samlokaliserte leiligheter. Omsorgsboligene har pt. døgnbemanning. Flere av brukerne er ressurskrevende med omfattende og sammensatte behov for tjenester.

I tillegg disponeres 5 leiligheter i første etasje på Vikstunet for brukere med mindre behov for oppfølging.

I januar 2021 ble ny avlastningsenhet Skoglia og barnebolig i tilknytting til FOT avdeling ferdigstilt på Sundvollen oppvekstsenter.

Det ytes også tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne, som bor i egne private hjem rundt om i kommunen.

Det er økt etterspørsel og behov for flere bemannede omsorgsboliger. Flere unge brukere ønsker/venter på å kunne flytte inn i tilpasset bolig med tilknyttet personale.

TFF kjøper plass ved Austjord avlastningsenhet, Ringerike kommune. Det kjøpes også tjenester fra en privat leverandør Ecura og Signo til oppdrag hvor det kreves spesialkompetanse.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat	Resultat	Resultat	Resultat	Anslag	Planlagt	Planlagt	Planlagt	Planlagt
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Fravær av alvorlige avvik. Medisinavvik, vold og seksuelle overgrep.		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gjennomsnittlig stillingsprosent faste stillinger		63,8	62,9	66,8	66,8	0,0	68,0	68,0	68,0	68,0
Samsvar mellom tildelte timer i vedtak og faktisk tilbud		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	0,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

I forhold til indikatoren som omhandler "Fravær av alvorlige avvik. Medisinavvik, vold og seksuelle overgrep" er det viktig å påpeke at dette dreier seg om avvik av en alvorlighetsgrad som kan føre til yrkesskade, og som rutinemessig skal innrapporteres til Nav.

Mindre alvorlige avvik registreres ikke her.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	57 663	51 186	52 712	52 712	52 712	52 712
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 896	1 435	1 435	1 435	1 435	1 435
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 729	10 204	9 614	9 614	9 614	9 614
Overføringsutgifter	413	224	224	224	224	224
Finansutgifter	64	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	69 765	63 049	63 986	63 986	63 986	63 986
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-942	-1 203	-2 203	-2 203	-2 203	-2 203
Refusjoner	-22 697	-18 884	-19 366	-19 366	-19 366	-19 366
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-201	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-23 840	-20 087	-21 569	-21 569	-21 569	-21 569
Sum	45 925	42 962	42 416	42 416	42 416	42 416

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	42 962	42 962	42 962	42 962
Sum Budsjettendring i år	1 527	1 527	1 527	1 527
Konsekvensjusteringer	1 527	1 527	1 527	1 527
Konsekvensjustert ramme	44 488	44 488	44 488	44 488
Innsparingstiltak				
TTF innsparingstiltak	-1 590	-1 590	-1 590	-1 590
Sum Innsparingstiltak	-1 590	-1 590	-1 590	-1 590
Nye tiltak				
TTF rammetilpasning økte inntekter	-482	-482	-482	-482
Sum Nye tiltak	-482	-482	-482	-482
Nye tiltak og realendringer	-2 072	-2 072	-2 072	-2 072
Ramme 2023-2026	42 416	42 416	42 416	42 416

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum 2023-26
	2023	2024	2025	2026	
Velferd					
Tiltak funksjonshemmede elbiler til erstatning for fossile og en hybrid	700	350	0	0	1 050
Sum Velferd	700	350	0	0	1 050
Sum investeringsprosjekter	700	350	0	0	1 050

Sammendrag budsjett

Det er generelt lagt opp til samme nøysomme drift som i 2022, der det er endringer er det knyttet direkte endringer i behov hos brukere og Statsforvalters krav/påbud om opplæring, veiledning og kompetanse.

Antall årsverk/ansatte er direkte knyttet til timer i brukers vedtak.

Det er ikke igangsatt noen utviklingsprosjekter. Vi opprettholder og fortsetter med Hverdagsmestringsteam som jobber med brukerressurser, de jobber også direkte med å innføre/teste ut velferdsteknologi.

Innsparinger søkes løst gjennom

Reduserte personalkostnader er knyttet til opphør av brukerbehov og noe endret struktur innad i tjenesten. Tiltakene vil ikke få konsekvenser for tjenestemottakere, men ansatte må utvise enda mer fleksibilitet enn tidligere.

Det er stor etterspørsel etter ved og det forslås en økt ressursbruk til vedproduksjon med henblikk på økt inntjening. Netto økt inntjening er innarbeidet med 1 mill kr. Tiltaket vil også styrke arbeidssenterets evne til å ta mot flere brukere fra NAV/psykiatri.

Generelle tiltak som gjøres kontinuerlig

- Aktiv og økt bruk av lærlinger og andre som har praksis i tjenesten
- Løpende vurdering av vedtak og evt. reduksjon/økning i tråd med behov
- Avdelingsledere dekker ledige vakter når det er mulig
- Hver enkelt vikarinneleie vurderes nøye

Utfordringer som påvirker driften

- Statsforvalters skjerpede praksis vedrørende kompetansekrav og krav til kontinuerlig opplæring og veiledning av samtlige ansatte når det er fattet vedtak om bruk av makt og tvang.
- Økte og mer komplekse behov hos brukergruppen i kombinasjon med at spesialisthelsetjenesten overfører flere oppgaver til kommunen.
- Vei og bane prosjektet
- Endringer i ordningen Refusjon for ressurskrevende brukere

Nav Hole

Innledning

Tjenesteområdet NAV omfatter statlige tjenester knyttet til oppfølging av arbeidssøkere, sykefraværsområdet samt arbeidsavklaringspenger (AAP). I tillegg kommer kommunale fagområder som psykisk helse, økonomisk sosialhjelp, barnevern og bosetting av flyktninger. Likeledes forvaltes husbankens ordninger som startlån, bostøtte m.v og saker i henhold til alkohollovgivningen som skjenkebevillinger og skjenkekontroll.

Tjenesteområdets hovedmål er definert i formålsparagrafene i de respektive fagområdenes sentrale lovverk. Henholdsvis Lov om sosiale tjenester, Lov om barneverntjenester, Lov om helsetjenesten i kommunen og introduksjonsloven.

Felles for lovene er intensjonen om forebygging, hjelp til selvhjelp, sikre gode levekår samt utjevning av sosiale forskjeller.

Det skal ytes forsvarlige tjenester, og barn og unge skal møtes med trygghet og kjærlighet.

Det er de kommunale tjenestene som omtales i dette dokumentet.

Dette skal vi oppnå

Sosial bærekraft

- Sikre trygge oppvekstvilkår gjennom iverksetting av forebyggende og kurative tiltak.
- Kvalifisering, arbeid og aktivisering av voksne er et mål uavhengig av fagområde; deltakelse i samfunnet og aktivitet er forebyggende og helsefremmende.
- Sikre levekår som muliggjør utdanning i barne- og ungdomsgruppen av norske og ikke etnisk norske.
- Alle fagområder skal ha oppmerksomhet rettet mot barn i kontakten med foreldregruppen med fokus på barns oppvekstbetingelser og utviklingsmuligheter.
- Alle fagområdene skal samhandle med andre deler av tjenesteapparatet med tanke på helhetlige og gode løsninger for våre innbyggere. Herunder et spesielt fokus på samhandling til barns beste.

Økonomisk bærekraft

- Forebyggende perspektiv innenfor alle fagområder
- Tettere samarbeid med øvrige kommunale tjenester med tanke på Barnevernsreformens intensjon om tidlig innsats og forebyggende virksomhet. Herunder også samarbeid med helsestasjonen om tidlig foreldreveiledning.
- Råd og veiledning vektlegges ytterligere innenfor sosialtjenesten, barneperspektivet styrkes.
- Interkommunalt samarbeid; Fagnettverk, akuttberedskap for barn, krisesenter og videre gjennomføring av barnevernreformen. Enkelte tilbud er så ressurskrevende å etablere lokalt, at interkommunalt faglig samarbeid og deling av utgifter sikrer den beste kvaliteten til brukerne
- Benytte eksterne tilskuddsordninger for å opprettholde og supplere driften

Økonomiplan for 2023-2026

- Kvalifisering, arbeid, utdanning og aktivitet som målsetting i møte med tjenestemottakere; norske og ikke etnisk norske.

Miljømessig bærekraft

- Videreføring og samarbeid rundt utlåsentral av sportsutstyr m.v. ved hjelp av tilskuddsmidler fra Statsforvalteren (BUA)
- Økt bruk av digitale verktøy som "Teams" mv reduserer behov for transport til/fra møter
- Gjenbruk der det er mulig fremfor ny-innkjøp (kontormøbler, Finn.no)
- Digitale løsninger til fordel for "papir-løsninger"; utskifting av fagsystem, elektronisk arkiv, digitale søknadskjema, digital post-inn/post m.v.
- På sikt overgang til el-bil når kommunen har etablert flere ladestasjoner.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat	Resultat	Resultat	Resultat	Anslag	Planlagt	Planlagt	Planlagt	Planlagt
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Arbeid og aktivitet (sosialhjelp)		65,0 %	70,0 %	70,0 %	79,0 %	0,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %
Forbruk budsjett		121,0 %	112,0 %	92,0 %	102,0 %	0,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %
Sykefravær %		3,0 %	3,0 %	2,4 %	4,5 %	0,0 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %	3,5 %
Tiltaksplan i barnevernssaker		96,0 %	93,0 %	99,0 %	97,0 %	0,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %	99,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Deltakelse i samfunnslivet er forebyggende og helsefremmende. Det er derfor viktig å ha et arbeidsrettet fokus på de som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet. Viktig å forhindre lang tids fravær fra daglige rutiner og aktivitet.

Generelt sykefravær i befolkningen bør ikke overstige 3-4%. Vi synes derfor det er riktig å ha forventning om det samme hos kommunens ansatte.

Treffe sikre tiltak i barneverntjenesten er viktig. Derfor viktig med tiltaksplaner i alle saker. Dette er også et lovkrav og en vesentlig kvalitetsindikator. Det er fortsatt viktig å jobbe med innholdet i tiltaksplanene for en forbedring av tjenesten.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	26 114	23 892	24 564	24 564	24 564	24 564
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	3 274	2 564	2 564	2 564	2 564	2 564
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 073	2 690	2 550	2 550	2 550	2 550
Overføringsutgifter	7 141	6 257	6 650	6 650	6 650	6 650
Finansutgifter	1 231	50	50	50	50	50
Sum Driftsutgifter	39 833	35 454	36 378	36 378	36 378	36 378
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-126	-190	-190	-190	-190	-190
Refusjoner	-8 497	-4 238	-4 438	-4 438	-4 438	-4 438
Overføringsinntekter	-1 148	-1 080	-2 137	-2 137	-2 137	-2 137
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 444	-375	-375	-375	-375	-375
Sum Driftsinntekter	-11 215	-5 883	-7 140	-7 140	-7 140	-7 140
Sum	28 618	29 571	29 238	29 238	29 238	29 238

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	29 571	29 571	29 571	29 571
Sum Budsjettendring i år	671	671	671	671
Konsekvensjusteringer	671	671	671	671
Konsekvensjustert ramme	30 242	30 242	30 242	30 242
Politisk vedtak				
Lovendring vedr. barnetrygd og sosialhjelp	543	543	543	543
Sum Politisk vedtak	543	543	543	543
Innsparingstiltak				
NAV innsparingstiltak	-1 090	-1 090	-1 090	-1 090
Sum Innsparingstiltak	-1 090	-1 090	-1 090	-1 090
Nye tiltak				
NAV rammetilpasning økte inntekter	-457	-457	-457	-457
Sum Nye tiltak	-457	-457	-457	-457
Nye tiltak og realendringer	-1 004	-1 004	-1 004	-1 004
Ramme 2023-2026	29 238	29 238	29 238	29 238

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Noe økning av ref sykepenger på bakgrunn av erfaring 2022 samt forventninger i forhold til status pr d.d.

Det meste av tjenestestedets aktivitet og ressursbruk er knyttet til enkeltvedtak og følgelig lovpålagte oppgaver. Budsjettet er i utgangspunktet stramt og tar ikke høyde for aktivitetsøkning. Hvis en ser på Kostratall for våre fagområder ser en at kommunens ressursbruk er liten sammenlignet med andre kommuner.

Ett år etter at barnevernreformen trådte i kraft opplever vi at den gir utfordringer for en så vidt liten kommune som Hole. Til tross for reformen må en del kostnadskrevende tiltak iverksettes, men nå uten noen form for statlig refusjon.

Økt utgiftsnivå for husholdninger generelt genererer også kommunale utgifter. Dette merkes også innenfor sosialhjelpområdet. I tillegg har vi en ny bestemmelse vedr barnetrygd og sosialhjelp. Lovendringen vil medføre økte utgifter til sosialhjelp.

Driftsinntekter

Med nåværende flyktningsituasjon og flere bosatte flyktninger, har Redusert utgift på to budsjettposter i barnevernbudsjettet. Dette på bakgrunn av erfaring 2022. Betydelig risiko knyttet til dette da barnevernbudsjettet i utgangspunktet er stramt. Vi er et betydelig økt integreringstilskudd. Mottak og etablering av flyktninger har imidlertid også en betydelig utgiftsside.

Innsparing søkes løst

- Økt inntektspost integreringstilskudd flyktninger- økes på bakgrunn av nåværende flyktningsituasjon og søknader om gjenforening
- Noe økning av ref sykepenger på bakgrunn av erfaring 2022 samt forventninger i forhold til status pr d.d.
- Redusert utgift på to budsjettposter i barnevernbudsjettet. Dette på bakgrunn av erfaring 2022. Betydelig risiko knyttet til dette da barnevernbudsjettet i utgangspunktet er stramt.
- Økt inntekt ressurskrevende bruker, psykisk helse, basert på erfaringstall tidligere år
- Redusert kjøp av institusjonsplass

Utfordringer som påvirker driften

Sykefravær og utskiftninger av personell har preget tjenestestedet i 2022. Dette innebærer slitasje som følge av vakanse samt flere med opplæringsbehov. For så vidt små fagområder som her blir det utfordrende å opprettholde forventet tjenestetilbud og kvalitet. Det kreves ekstra mye av "gjenværende" personellgruppe.

Gjennomgang av barne Noe økning av ref sykepenger på bakgrunn av erfaring 2022 samt forventninger i forhold til status pr d.d. vernstiltak - avslutning av enkelte tiltak

Barnevernreformen stiller krav til økt ressursinnsats både økonomisk og personalmessig. Tilpasning til barnevernreform pågår fortsatt. Dette genererer ressursbruk både personalmessig og økonomisk. Økonomisk ved at kommunen ikke lenger får refusjon fra staten og personalmessig ved at vi har økte oppgaver i forbindelse med fosterhjemsarbeid m.v.

Flyktningsituasjonen med bosetting av mange personer på kort tid uten økt bemanning.

Endring i lovverk vedr barnetrygd. Usikkerhet knyttet til hva dette innebærer for nivået på sosialhjelpsutgiftene.

Samarbeid Endringer i samtlige lovverk på velferdsområdet lovfester et større krav til alle typer tjenester for barn og unge vedrørende samarbeid og forebygging. Dette betinger et tettere samarbeid mellom ulike tjenester; alt fra NAV til barnehage og helsetjenester; både kommunale og statlige.

Ny Lov om barneverntjenester trer i kraft 01.01.23. En del av dette er kjent, men opplæring kreves.

Statlige veiledende satser for økonomisk stønad: Satser for 2023 foreligger foreløpig ikke.

Fra 01. september er det lovendring som innebærer at det ikke skal tas hensyn til (=ikke inntektsberegnes) barnetrygd, ved søknad om sosialhjelp for barnefamilier.

	2021	2022
Enslige	6450	6650
Ektepar/samboere	10 800	11150
Person i bofellesskap	5400	5600
Barn 0-5 år	2850	3250
Barn 6-10 år	3250	3350
Barn 11-17 år	4250	4400

Oppvekst

Innledning

Kommunalområdet oppvekst har ansvar for tjenesteområdene Grunnskole, Barnehage, Helse og fagområdet Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT).

Barn og unge er fremtiden og de årene de vokser opp har vi et ansvar for å bidra til utvikling, dannelse og opplæring gjennom lek, læring, trivsel og mestring. Barnehagene og skolene skal bygge på verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene (Barnehage- og opplæringsloven).

Samfunnet globalt, nasjonalt og lokalt er i utvikling og usikkerheten rundt hvordan fremtiden vil se ut er større enn noen gang. Barnehage, skole og PPT skal bidra til å gi barn og unge utfra det enkelte barns forutsetninger, de nødvendige ferdigheter og kunnskap til å møte fremtiden som aktive bidragsyttere i samfunnsliv og arbeidsliv.

Tjenestene barnehage, skole, helse og PPT skal i samarbeid med andre kommunale tjenester bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår og et godt tilrettelagt opplæringstilbud.

I budsjett for 2023 styrkes budsjetttramma for skole med 14,3 mill. kr. Satsningen dekker reduserte inntekter i SFO (1,5 mill. kr), konsekvenser av lønnsoppgjøret (4,1 mill. kr.) resterende 8,7 mill. kr. er avsatt til å ivareta barn og unge med ulike utfordringer i skolen.

I 2023 og videre i økonomiplanperioden er det en stor investerings satsning i skolen, med utbygging av Hole ungdomsskole. Utbyggingen av ungdomsskolen gjennomføres med en samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb, og med en flerbrukshall som øker tilbudet til idrettsaktivitet i kommunen betraktelig.

I sum er det i økonomiplanperioden en stor satsning på barn og unge, som gir enda bedre forutsetninger for en god oppvekst i Hole kommune.

Utfordringer og satsninger

Utfordringer og satsninger peker på viktige felles utfordringer for kommunalområdet oppvekst og det belyses enkelte tiltak vi satser på for å møte utfordringene.

Læringsmiljø i skole og barnehage

Læringsmiljø er et begrep som omfatter de faktorene som inngår i det miljøet barna og ungdommen til enhver tid er en del av i skolen/ barnehagen og klassen/ avdelingen de går i. Læringsmiljø er noe barn, elever, foreldre, lærere, pedagoger, andre ansatte, skole- og barnehagemyndigheter og politikere skaper sammen.

Miljøet er ikke viktig bare i seg selv, det er også vesentlig for både faglig og sosial utvikling og for læring.

Faktorer forskningsmiljøer peker på som viktig for læringsmiljø er:

- Vennskap og relasjoner til jevnaldrende
- Relasjoner mellom barna og ansatte i skole og barnehage
- Lærerens ledelse av skoleklasse og avdelingen i barnehagen
- Normer, regler og struktur
- Elev-/ barnesyn og forventninger til lek og læring
- Samarbeid mellom skole/barnehage og hjem
- Det fysiske miljøet i skole og barnehage

Læringsmiljøprosjektet

Læringsmiljøprosjektet er et 2-årig prosjekt for inkluderende skole- og barnehagemiljø initiert av Utdanningsdirektoratet. Hole kommune har deltatt med to skoler og to barnehager, sammen med skoleeier, barnehageeier og PP-tjenesten. Læringsmiljøsentret har bistått skolene og barnehagene med faglig utvikling og veiledning.

Hovedmålet med prosjektet er å utvikle trygge og gode barnehage –og skolemiljø uten mobbing og andre krenkelser. Prosjektperioden avsluttes i 2022, men vi jobber videre med utvikling og implementering i alle skolene og barnehagene i Hole.

Utover deltagelse og utviklingsarbeid knyttet til læringsmiljøprosjektet, jobber skoler, barnehager, PPT og andre faginstanser med forbedring knyttet til øvrige faktorer som påvirker læringsmiljø.

Kompetanse, overganger og tidlig innsats

Et av hovedmålene for oppvekst er å legge til rette for gode overganger og at det skal være fokus på forebygging og tidlig innsats. Holebarnehagene, Helsestasjon og skolehelsetjenesten, og Holeskolen har med bakgrunn i føringer fra Kunnskapsdepartementet, Helsedirektoratet Utdanningsdirektoratet, Barnehageloven, Opplæringslova, Helse og omsorgslova og overordnet sektorplan for oppvekst i Hole kommune laget en egen plan for overgang barnehage – skole/SFO. Overgangsplanen har vært gjeldende i mange år og fungerer godt, men det er alltid behov for å gjøre justeringer til barnas beste. Utviklingsområder fremover er å jobbe systematisk med innhold i henhold til ny læreplan for skolene og rammeplan for barnehagene.

Inkluderende praksis

En ekspertgruppe utnevnt av Kunnskapsdepartementet ledet av skoleforsker og professor Thomas Nordahl leverte i 2018 rapporten *inkluderende fellesskap for barn og unge*. Ekspertgruppen skulle vurdere tilbudet til barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i barnehage, grunnskole og videregående opplæring.

Konklusjonen i rapporten kan kort oppsummeres med at dagens praksis (2018) ikke gir god støtte og tilrettelegging, og at systemet for en inkluderende og tilpasset praksis i barnehage og skole er moden for endring.

Hovedprinsippene i ekspertutvalgets forslag til endring er:

- Alle barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i barnehage og skole skal få nødvendig hjelp og støtte der de er.
- Denne hjelpen og støtten skal iverksettes tidlig, den skal være tilpasset den enkelte og foregå innenfor inkluderende fellesskap.
- Alle barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging i barnehage og skole skal møte lærere med relevant og formell pedagogisk kompetanse.
- Den pedagogiske veiledningstjenesten skal organiseres slik at den er nærmest mulig barnehager og skoler.

I Hole kommune har vi en høy andel av elever i skolen med vedtak om spesialundervisning. I barnehagene ligger vi noe under landssnittet med vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Vi jobber med endring av dette, og det viktigste bidraget er deltagelse i prosjektet Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis 2021 - 2025

I stortingsmeldingen Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO (2019) varslet regjeringen et kompetanseløft for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Kommunen skal bygge kompetanse i skole, barnehage, PPT, helse og i laget rundt barna, og ta utgangspunkt i lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høgskole. Utdanningsdirektoratet har det overordnede ansvaret for kompetanseløftet. Målet er at:

- alle barn og elever opplever å få et godt tilpasset og inkluderende tilbud i barnehage og skole
- alle barn og unge skal få mulighet til utvikling, mestring, læring og trivsel - uavhengig av sine forutsetninger
- barnehager, skoler, PP-tjenesten, helse og andre i laget rundt barnet og eleven må jobbe sammen for å skape et inkluderende fellesskap
- det pedagogiske tilbudet må tilpasses slik at alle får et best mulig utgangspunkt for utvikling og læring. Kompetanseløftet skal bidra til at det er tilstrekkelig kompetanse som er tett på barna og elevene. De trenger kompetanse til å kunne forebygge utenforskap, fange opp utfordringer og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, inkludert de som har behov for særskilt tilrettelegging. Målgruppen er ansatte i barnehage og skole, barnehage- og skoleeiere, ansatte i PP-tjenesten, helsestasjon og skolehelsetjenesten og andre tverrfaglige tjenester i kommunen. Kompetanseløftet blir en del av tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling. Kompetanseløftet skal bygge på lokale vurderinger av behov for kompetanse, i samarbeid med universitet eller høgskole. Kompetanseløftet er initiert og finansiert av Utdanningsdirektoratet, med en prosjektperiode på 5 år.

Barn og unges psykiske helse

Universitetsmiljøet på OsloMet har drevet ungdomsforskning i 30 år, og publiserte en samling bidrag fra det beste av dagnes norske ungdomsforskning i boken UNGDOMMEN (2021). Boken belyser tidstrenden og utviklingen i ungdommenes liv og lagnad. Det pekes på positive trekk ved dagens ungdomskultur, men også utfordringer. Bildet som tegnes er gjenkjennelig i Hole, og utfordringsbildet er svært aktuelt.

I Hole kommune ser vi en urovekkende økning knyttet til barn og unges psykiske helse. Ungdommene rapportere selv gjennom Ungdataundersøkelsen blant annet en økende grad av opplevde psykiske plager, stress og mestringspress. Vi ser en økning av barn med moderat og alvorlig skolefravær (skolevegring) og andre symptomer på at de ikke har det bra.

Ett av bidragene i boken UNGDOM drøfter fire faktorer som kan ha forårsaket tidstrenden knyttet til økningen i psykiske plager, diagnostisering og behandling for angst og depresjoner blant jenter i ungdomsårene.:

- Sosiale medier
- Skolestress
- Økende sosial ulikhet
- Overdiagnostisering og selvoppfyllende profetier

Dette er en utfordring vi tar på alvor og jobber systemisk med, men som må løses i tett samarbeid mellom kommunale instanser, foreldre, frivillige aktører og politikere.

Samhandling - Holemodellen

Tjenester for barn og unge utarbeidet Holemodellen i prosjekt finansiert av Helsedirektoratet og ledet av tjeneste Helse i årene 2018-2019. Arbeidet med å videreutvikle modellen pågår, og vi ser stadig behov for å utvikle samhandling og felles innsats fra laget rundt barna.

Hovedmål

- Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune

Oppvekstsektoren sitt hovedmål for bidrag til en trygg, klima og miljøvennlig kommune er å bygge kunnskaper og holdninger til barn og elever i barnehage og skole.

Utover dette er det tiltak som bidrar til mindre utslipp av klimagasser ved transport, energibruk i bygg og anskaffelser av varer og tjenester.

- Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune

Det er viktig med solid kommuneøkonomi om Hole kommune skal være bærekraftig som egen kommune. Skoler og barnehager kan bidra til solid kommuneøkonomi.

Satsningene på kompetanse og samhandling har som mål å redusere behovet for ekstra bemanning for å ivareta alle barnas behov i barnehage og skole.

- Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet

Kompetanse og samhandling er nøkkelford i målet om at alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet.

Vi jobber derfor med rekruttering av kompetente medarbeidere og kompetanseheving på viktige områder for alle ansatte i skole, barnehage og PPT.

Vi ønsker å skape trygge inkluderende læringsmiljø for alle barna. Skole og barnehage kan ikke løse alle utfordringer alene, og samhandling med alle tjenester som jobber med barn og unge er nødvendig for å oppnå målet.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft - En trygg, klima - og miljøvennlig kommune	Fornuftig og riktig håndtering av avfall
	Sikre at det rike naturmangfoldet blir tatt vare på
	Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie
Sosial bærekraft - Alle barn skal sikres en god start på livet og en god utdanning for å bidra i samfunnet	Jobbe for at Hole skal bli en Mobbefri kommune
	Prioritere barns oppvekstvilkår og mulighet for å mestre livet i morgendagens samfunn
	Vi skal prioritere alle barns læring i barnehager og skoler
Økonomisk bærekraft - Hole kommune består som egen kommune	Sikre solid kommuneøkonomi
	Struktur og rammebetingelser optimaliseres

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	186 009	167 484	182 816	182 816	182 816	182 816
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	14 193	11 980	11 980	11 980	11 980	11 980
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	20 586	19 730	19 366	19 366	19 366	19 366
Overføringsutgifter	1 905	1 909	1 909	1 909	1 909	1 909
Finansutgifter	2 036	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	224 730	201 102	216 071	216 071	216 071	216 071
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-16 186	-16 207	-15 261	-15 261	-15 261	-15 261
Refusjoner	-23 993	-15 395	-15 215	-15 215	-15 215	-15 215
Overføringsinntekter	-7	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-2 034	-11	-11	-11	-11	-11
Sum Driftsinntekter	-42 219	-31 614	-30 488	-30 488	-30 488	-30 488
Sum	182 511	169 489	185 583	185 583	185 583	185 583

Sammendrag budsjett

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	500	500	500	500	2 000
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum investeringsprosjekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

KOSTRA-Nøkkeltall - Grunnskole

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter grunnskolesektor (202, 215, 222, 223) i prosent av samlede netto driftsutgif (B)	28,1 %	29,3 %	23,9 %	27,3 %	24,4 %	23,1 %
Netto driftsutgifter til grunnskolesektor (202, 215, 222, 223), per innbygger 6-15 år	123 058	136 123	129 195	123 296	131 935	126 052
Produktivitet						
Årstimer til spesialundervisning per elev med spesialundervisning (antall)	134,5	163,3	161,1	138,4	146,1	144,2
Årstimer til særskilt norskopplæring per elev med særskilt norskopplæring (antall)	66,9	54,3	33,8	16,5	55,8	35,3
Dekningsgrad						
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	12,3 %	10,1 %	8,8 %	8,8 %	8,8 %	7,9 %
Andel elever i grunnskolen som får særskilt norskopplæring	2,6 %	3,2 %	1,2 %	3,1 %	3,0 %	4,7 %
Elever på mestringnivå 3-5, nasjonale prøver i lesing 8.trinn (prosent)	89,5 %	93,8 %	66,7 %	74,7 %	69,3 %	72,5 %
Elever på mestringnivå 3-5, nasjonale prøver i regning 8.trinn (prosent)	83,5 %	81,4 %	67,5 %	72,2 %	67,2 %	68,7 %
Kvalitet						
Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	44,1	44,8	44,2	40,2	42,2	43,0
Grunnlagsdata (Nivå 3)						
Gruppestørrelse 2 (antall)	16,6	16,5	15,8	15,8	15,3	15,6

KOSTRA-Nøkkeltall - Barnehage

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter (B)	14,5 %	14,2 %	15,4 %	16,4 %	13,8 %	14,4 %
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år i kroner, barnehager (B)	159 551	173 391	176 132	194 242	178 735	181 642
Produktivitet						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B)	70,3	81,3	78,1	107,3	83,2	85,9
Dekningsgrad						
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år (B)	89,9 %	88,3 %	81,8 %	87,0 %	86,1 %	87,2 %
Andel barn 1-5 år i barnehage, i forhold til innbyggere 1-5 år (prosent)	96,5 %	92,8 %	90,1 %	95,2 %	93,1 %	93,6 %
Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år (B)	99,6 %	95,3 %	94,8 %	100,0 %	97,3 %	97,6 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)	83,0 %	80,1 %	75,0 %	32,1 %	56,5 %	49,6 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år (B)	96,0 %	87,0 %	102,0 %	108,8 %	84,0 %	85,6 %
Kvalitet						
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	37,7 %	36,8 %	45,6 %	48,4 %	44,2 %	42,7 %
Andre nøkkeltall						
Andel barn, eks. minoritetsspråkl, som får ekstra ressurser, i forhold til alle barn i komm. bhg	3,7 %	4,8 %	3,6 %	5,0 %	3,7 %	4,2 %
Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet, alle barnehager	5,8	5,8	5,9	5,6	5,6	5,7

Skole

Innledning

Holeskolen har pr. august 2022 886 elever. Elevene fordeler seg på tre barneskoler og SFO med henholdsvis 169 elever på Sundvollen oppvekstsenter (SOS), 159 elever på Røyse skole og 305 elever på Vik skole. Hole ungdomsskole (HUS) har 253 elever. Hole kommune har også flere elver som går på Tyrifjord barne- og ungdomsskole. Kommunen betaler skoleskys og spesialundervisning for de elevene som går på Tyrifjord.

Opplæringsloven og Kunnskapsløftet 2020 med kompetansemål og Overordnet del (verdier og prinsipper for grunnopplæringen), er overordnede nasjonale føringer. Kommuneplanens samfunnsdel, strategiplan for Oppvekst og Plan for Holeskolen er kommunale styringsdokumenter.

Holeskolen er et etablert begrep, og det jobbes kontinuerlig med felles mål og strategier for skolene. Holeskolen har gode resultater å vise til både når det gjelder elevundersøkelsene, nasjonale prøver og sluttvurdering på barneskolene og ungdomsskolen. Dette er et resultat av systematisk jobbing med skolemiljøet over tid.

Tjenesteleder har ansvar for voksenopplæring for bl.a. minoritetsspråklige. Tjenestetilbudet til disse målgruppene leveres i Kunnskapscenteret i Bærum. Barn med skoleplass i andre kommuner eller private skoler er også tjenesteleders ansvarsområde.

Dette skal vi oppnå

Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, som er en statlig satsning, har skoler, barnehager og PPT fått midler til å arbeide med sammen med USN. Målet her er å jobbe for at flest mulig er inkludert i det allmennpedagogiske.

God psykisk helse i skolene. Vi har de siste to årene sett en økning av elever med psykiske helseplager, som blant annet gir seg utslag i alvorlig skolefravær. For å møte dette har vi blant annet et prosjekt på psykisk helse direkte knyttet til Hole ungdomsskole. Holeskolen som helhet har jobbet sammen med PPT om fraværrutiner og laget en rutinebeskrivelse for forebygging og oppfølging av alvorlig skolefravær. Dette henger også sammen med læringsmiljø-prosjektet som to av skolene sammen med to barnehager har jobbet med i to år. Nå skal dette implementeres i daglig drift på alle skolene.

Fagfornyelsen og Kompetanseløftet 2020 er fremdeles "ny" og det jobbes med implementering av denne. Her er variert og praktisk undervisning viktig. Dette henger godt sammen med arbeidet med inkludering, livsmestring og trygt og godt skolemiljø. Variert og praktisk undervisning er også noe elevene peker på når de snakker om en god skole.

Alt henger sammen med alt, og målet for det vi jobber med handler om læring, inkludering og livsmestring i et trygt og godt skolemiljø.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	Grunnskole - Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	10,5 %	12,2 %	12,3 %	0,0 %	10,0 %	8,0 %	7,0 %	6,5 %	6,0 %
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	Grunnskole - Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt	19,7 %	23,4 %	25,4 %	0,0 %	23,0 %	19,0 %	16,0 %	16,0 %	16,0 %
Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	Grunnskole - Andel undervisning gitt av undervisningspersonale med godkjent utdanning	97,5	96,1	97,0	100,0	99,0	99,0	99,0	99,0	99,0
Avvik budsjett %		2,0 %	5,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Grunnskole - Elevunders. 10. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	0,0 %	0,0 %	5,8 %	0,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	Grunnskole - Elevunders. 7. trinn - Mobbing på skolen (prosent)	7,8 %	0,0 %	12,1 %	5,9 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %	6,0 %
Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	Grunnskole - Grunnskolepoeng, gjennomsnitt	45,0	44,1	44,0	43,6	44,0	44,0	44,0	44,0	44,0
Leseferdighet 1. trinn		87,2 %	88,8 %	86,6 %	0,0 %	89,0 %	89,0 %	89,0 %	89,0 %	89,0 %
Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	Grunnskole - Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	55,0	55,0	54,0	51,0	0,0	54,0	54,0	54,0	54,0
Sykefravær		3,9 %	5,1 %	5,2 %	6,7 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Andel elever som får spesialundervisning ønsker vi å redusere. Målet er flere elever inkludert i ordinær undervisning, da vil andel elever med spesialundervisning reduseres. Vi ser at dette nødvendigvis ikke gir oss mindre utgifter til ansatte, siden klasser/grupper må styrkes med ekstra lærere/fagarbeidere. Hensikten med inkludering i ordinær undervisning, er at undervisningen skal være mer praktisk og variert, samt at færre elever skal ut av klassen for å få undervisning. Det krever ofte at noen av de elevene som nå får spesialundervisning har ekstra hjelp i klasserommet og noen ganger trenger enkelte elever også muligheten til å velge selv å trekke seg ut alene eller med en voksen. Vi har også en del helsevedtak som går under spesialundervisning i dag, disse elevene skal ikke ha vedtak om spesialundervisning, men helsehjelp.

Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt ønskes ned. Det henger sammen med målet over.

Holeskolen ønsker at all undervisning gis av lærere med godkjent utdanning. De små avvikene vi ser, kan det være enkelttimer eller lærere med tidligere godkjent utdanning som ikke har riktig antall studiepoeng etter nye krav. Holeskolen har normalt god søknad til lærerstillinger og assistent/fagarbeider-stillinger, som vi tror henger sammen med et godt omdømme.

Økonomiplan for 2023-2026

Elevundersøkelsen 10. trinn og 7. trinn - Mobbing.

Det jobbes godt i skolene med mange forebyggende tiltak, samtidig ser vi at det stadig er tilfeller av elever som opplever utrygt skolemiljø. Skolene i Hole har rutiner for oppfølging av såkalte §9A saker, og rutinenes følges av alle skolene. Målingene som gjennomføres i elevundersøkelsen viser ikke alltid det riktige bildet, fordi vi ikke får ut data fra undersøkelsen hvis det er under tre elever som svarer på et av alternativene. Eksempelvis ser vi tabellen over viser at 0% av elevene på 10. trinn opplever mobbing, det er nok ikke riktig. Vi får dessverre ikke gjort noe med denne svakheten ved elevundersøkelsene, men det viktigste er at skolene har et godt system for forebyggende arbeid og arbeidet med trygt og godt skolemiljø for den enkelte elev.

Leseferdighet 1. trinn - Holeskolen har som mål å ha 89% over kritisk grense. Denne indikatoren viser hva 1. trinns elevene har av leseforståelse på våren i 1. trinn. Med andre ord hva de har lært i 1. trinn, sammen med det grunnlaget som er gjort i barnehagene med språktrening.

Nasjonale prøver 5. trinn - regning. Her har Holeskolen som mål å ligge likt med eller over nasjonalt nivå (som for 2021 er på 50). Vi har merket at resultatene ikke er like gode i Korona skolen, med nedstengningen, digital undervisningssituasjon, sosiale begrensninger og økning av skolefraværproblematikk. Men vi ligger fortsatt over nasjonalt nivå.

Sykefravær - målet er å ha så lavt sykefravær som mulig, og helst under 5%. i 2021 var det naturlig nok høyere, med tanke på at det var et år med mye Covid19 relatert fravær.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	112 442	101 649	115 076	115 076	115 076	115 076
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	10 483	8 689	8 689	8 689	8 689	8 689
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 900	5 183	5 183	5 183	5 183	5 183
Overføringsutgifter	1 352	1 406	1 406	1 406	1 406	1 406
Finansutgifter	784	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	131 961	116 927	130 354	130 354	130 354	130 354
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-6 713	-7 553	-6 607	-6 607	-6 607	-6 607
Refusjoner	-14 009	-8 766	-8 766	-8 766	-8 766	-8 766
Overføringsinntekter	-7	0	0	0	0	0
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 270	-11	-11	-11	-11	-11
Sum Driftsinntekter	-22 000	-16 330	-15 384	-15 384	-15 384	-15 384
Sum	109 962	100 597	114 969	114 969	114 969	114 969

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	100 597	100 597	100 597	100 597
Sum Budsjettendring i år	4 099	4 099	4 099	4 099
Konsekvensjusteringer	4 099	4 099	4 099	4 099
Konsekvensjustert ramme	104 696	104 696	104 696	104 696
Politisk vedtak				
Skole kompensasjon gratis kjernetid sfo	946	946	946	946
Sum Politisk vedtak	946	946	946	946
Innsparingstiltak				
Skole innsparingstiltak	-4 309	-4 309	-4 309	-4 309
Sum Innsparingstiltak	-4 309	-4 309	-4 309	-4 309
Nye tiltak				
Skole demografikompensasjon STB	1 000	1 000	1 000	1 000
Skole styrking ramme økt behov	12 636	12 636	12 636	12 636
Sum Nye tiltak	13 636	13 636	13 636	13 636
Nye tiltak og realendringer	10 273	10 273	10 273	10 273
Ramme 2023-2026	114 969	114 969	114 969	114 969

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Oppvekst					
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	500	500	500	500	2 000
SKole - HUS elev-pc'er	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
Sum Oppvekst	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Sum investeringsprosjekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

Sammendrag budsjett

Økte utgifter

Utover konsekvensjusteringen av lønnsoppgjøret, styrkes budsjetttramma for skolene relatert til reduksjon av inntekter i SFO. Årsaken til reduserte inntekter er satsningen på gratis kjernetid i SFO for elever på 1. trinn. Dette koster kommunen ca. 1,5 mill. kr. Videre er det en styrking av skoleramma på 8,7 mill. kr., som skal dekke økte utgifter til elever med utfordringer som krever ekstra tilrettelegging i skolen. Det er blant annet tiltak til elever med spesialundervisning, elever med alvorlig skolefravær, elever med krevende helseutfordringer og elever fra Ukraina.

Generelt opplever vi økte utgifter knyttet til de store elevkullene, som får en høyere kostnad jo høyere opp i grunnskolen de kommer. Timetallet øker i løpet av grunnskuleløpet, samtidig underviser en lærer på ungdomsskolen færre timer enn en lærer på barneskolen. Begge disse faktorene bidrar til økte utgifter.

Vi har også noe økte utgifter som følge av mange skolefraværsaker både på barneskolene og ungdomsskolen, hvor oppfølgingen tilpasses den enkelte elev.

Det er flere elever som går i andre kommuner og privatskoler som trenger spesialpedagogisk hjelp, dette er en utgift for kommunen.

Fremmedspråklige elever (flyktninger eller barn av arbeidsinnvandrere) har rett til timer med grunnleggende norsk og tospråklig fagopplæring (på sitt språk).

Reduserte inntekter

Vi opplever reduksjon i inntekter for SFO, som de siste årene skyldes noen færre barn som benytter seg av tilbudet. Det er også en økning i gratistilbud til barn med behov for SFO som går i 5. - 7. trinn.

Gratis kjernetid til 1. trinns elever i SFO er innført fra august 2022, dette reduserer inntektene til barneskolene med ca. 1,5 i 2023.

Innsparinger

Innsparinger må i all hovedsak løses med lavere lønnsutgifter i skolene.

Lønnsutgifter i skolene er i all hovedsak knyttet til bemanning jf. lærernorm, forpliktelser i vedtak om spesialundervisning og styrking i klasser med behov for ekstra oppfølging. Lønnsutgiftene er gjennom det som er nevnt knyttet sterkt opp mot forsvarlighetsvurdering, og trygt og godt skolemiljø. I SFO er ekstra utgifter knyttet til barn som har spesielle behov, her må forsvarlighetsprinsippet vurderes.

Som tidligere jobbes det i samhandling med andre kommunale instanser for å redusere bruk av og behov for spesialundervisning og behov for annen styrking av bemanningen.

På tjenesteleder sitt budsjettområde vil budsjetterte utgifter til Hole barn i andre kommuner og privatskoler reduseres. Det er en risiko i tiltaket, da vi ikke kjenner utgiften i 2023.

Investeringsbehov og tiltak

Investering i bærebare pc'er til barneskoleelever og elevene på ungdomsskolen videreføres med hhv kr 500 000,- og 1 mill. kr. pr. år.

Tiltakene er bra og viktig, slik at vi kan bruke digitale læremidler på alle trinn i skolen.

Utfordringer som påvirker driften

Utfordringene i elevgruppene i Hole er sammensatt, økende og utfordrende. Pandemien har ikke bidratt til å gjøre det enklere for elever med utfordringer, og vi har sett en vesentlig økning i antall elever som trenger hjelp for å være en del av fellesskapet og tilstede i undervisningen på skolen. Vi ser også de samme utfordringene for elever vi finansierer i privatskoler og elever fra Hole i andre kommuner. Dette har bidratt til et stadig økt utgiftsbehov for skolene.

Fagfornyelsen med nye læreplaner, krever blant annet at skolene skal jobbe mer praktisk. Det forutsetter ansatte med rett kompetanse, utstyr til praktisk-estetiske og andre fag.

I tillegg kommer programmering som et nytt tiltak på flere trinn i skolene. Holeskolen har fått noe tilskudd fra Udir øremerket til tiltaket, men tilskuddet gir ikke rom for å anskaffe tilstrekkelig med utstyr for alle trinn.

Andre utgifter, som f.eks skolesvømming øker, og må dekkes innenfor ramma skolene er tildelt.

Barnehage

Innledning

Hole kommune har åtte barnehager, hvorav seks har kommunalt og to privat eierskap. Utover dette består tjenesten av tjenesteleder for barnehagene.

Overordnet barnehagene er Lov om barnehager med tilhørende forskrift for barnehagens innhold og oppgaver. Strategiplan for Oppvekst er overordnede kommunale dokumenter.

Hole kommune har pr. august 2022 et behov for ca. 454 barnehageplasser. Disse dekkes av 366 kommunale og 88 private barnehageplasser. Høsten 2021 ble Vik formingsbarnehage avviklet.

92,8 % av barna i alderen 1-5 år med rett til barnehageplass benytter seg av tilbudet (KOSTRA 2021). I tillegg er det 12 barn som har hatt barnehageplass i andre kommuner, disse er ikke medberegnet i KOSTRA 2021.

Etter flere år med økt behov for barnehageplasser noterte vi færre søkere ved hovedopptaket for barnehageåret 2017/2018. Denne trenden er ytterligere forsterket i årene 2018-2021. Dette til tross for Barnehagelovens utvidelse av rett til barnehageplass.

Årsaken til redusert behov finner vi i lave fødselstall og lav boligvekst. Situasjonen har stabilisert seg noe i 2022.

Dette skal vi oppnå

Implementere Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver:

Ny rammeplan for barnehagenes innhold og oppgaver tredde i kraft 1. august 2017.

Implementeringsarbeid er pågående og vedvarende over tid. Ny kunnskap, holdninger, ferdigheter, eierskap og Lokal tilpasning skal etableres.

Fokusområder de neste årene er barnehagen som pedagogisk virksomhet og tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte.

Barnehagene har jobbet med dette over tid og utarbeidet en rutine/system for tidlig innsats i barnehagen; Fra undring til handling. Vi erfarer likevel at barnehagene har ulik kompetanse på tidlig innsats og forebyggende arbeid. Vi ønsker derfor å jobbe systemisk for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Psykososialt barnehagemiljø §41, §42 og §43 i barnehageloven:

Mellom åtte og tolv prosent av barnehagebarna i Norge opplever jevnlig utestenging fra lek eller ulike former for krenkelser. Stortinget har vedtatt egne bestemmelser i barnehageloven om barns rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø som ble gjeldende fra 1. januar 2021.

Løken barnehage og Helgelandsmoen barnehage har i perioden 2020/2021 og 2021/2022, deltatt i en nasjonal satsing om inkluderende barnehage og skolemiljø. Læringsmiljøprosjektet er et tilbud til kommuner med barnehager og skoler som ønsker å jobbe med læringsmiljø og mobbing, og som ønsker direkte støtte og veiledning fra veiledere som kommer ut til kommunen. Deltagelse i Læringsmiljøprosjektet var i samarbeid med Holeskolene.

Prosjektet er avsluttet, men arbeidet med trygt og godt psykososialt barnehagemiljø skal videreføres for alle Holebarnehagene gjennom en *Handlingsplan for Holebarnehagene – for å sikre et godt og trygt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser*.

Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (ReKomp):

Hole kommune ble i 21/22 tildelt kr. 200.000- til lokal kompetanseutvikling i barnehage. USN ble også tildelt kr. 200.000 for å bistå oss i arbeidet.

Tildelingen er videreført og for 22/23 er Hole kommune tildelt kr. 350.000 og USN har også fått videreført midler.

Formål med tilskuddsordningen:

Tilskudd til lokal kompetanseutvikling er for staten et viktig virkemiddel for å støtte og styrke arbeidet med lokal kompetanse- og kvalitetsutvikling i barnehager. Midlene skal brukes til kollektiv kompetanseutvikling i offentlige og private barnehager i samarbeid og partnerskap med universitet eller høgskole (UH). Partnerskapet skal bidra til utvikling og styrking av både praksisfelt og lærerutdanninger.

Målet er å hjelpe flest mulig så tidlig som mulig, i det ordinære og allmennpedagogiske tilbudet, og få kompetansen tettere på barnet og til barnets beste.

Vi har så langt jobbet med inkluderende praksis i barnehagene og ser at dette kan dreie seg om holdningsarbeid. Tittel på tiltaket for Holebarnehagene er **Helhetlig tenkning på inkluderende praksis** og hver enkelt barnehage vil ta utgangspunkt i et overordnet tema som er valgt for kommende barnehageår jfr. egen årsplan.

USN er en viktig samarbeidspartner, og skal hjelpe oss å se på praksis og bidra med kunnskap og forskning. Vi ønsker å jobbe for et likeverdig tilbud til alle barn uavhengig av hvilken barnehage barnet går i.

Målet er tidlig innsats og helhetlig systemisk arbeid.

«Fra undring til handling» er Holebarnehagenes rutine for tidlig innsats i barnehagen. Revidering av denne skal ferdigstilles høsten 2022 og digitaliseres.

Tre barnehager er allerede tilknyttet en samarbeidspartner fra USN og PPT er- og blir en viktig samhandlingspartner i dette arbeidet. Målet videre er at alle barnehagene skal delta gjennom ordningen.

Miljømessig bærekraft:

Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden. Barnehagen skal legge grunnlag for barnas evne til å tenke kritisk, handle etisk og vise solidaritet. Barna skal gjøre erfaringer med å gi omsorg og ta vare på omgivelsene og naturen. Barna skal få naturopplevelser og bli kjent med naturens mangfold, og barnehagen skal bidra til at barna opplever tilhørighet til naturen (Rammeplan, 2017).

Kompetanseløftet:

I samarbeid med hele laget rundt barnet (skole, ppt, helse, barnevern m.m.), skal vi bygge kompetanse lokalt i kommunen og mellom tjenestene. Jobbe for en felles forståelse av forebygging, inkludering, helhetlig utvikling og mestring. Felles planleggingsdager vil blant annet benyttes til dette kompetanseløftet.

Visma Flyt Sikker Sak:

Implementering av Visma Flyt Sikker Sak. Dette er sikker saksbehandling og korrespondanse på digitale flater, og fjerner behovet for utskrift av kopi, hente postgang fra barne mappen og påfølgende sikring av dokument og makulering.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025
Andel barn i kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp (prosent)	Barnehage - Andel barn i kommunale barnehager som får spesialpedagogisk hjelp (prosent)	5,4 %	4,2 %	3,7 %	4,8 %	0,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen	Barnehage - Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen (prosent)	31,7 %	41,3 %	37,7 %	36,8 %	0,0 %	40,0 %	40,0 %	40,0 %
Antall barn per årsverk grunnbemanning i barnehager, kommunale barnehager	Barnehage - Antall barn (korrigert) per årsverk grunnbemanning i barnehager, kommunale barnehager	6,0	6,0	5,7	5,8	0,0	5,8	5,8	5,8
Barnets utvikling (foreldreundersøkelse)		4,7	4,7	4,6	4,7	0,0	4,7	4,7	4,7
Barns trivsel (foreldreundersøkelse)		4,8	4,8	4,8	4,8	0,0	4,8	0,0	0,0
Forberedelse til skolestart		0,0	0,0	4,4	4,3	0,0	4,5	0,0	0,0
Tilvenning - oppstart i barnehage		4,6	4,7	4,5	4,5	0,0	4,7	4,7	4,7

Kommentarer til nøkkeltall

Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp varierer fra år til år og i 2021 var det en økning på andel barn med spesialpedagogisk hjelp. Sett opp mot andel barn i skolen med spesialpedagogisk hjelp (12,1 %) ligger barnehagene svært lavt.

Andel barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen, ligger Holebarnehagene lavt sammenlignet med resten av landet og kostragruppe 01. Hole ligger på 36,8 %, mot landet 42 % og kostragruppe 01 44,2 %.

Snittbemanningen i landet (antall barn pr. årsverk i grunnbemanning i barnehage) i kommunale barnehager lå på 5,25 i 2021. I Hole var tallet 5,80 for samme året. Det vil si at vi har en lavere bemanning i barnehagene i Hole enn snitt for landet.

Bemanningen justeres fortløpende ift. antall barnehageplasser som benyttes.

Indikatorene barns utvikling, trivsel, tilvenning/oppstart i barnehage og forberedelser til skolestart er hentet fra årlig brukerundersøkelse og vi ser at det er små variasjoner fra år til år. Barnehagene i Hole gode resultater her sammenlignet med landet.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	55 383	49 707	51 542	51 542	51 542	51 542
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	2 281	1 923	1 923	1 923	1 923	1 923
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	12 507	13 345	12 981	12 981	12 981	12 981
Overføringsutgifter	326	332	332	332	332	332
Finansutgifter	311	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	70 809	65 307	66 778	66 778	66 778	66 778
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-9 462	-8 633	-8 633	-8 633	-8 633	-8 633
Refusjoner	-6 488	-3 420	-3 420	-3 420	-3 420	-3 420
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-84	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-16 033	-12 053	-12 053	-12 053	-12 053	-12 053
Sum	54 775	53 254	54 725	54 725	54 725	54 725

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	53 254	53 254	53 254	53 254
Sum Budsjettendring i år	1 835	1 835	1 835	1 835
Konsekvensjusteringer	1 835	1 835	1 835	1 835
Konsekvensjustert ramme	55 089	55 089	55 089	55 089
Innsparingstiltak				
Barnehage innsparing kjøp av plasser	-600	-600	-600	-600
Sum Innsparingstiltak	-600	-600	-600	-600
Nye tiltak				
Barnehage økt tilskudd private barnehager	236	236	236	236
Sum Nye tiltak	236	236	236	236
Nye tiltak og realendringer	-364	-364	-364	-364
Ramme 2023-2026	54 725	54 725	54 725	54 725

Sammendrag budsjett

Budsjett for 2023 innebærer:

- Det er budsjettet med antall barnehageplasser vi kjenner pr. dags dato for å dekke kapasiteten til de barna med rett til barnehageplass. Det vil i hovedsak si at det er budsjettet med bemanning jf. bemanningsnorm og pedagognorm for barnehager.
- Kjøp av plasser i andre kommuner er en kjent størrelse i dag, men som kan endre seg ilt. året.
- Barn med kjente vedtak etter barnehageloven § 31 og § 37. Gjelder også barn som flyttes av barnevernet. Ikke budsjettet med fremtidige vedtak.
- Kommunalt tilskudd til private barnehager er justert opp jf. retningslinjer for utregning av tilskudd til private barnehager.
- Øvrige budsjettposter i driftsbudsjettet for barnehagene tilsier fortsatt lite handlingsrom for innkjøp av varer og tjenester og bruk av vikarer i arbeidsgiverperioden.

Innsparinger søkes løst gjennom

Avsatte midler til kjøp av plasser i andre kommuner. Dette varierer fra år til år, men budsjettet er redusert til det vi er kjent med i dag.

Investeringsbehov og tiltak

Det er behov for å skifte ut pc parken til pedagogiske ledere og styrere, dette er ikke lagt inn i årsbudsjett for 2023 eller i økonomiplanperioden.

Utfordringer som påvirker driften

- Det er risiko for nye vedtak om spesialpedagogisk hjelp til barn i barnehagene.
- Flere Holebarn med plass i andre kommuner enn i dag.
- Barn som kommer flyttende til kommunen i løpet av året.

PPT

Innledning

PPT i Hole kommune består av 5 pedagogisk psykologiske rådgivere, og en ½ stilling logoped.

PP-tjenesten har både system- og individrettede arbeidsoppgaver ut mot både kommunale- og private barnehager og skoler i kommunen. Tjenesten skal bistå i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge til rette for barn og elever med behov for særskilt tilrettelegging. Alle barn og elver skal få et inkluderende, likeverdig og tilpasset pedagogisk tilbud. PP-tjenestens mandat er regulert i opplæringsloven § 5-6 og barnehageloven § 33.

(PP-tjenesten kan samarbeide tverrfaglig på lokalt nivå, for eksempel med helsetjenesten eller barneverntjenesten, og på statlig nivå med for eksempel Statped eller psykiatriske tjenester. Barnehager og skoler må være bevisste på at mange på et eller annet tidspunkt i utdanningsløpet kan trenge ekstra hjelp og støtte i kortere eller lengre perioder. Eksempler på særskilte behov kan være: språk- og talevansker, konsentrasjonsvansker, sosiale- og emosjonelle vansker, atferdsvansker, syn- og hørselsvansker, generelle lærevansker eller fagvansker, lese- og skrivevansker og matematikkvansker m.m

Dette skal vi oppnå

Trygt og godt skole og barnehagemiljø

I arbeid med læringsmiljø legges det vekt på at PPT sammen med skoleeier, barnehageeier og lærere skal jobbe godt og systematisk med forskningsbasert kunnskap om hva som virker i arbeidet mot mobbing, samt utvikle et godt læringsmiljø som endrer og forbedrer praksis ute i barnehagene og skolene. Samarbeidet med PPT blir sett på som suksesskriterium for å lykkes med god implementering og spredning av praksis til andre barnehager og skoler i kommune.

Flest mulig elever inkludert i ordinær undervisning

Det er i dag en utfordring med for høy andel spesialundervisning i skolen. PPT må samhandle med barnehage og skole slik at flere barn får tilrettelegging innenfor ordinært tilbud. Slik vil vi også få færre henvisninger til PPT. Det er et potensiale med å utfordre hva som virkelig er spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Dette krever samhandling og kompetansebygging i fellesskap. Det er avgjørende for et barns utvikling at det får tidlig og god hjelp, for å kunne forhindre ytterligere negativ utvikling med behov for økende tilrettelegging oppover i barnehage- og skoleløpet. Det er svært viktig at PPT kan få jobbe systemisk tett med lærerne (i skole og bhg.) for å forebygge og oppdage tidlig. Det er et potensiale i å få flere henvisninger fra barnehage og mer hjelp tidlig i skolen. Mange henvisninger kommer rundt 3-5 trinn.

PPT er en sentral aktør i utviklingsprosjektet Kometanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis.

Økonomiplan for 2023-2026

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Henvising individ barnehage		10,0	10,0	8,0	7,0	10,0	12,0	12,0	12,0	12,0
Henvisinger individ skole		59,0	49,0	42,0	39,0	35,0	30,0	25,0	25,0	25,0
Logoped saker skole og barnehage		0,0	0,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0	32,0
Systemhenvisinger		3	4	0	1	1	3	3	3	3
Utedager		19,0	0,0	4,0	120,0	127,0	150,0	150,0	150,0	150,0

Kommentarer til nøkkeltall

I oppvekst jobber vi for å redusere antall henvisinger ved å jobbe mer ute sammen med skolene og barnehagene for å komme tidlig inn i saker, og sette inn riktige tiltak på et lavere nivå. Vi ser at det har vært en reduksjon i tidsserien, som er en utvikling vi ønsker å se videre.

Et av tiltakene for å redusere henvisinger og vedtak om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning er utedager (dager ute på enhetene). Flere utedager betyr mer samarbeid med skolene og barnehagene tidlig.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	4 296	4 375	4 572	4 572	4 572	4 572
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	237	189	189	189	189	189
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2	0	0	0	0	0
Overføringsutgifter	37	42	42	42	42	42
Finansutgifter	177	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	4 749	4 607	4 804	4 804	4 804	4 804
Driftsinntekter						
Refusjoner	-722	-723	-543	-543	-543	-543
Sum Driftsinntekter	-722	-723	-543	-543	-543	-543
Sum	4 027	3 884	4 261	4 261	4 261	4 261

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	3 884	3 884	3 884	3 884
Sum Budsjettendring i år	82	82	82	82
Konsekvensjusteringer	82	82	82	82
Konsekvensjustert ramme	3 966	3 966	3 966	3 966
Nye tiltak				
PPT endringer drift	295	295	295	295
Sum Nye tiltak	295	295	295	295
Nye tiltak og realendringer	295	295	295	295
Ramme 2023-2026	4 261	4 261	4 261	4 261

Sammendrag budsjett

Økte utgifter

Satsningen med økning av ett årsverk i PPT videreføres i 2023.

Deler av utgiftene til en ekstra stilling dekkes av overføringer fra Utdanningsdirektoratet i satsningen Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Vi har søkt på disse midlene i 2021 og 2022 med positivt tilslag på søknaden, det påregnes også for 2023.

Investeringsbehov og tiltak

Det ligger ikke inne investeringstiltak for PPT i budsjettet, det er et område hvor investeringer i utgangspunktet ikke er særlig aktuelt.

Utfordringer som påvirker driften

Med en ekstra satsning som er lagt inn i budsjettet fra 2022 ser vi ingen utfordringer med driften i 2022. En liten usikkerhet er det knyttet til størrelsen på tilskuddet fra Udir, det er lagt inn en inntekt i budsjettet på 500 000,-.

Helse

Innledning

Tjenesteområdet Helse skal sikre helsefremmende og forebyggende innsats for befolkningen og til kommunes tjenesteområder både på individ, gruppe og befolknings nivå.

Helsestasjons - og skolehelsetjenesten er avdelingens primær oppgave og er et lovpålagt tilbud for barn og unge i alderen 0-20 år, gravide og foresatte. Tjenesten skal ivareta den fysiske og psykiske helse og gi helsefremmende og forebyggende tilbud.

Forebyggende helsetjenester til befolkningen er organisert som anbefalt i en Frisklivssentral.

Den kommunale fysioterapitjenesten inngår i tjenesteområdet og består av forebyggende virksomhet og av behandling, habilitering og rehabilitering i og utenfor institusjon.

Fagkompetansen i tjenesteområdet fordeler seg på helsesykepleier, jordmor, ernæringsrådgiver, fysioterapeut, lege, psykolog og kontorlag.

Helseavdelingen har 10,5 årsverk fordelt på 14 ansatte. Avdelingen har 1,7 engasjementsstillinger som er finansiert av tilskudd fra Helsedirektoratet. I tillegg har avdelingen LIS 1 lege og turnusfysioterapeut under veiledning.

Helseavdelingen har vertskommune avtale om felles helsestasjon for ungdom, hvor Ringerike kommune er vertskommune og Hole kommune og Jevnaker kommune er deltakerkommuner.

Helseavdelingen tildeler årlig 2,25 årsverk kommunalt driftstilskudd til Hole fysioterapi.

Dette skal vi oppnå

Bærekraftig utvikling

Holes innbyggere skal i størst mulig grad oppleve tilstand av trivsel og velvære, mestre normale utfordringer i livet, gjennomføre skolegang, arbeide og være i stand til å bidra til samfunnet rundt seg.

Tjenesteområde Helse bygger sosial bærekraft gjennom tidlig innsats, helsefremmende og forebyggende tjenester, rehabilitering, habilitering og godt samarbeid på tvers av fag og tjenester.

Tjenesteområde Helse jobber for å sikre at

- Alle gravide har tilgang til jordmortjeneste med god kvalitet som bidrar til informerte valg, trygge og gode fødsler og god oppfølging av gravide og nybakte foreldre
- Alle barn har tilgang til helsestasjon og skolehelsetjeneste av god kvalitet som bidrar til trygghet, utvikling og læring og tidlig avdekking av vansker. Slik at alle barn og unge kan mestre egen hverdag, skolegang, inngå i sosiale relasjoner, etablere vennskap og ha et trygt og omsorgsfullt familieliv. Tjenestene skal bidra til å avverge og avdekke vold, overgrep og omsorgssvikt
- Tjenesteområdet skal arbeide målrettet med å dreie ressursinnsatsen fra reparasjon og behandling til forebyggende arbeid og tidlig innsats.

- Tjenesteområde Helse vil gjennom Frisklivssentralen og fysioterapitjenesten utføre læring -og mestringstiltak, rehabilitering og habilitering for å fremme mestring av sykdom og/eller funksjonssvikt. Innbyggere som mottar Fysioterapitjenester og Frisklivstilbud skal gis mulighet til å håndtere hverdagen, leve aktive og selvstendige liv, ta medansvar for egen helse og delta i utforming av tjenestene ut fra den enkeltes forutsetninger og behov.
- Tjenesteområde Helse er en attraktiv arbeidsplass der ROLF/ Levereglene preger kulturen og som legger til rette for å tiltrekke seg og utvikle kompetente, initiativrige og stolte medarbeidere
- Tjenesteområde Helse skal bidra til å fremme innovasjon i tjenestene, særlig knyttet til økt utnyttelse av digitale verktøy for å utføre tjenestene på nye måter og støtte opp under sikker kommunikasjon, samhandling, bruker involvering og effektiv ressursutnyttelse
- Tjenesteområdet arbeider for å bygge en felles samhandlings kultur (Levereglene) og ta i bruk og videreutvikle det tverrfaglige samarbeidet i tråd med Holemodellen.

Holemodellen – mitt liv min vei

Holemodellen- «Mitt liv- Min vei», er et omfattende innovasjonsprosjekt på tvers av alle tjenesteområder i oppvekst.

Holemodellen skal bidra til effektivitet, kvalitet og god ressursutnyttelse. Likeledes at alle barn og deres familier får tilgang til tverrfaglig kompetanse, bistand og medvirkning gjennom hele barndom og ungdomstida. Hjelpebehov skal oppdages så tidlig som mulig, og treffsikre tiltak skal iverksettes til rett tid.

Kommunale planer

Helseperspektivet skal innarbeides i lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting. Helsefremmende arbeid skal styrke lokalsamfunnet når det gjelder å prioritere, avgjøre, planlegge og gjennomføre tiltak for en bedre helse.

Helseavdelingen skal ha nødvendig oversikt over befolkningens helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Gjennom dette arbeidet skal folkehelseutfordringer identifiseres.

Miljømessig bærekraft

Tjenesteområdet skal Fasilitere “aktiv transport” som å gå og sykle, og sikre dette perspektivet inn det kommunale planarbeidet og i det tverrsektorielle folkehelsearbeidet.

Tjenesteområdet benytte seg av digitale møtearenaer der det er hensiktsmessig.

Slik gjør vi det

- Sikre kompetansebehov og kvalitetsutvikling ved å beholde medarbeidere gjennom gode kompetansetiltak og muligheter for videreutdanning og egenutvikling i Tjenesteområdets fag team
- Erfaringsutveksling, kompetanseoverføring og refleksjon i team.
- Sette inn innsats i systemene rundt barnet og samarbeide på tvers av tjenester
- Helsefremmende og forebyggende fremfor behandlende
- Se til at den enkelte kan få rett hjelp til rett tid på lavest mulig nivå og nærmest mulig den det gjelder
- Hverdagsrehabilitering og bruk av velferdsteknologi er sentrale innsatsområder
- Tjenesteområdet skal se på muligheter til å jobbe universelt og gruppebasert fremfor individuelt

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Fastlønnnet kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	Kommunehelse - Fastlønnnet kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	4,1	4,1	4,1	4,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilskudd kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	Kommunehelse - Tilskudd kom.helsetj. kn. til fysioterapi- og legeårsv. avt. fysio.årsv. per 10 000 innbyggere (årsv.)	3,4	3,4	3,4	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Kommentarer til nøkkeltall

I et helsefremmende og forebyggende perspektiv ville det vært naturlig å styrke fysioterapitjenesten i sin helhet.

Kommunalt ansatte fysioterapeuter: Folketrygden yter også tilskudd til kommunale fysioterapistillinger. Fastlønnstilskuddet er fastsatt til 227 880 kroner pr årsverk for 2022.

Kommunal driftsavtal: Driftstilskudd skal samsvare med fysioterapeutenes reelle praksisomfang og den avtalebaserte fysioterapitjenesten i Hole ligger lavt i Kostra- gruppa, samt at det er et gap mellom praksisomfang og størrelsen på tilskuddet, som tilsier en økning i av tilskudd.

En økning av hele eller deler av fysioterapitjenesten er et ressurs spørsmål.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	13 888	11 752	11 626	11 626	11 626	11 626
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 192	1 179	1 179	1 179	1 179	1 179
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 176	1 202	1 202	1 202	1 202	1 202
Overføringsutgifter	190	128	128	128	128	128
Finansutgifter	765	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	17 210	14 261	14 135	14 135	14 135	14 135
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-11	-21	-21	-21	-21	-21
Refusjoner	-2 773	-2 486	-2 486	-2 486	-2 486	-2 486
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-680	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-3 463	-2 507	-2 507	-2 507	-2 507	-2 507
Sum	13 747	11 754	11 628	11 628	11 628	11 628

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	11 754	11 754	11 754	11 754
Sum Budsjettendring i år	310	310	310	310
Konsekvensjusteringer	310	310	310	310
Konsekvensjustert ramme	12 064	12 064	12 064	12 064
Innsparingstiltak				
Helse innsparing	-436	-436	-436	-436
Sum Innsparingstiltak	-436	-436	-436	-436
Nye tiltak og realendringer	-436	-436	-436	-436
Ramme 2023-2026	11 628	11 628	11 628	11 628

Sammendrag budsjett

Driftsutgifter

Det er gjort følgende tilpasninger i driftsbudsjettet:

- 0,5 årsverk FACT Ung-prosjekt (interkommunalt) på oppdrag fra Helsedirektoratet
- Økte lønnskostnader for å rekruttere og beholde kompetansepersonell
- Organisasjonstilpasning ved overføring av Tjenesteområde Helse til kommunalsjefsområde Oppvekst

Innsparinger

Innsparingskrav søkes løst gjennom lavere lønnsutgifter

Utfordringer som påvirker driften

- Rekruttere og beholde kompetansepersonell
- Nasjonale føringer, reformer og omstillinger har gitt kommunen et tydeligere og større ansvar for befolkningens helse og for at alle skal få nødvendige tjenester
- Tjenesten anses å være under et stadig økende press i behov for tjenester av stadig mer kompleks og sammensatte vansker
- Barn og unges psykiske helse og krevende familiesituasjoner
- Sikre en helhetlig tilnærming med samarbeid på tvers av tjenesteområder
- Området har vært faglig og organisatorisk enhet for korona-pandemien fra og med mars 2020 og det er forutsatt usikkerhet knyttet til hvordan pandemien vil påvirke tjenesten og arbeidssituasjonen også videre fremover

Samfunn

Innledning

Kommunalområdet samfunnsutvikling har ansvar for tjenesteområdene Areal, byggesak og miljø, Teknisk/Eiendom og Kultur og fritid.

Et overordnet mål i kommuneplanens samfunnsdel er at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å lykkes med dette må det legges til rette for befolknings- og næringsvekst. En realisering av den statlige planen for Ringeriksbanen og E 16 vil gi store muligheter for vekst og utvikling i kommunen.

Som et ledd i samfunnsutviklingen for Hole, må kommunen sørge for en proaktiv arealforvaltning ved regulering av områder for bolig- og næringsutbygging i henhold til overordnet planverk. Vi skal videre legge til rette for å utnytte de rike kultur- og naturkvalitetene i kommunen til beste for befolkningen og i et godt folkehelseperspektiv.

Vi skal fremheve kultur - og reiselivssatsing som kan føre til ytterligere bolyst, deltagelse, opplevelser, positiv oppvekst, samt økt turisme.

Vi skal utvikle og oppgradere kommunal infrastruktur.

Utfordringer og satsninger

Kommunedelplaner for tettstedene

Hole kommune har store natur- og landbruksverdier, og en rik kulturhistorie. Store deler av kommunen er underlagt vern. Dette medfører arealknapphet med hensyn til videre utvikling.

Kommuneplanen er et overordnet styringsdokument som legger grunnlaget for den langsiktige utviklingen i kommunen. Samfunnsdelen setter opp som mål å legge til rette for ny næringsvirksomhet og bygge opp under eksisterende næring. Hovedvekten av utviklingen i kommunen forutsettes å finne sted innenfor områdene Vik/Sundvollen, og Helgelandsmoen når det gjelder næringsutvikling.

Kommunedelplanene vil fastsette rammene for senere utvikling, arealutnyttelse og fortetting. Det er viktig at disse planene utarbeides slik at de vil kunne tjene som verktøy for utvikling av tettstedene over en periode på 20-30år. Kommunedelplanen for Sundvollen er allerede vedtatt, og utviklingsarbeidet for å gjøre Sundvollen til et boattraktivt knutepunkt for alle mellom 0- 100 år er i gang.

Kommunedelplanene for Vik og Helgelandsmoen er i prosess, og det arbeides gjennom 2023 parallelt med disse planene. Ved vedtak av disse to planene vil Hole kommune ha et fullstendig styringsverktøy for bruken av arealene i årene fremover. Dette vil, sammen med effektiv saksbehandling, være en prioritert satsning innenfor Samfunnsutvikling.

Den statlige planen for Ringeriksbanen og ny E16 båndlegger store utbyggingsarealer både midlertidig og permanent. Manglende avklaring av videre fremdrift for dette viktige samferdselsprosjektet vil representere en stor utfordring for utviklingen av tettstedene i Hole.

Kommunal infrastruktur

Tilstrekkelig kapasitet av vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune. Fornying av eksisterende ledningsnett for å redusere vannlekkasjer, utvide ledningsnett og kapasitet er satsninger for 2023 og i årene fremover. Hole kommune fikk i 2022 utkast til ny utslippstillatelse for Hole renseanlegg. Utvidelse av renseanlegget er nødvendig for å sikre tilstrekkelig rensekapasitet av avløpsvannet i kommunen, både ut i fra dagens behov og fremtidig vekst. Prosjektering og utbygging av Hole renseanlegg påbegynnes i 2023.

ENØK tiltak

Med grunnlag i både klimakrav og ekstreme energipriser, må kommunen investere i tiltak som reduserer energiforbruket i årene fremover. Dette utgjør en satsning i investeringsforslagene, hvor solcelleanlegg er noen av tiltakene vi vil ta i bruk for å redusere energiforbruket og produsere lokal energi.

Gode energiløsninger som reduserer energiforbruket må også være en satsning ved utbyggingen av Hole ungdomsskole.

Samlokalisering av kulturskole og fritidsklubb ved Hole ungdomsskole

Kommunestyret vedtok i 2022 å samlokalisere kulturskolen og fritidsklubben på Hole ungdomsskole. Hele prosessen har en stram tidsramme. Det er viktig å utnytte de mulighetene samlokaliseringen legger til rette for i tilbudene til barn og unge. Oppfølging av prosjektering og utbyggingsfase vil derfor være en viktig satsning og prioritet for Kultur og fritid i 2023.

Hovedmål

- **Miljømessig bærekraft**

Vi må innenfor Samfunnsutvikling legge til rette for en bolig- og næringsutvikling i tråd med de miljømessige bærekraftsmålene. Dette innebærer at vi må legge til rette for god fortetting i nærheten av knutepunkt, forhindre utbygging på arealer som kan benyttes til dyrking av mat, ivareta miljømessig god mobilitet i kommunen. Videre må vi ta i bruk tekniske løsninger som reduserer klimautslipp og energibehov.

- **Økonomisk bærekraft**

Samfunnsutvikling arbeider ut ifra hovedmålet om at Hole kommune skal bestå som selvstendig kommune i fremtiden. For å oppnå dette, jobber vi for forutsigbare og gode rammebetingelser for bolig- og næringsutvikling, utvikling boattraktive tettsteder med varierte kulturtilbud. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for en bærekraftig næringsutvikling i Hole. Kommunal infrastruktur må ha tilstrekkelig kapasitet.

- **Sosial bærekraft**

Innenfor Samfunnsutvikling skal vi ved utarbeidelse av egne planer og behandling av private planer, sikre møteplasser for alle - særlig barn og unge. Vi skal bidra til at tettsteder og boligområder utvikles på en måte som gir innbyggerne i Hole muligheten til å bo trygt i eget hjem så lenge som mulig. Vi må besørge en variert boligutvikling, som gir anledning for bosetting av innbyggere i alle samfunnslag.

Måltabell

Hovedmål	Delmål
Miljømessig bærekraft	<p>Fornuftig og riktig håndtering av avfall</p> <p>Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp</p> <p>Minimere utslipp fra spredt bebyggelse, tilstrekkelig kapasitet på renseanlegg</p> <p>Prioritere en klima- og miljøvennlig arealforvaltning</p> <p>Sikre arealer og planlegge for gode grøntområder, friluftsområder, møteplasser og infrastruktur som er tilgjengelig for alle</p> <p>Stimulere til gode sentrumsnære boligområder på Vik og Sundvollen med gangavstand til viktige funksjoner</p> <p>Sørge for at arealbruk og transport ses i sammenheng for å redusere transportbehovet, herunder særlig tilrettelegging for gang- og sykkelveier</p> <p>Ta vare på dyrket og dyrkbar mark</p> <p>Ta vare på og formidle kommunens rike kulturminner og historie</p>
Sosial bærekraft	<p>Folkehelseperspektivet innarbeides i alle planer</p> <p>Boligområdene skal utformes med trygge og gode oppvekstvilkår, leke- og møteplasser og mulighet for fysisk aktivitet</p> <p>Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting</p> <p>Fremme frivillighet og deltagelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser</p> <p>Gjennom arealplan ivareta boligsosiale behov</p> <p>Legge til rette for lek, idrett, aktivitet, kulturtilbud, naturopplevelser og fritidstilbud</p> <p>Legge til rette for møteplasser for alle, særlig barn og unge</p>
Økonomisk bærekraft	<p>Bygge opp under Hole som en attraktiv bo kommune med gode, varierte botilbud</p> <p>Gjennom arealplanlegging sikre arealer til nye og eksisterende bedrifter på Helgelandsmoen</p> <p>Legge til rette for balansert vekst</p> <p>Opprette å sikre nødvendig beredskap for å takle uforutsette hendelser</p> <p>Sentrumsutvikling og fortetting på Sundvollen og Vik. Hovedvekt av veksten i kommunen legges på sikt til Sundvollenområdet.</p> <p>Sørge for varierte og blandede funksjoner i sentrumsområdene</p>

Det skal legges til rette for at barn og under får medvirke i aktuelle planprosesser og tjenesteyting

Ungdomsrådet gir uttalelser til høringer og planprosesser - inviteres til medvirkningsmøter i forbindelse med kommuneplanlegging.

Virkemiddel for å nå mål

- Styrke planarbeidet og legge til rette for ressurser og kapasiteter som kan håndtere dette arbeidet
- Gjennom internt planforum, legge til rette for samarbeid på tvers mellom tjenesteområdene for oppdatert kunnskapsdeling og gode helhetlige prosesser.
- Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor areal, byggesak og miljø videreføres.
- Oppdatere overordnet Risiko og sårbarhetsanalyse for å kanalisere innsatsen der den virker best eller trengs mest
- Oppstart og arbeid med kommunedelplaner i henhold til vedtatt planstrategi

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	43 492	41 939	43 440	43 481	43 481	43 481
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	35 125	27 795	49 421	37 306	37 155	37 155
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	9 681	10 199	10 199	10 199	10 199	10 199
Overføringsutgifter	11 106	10 170	10 198	10 198	10 198	10 198
Finansutgifter	5 190	3 910	5 115	5 817	7 044	7 044
Sum Driftsutgifter	104 594	94 013	118 373	107 001	108 077	108 077
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-32 692	-35 201	-37 958	-39 532	-41 458	-41 458
Refusjoner	-9 640	-6 034	-6 034	-6 034	-6 034	-6 034
Overføringsinntekter	-267	-31	-31	-31	-31	-31
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-9 051	-4 087	-4 910	-5 818	-7 582	-7 582
Sum Driftsinntekter	-51 649	-45 353	-48 933	-51 415	-55 105	-55 105
Sum	52 945	48 660	69 440	55 586	52 972	52 972

Sammendrag budsjett

Budsjett 2023 for Samfunnsutvikling inneholder satsninger som skal bidra til vekst og utvikling for Hole kommune, samt ENØK tiltak som skal være med på å redusere energiforbruket til kommunen.

Det legges opp til betydelige investeringer til kommunal infrastruktur innen vann og avløp, herunder utvidelse av Hole renseanlegg og andre prioriterte utbyggingsprosjekter som inngår i innmeldte behov innenfor områdene Velferd og Oppvekst.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Avløp hovedplan	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
ENØK solcelleanlegg kommunale bygg	8 750	0	0	0	8 750
ENØK solcelleanlegg selvkostområdene	1 200	0	0	0	1 200
Hole renseanlegg	5 000	23 333	11 667	0	40 000
HUS Utvidelse	15 000	78 000	78 000	0	171 000
Ladestasjoner - elbiler	375	375	0	0	750
Robotgressklippere	220	0	0	0	220
større offentlige arealer					
Sollihøgda anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	0	10 000	10 000
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	6 000	11 000	11 000	0	28 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	4 633	7 833	7 833	20 299
Teknisk drift elbiler utskifting mm	250	750	0	0	1 000
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	3 000	0	3 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Sum investeringsprosjekter	39 495	120 791	114 200	20 533	295 019

KOSTRA-Nøkkeltall - Kultur og idrett

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Brutto investeringsutgifter til kultursektoren per innbygger	86	148	0	795	512	1 124
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	2 154	1 989	2 462	1 878	1 999	2 684
Netto driftsutgifter kultursektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	3,6 %	3,1 %	4,1 %	2,8 %	3,0 %	4,1 %
Netto driftsutgifter til unge (f231+f383) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	0,9 %	0,8 %	0,8 %	0,9 %	0,7 %	0,8 %
Netto driftsutgifter til folkebibliotek per innbygger (B)	352	380	325	313	299	310
Netto driftsutgifter til idrett (f380+f381) i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter	1,3 %	0,8 %	1,7 %	0,9 %	0,9 %	1,4 %
Produktivit						
Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per bruker (B)	27 728	17 854	14 206	31 948	19 112	23 345
Dekningsgrad						
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	15,8 %	14,2 %	18,0 %	7,9 %	17,1 %	13,3 %
Besøk i folkebibliotek per innbygger (B)	1,9	2,4	2,4	1,0	2,2	3,3
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)	2,2	2,0	3,3	1,5	2,2	2,4

KOSTRA-Nøkkeltall - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til fysisk planlegging i prosent av kommunens samlede netto driftsutgifter (B)	0,9 %	1,4 %	0,5 %	0,7 %	0,7 %	0,6 %
Netto driftsutgifter til kart og oppmåling per innbygger (B)	204	164	179	101	131	98
Netto driftsutgifter til naturforvaltning og friluftsliv per innbygger (B)	-986	154	73	94	81	163
Netto driftsutgifter til plansaksbehandling per innbygger (B)	362	554	252	382	325	298
Netto driftsutgifter til rekreasjon i tettsteder per innbygger (B)	28	64	158	210	158	288

KOSTRA-Nøkkeltall - Vann, avløp og renovasjon

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Vann - Driftsutgifter per tilknyttet innbygger (kr/tilkn.innb) (B)	1 202	1 278	1 388	1 349	1 493	1 093
Produktivitet						
Vann - Gebyrinntekter per innbygger tilknyttet kommunal vannforsyning (kr/tilkn.innb) (B)	1 510	1 553	2 005	1 954	2 216	1 826
Årsgebyr for avløpstjenesten - ekskl. mva. (kr)	4 339	4 147	4 576	3 453	4 761	4 435
Kvalitet						
Avløp - Slamtørrstoff produsert per kubikkmeter avløpsvann	396	428	382			331
Estimert gjennomsnittsalder for kommunalt spillvannnett med kjent alder (år)	29,0	30,0	52,0	35,0		34,0
Renovasjon - Levert til materialgjenvinning og biologisk behandling per innbygger (kommune)	224	237	237	169	0	0
Vann - Estimert vannlekkasje per meter kommunal ledning per år (m ³ /m/år) (B)	1,5	1,9	7,2	1,8	2,0	3,7

KOSTRA-Nøkkeltall - Brann og ulykkesvern

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Antall utrykninger: sum utrykninger til branner og andre utrykninger pr. 1000 innbyggere	21,1	22,0	25,2	16,8	14,2	16,3
Netto driftsutgifter til funksjon 338 pr. innbygger (B)	0	0	-18	3	60	79
Netto driftsutgifter til funksjon 339 pr. innbygger (B)	943	1 057	996	1 053	961	907
Netto driftsutgifter, brann og ulykkesvern, i prosent av totale netto driftsutg (B)	1,6 %	1,7 %	1,6 %	1,6 %	1,5 %	1,5 %
Kvalitet						
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)	425	433	436	719	530	533

KOSTRA-Nøkkeltall - Eiendomsforvaltning

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning, i prosent av samlede netto driftsutgifter (B)	8,9 %	9,4 %	10,7 %	7,7 %	8,8 %	9,5 %
Produktivitet						
Utgifter til driftsaktiviteter i kommunal eiendomsforvaltning per kvadratmeter (B)	560	721	565	476	570	649

KOSTRA-Nøkkeltall - Samferdsel

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Andel netto driftsutgifter for samf. i alt av samlede netto driftsutg (B)	1,4 %	1,4 %	2,7 %	1,7 %	2,1 %	2,0 %
Produktivitet						
Brutto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	98 636	105 152	73 960	35 558	73 757	107 360
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	177 606	187 273	148 987	71 726	125 023	182 969
Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)	116 364	125 303	88 747	43 789	81 262	114 962
Dekningsgrad						
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	22	22	14	17	35	18
Antall utstedte parkeringstillatelser for forflytningshemmede pr. 10 000 innb (B)	41	51	166	220	128	119

KOSTRA-Nøkkeltall - Næringsforv. og konsesjonskraft

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Kommunal næringsvirksomhet brutto investeringsutgifter beløp pr innb (kr)	0	0	0	0	36	144
Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikl. nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	120	83	134	240	233	135
Netto driftsutgifter til tilrettelegging og bistand for næringslivet i prosent av samlede netto (B)	-0,3 %	-0,4 %	0,1 %	0,1 %	0,3 %	0,3 %
Tilrettelegging og bistand for næringslivet nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)	-193	-235	62	95	221	195

KOSTRA-Nøkkeltall - Kirke

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Prioritet						
Netto driftsutgifter til funksjon 392 tilskudd til tros- og livssynssamfunn pr. innbygger i kro (B)	62	0	1	0	1	3
Netto driftsutgifter til funksjon 390,393 pr. innbygger i kroner (B)	527	557	695	740	740	668
Netto driftsutgifter, kirke, i prosent av totale netto driftsutgifter (B)	1,0 %	0,9 %	1,2 %	1,1 %	1,1 %	1,0 %
Dekningsgrad						
Døpte i prosent av antall fødte (B)	34,3 %	62,5 %	86,5 %	71,4 %	68,1 %	53,2 %
Konfirmerte i prosent av 15-åringer (B)	54,9 %	53,2 %	65,7 %	87,7 %	66,2 %	54,5 %
Medlem og tilhørige i Dnk i prosent av antall innbyggere (B)	69,6 %	64,9 %	75,6 %	77,5 %	76,0 %	68,1 %

KOSTRA-Nøkkeltall - Klima og energi

	Hole 2020	Hole 2021	Jevnaker	Sveio	Kostragruppe 01	Landet uten Oslo
Kvalitet						
CO2-utslipp fra energibruk i komm. eiendomsforvaltn., egne bygg	3	6	0	0	4	3

Teknisk drift/eiendom

Innledning

Tjenestestedet Teknisk/Eiendom omfatter enhetene eiendom (herunder boligforvaltning), renhold og vei, vann og avløp (VVA), totalt 32,08 årsverk fordelt på 38 ansatte.

Dette skal vi oppnå

Bærekraftig utvikling

Sosial bærekraft

- Gjennomføre årskontroll på alle lekeplasser og lukke alle A og B-feil.
- Universell utforming i alle offentlige bygninger og «byrom»
- Nye bygninger etableres med universell utforming.
- Eksisterende kommunal infrastruktur tilpasses fortløpende til universell utforming.

Økonomisk bærekraft

- Ressursbesparende innkjøp gjennom etablering av flere rammeavtaler.
- Justering av renholdsressurser pr. tjenestested gjennom revidering av renholdsplaner.
- Best mulig beslutningsgrunnlag for disponering av budsjetter.
- Redusere etterslepet på kommunale bygninger. • Avhende uegnet kommunal eiendom for å styrke handlingsrom for investeringer.

Miljømessig bærekraft

- Ha gode klimatilpassede planer for vann og avløp.
- Gjennomføre tiltak for kapasitetsutvidelser iht. ny hovedplan Vann og avløp.
- Tilrettelegge for gang- og sykkelveier langs kommunale veier.
- Tilpasse kommunale bygninger. • Gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelser som ivaretar klima og miljø.
- Gjennomføre energiøkonomiserende tiltak for eksisterende portefølje.

Økonomiplan for 2023-2026

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat	Resultat	Resultat	Resultat	Anslag	Planlagt	Planlagt	Planlagt	Planlagt
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste		0,0 %	0,0 %	66,6 %	71,0 %	71,5 %	72,0 %	72,3 %	72,6 %	72,9 %
Bygge ut kapasitet på offentlig vann og avløp for å ivareta mål for innbyggervekst		0	0	0	0	0	5 000	27 966	22 500	17 833
Formålsbygg, kommune Alle energityper Energibruk (MWh)	Adm, styring og fellesutgifter - Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen brutto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde andel av totale utgifter (prosent)	3 823	3 680	3 447	3 635	3 133	3 071	3 009	2 949	2 890
Fornyelse av kommunale vann og avløpsinstallasjoner		0	0	0	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Lekkasjetall for kommunal vannproduksjon		0,0 %	25,0 %	24,9 %	24,9 %	24,6 %	24,0 %	23,7 %	23,4 %	23,0 %
Overgang til fossilfrie kjøretøyer, maskiner og utstyr		0	0	0	0	250	450	750	750	750
Reduksjon sykefravær		5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	0,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
Redusere etterslep på kommunal vei		0	0	0	0	0	500	500	500	500
Redusere etterslep på kommunale bygninger og infrastruktur		0	0	0	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	Vann, avløp og renovasjon - Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	85,8 %	85,8 %	80,7 %	80,1 %	80,1 %	81,3 %	81,5 %	81,8 %	82,1 %

Kommentarer til nøkkeltall

Teknisk/Eiendom jobber systematisk for å forbedre kvaliteten på tjenestene.

For selvkostområdet vann og avløp bidrar fornyelser i ledningsnett til at vannlekkasjer stadig reduseres. Samtidig bidrar utbyggingen av nye ledningsnett til at flere innbyggere kan tilknyttes det kommunale vann og avløpsnettet.

Utvikling av kapasiteten for vann og avløp i tråd med hovedplan for vann og avløp er en forutsetning for vekst og utvikling i Hole kommune.

Satsinger for selvkostområdet gjenspeiles i forslag til investeringsplan.

Tallene knyttet til andel av befolkningen knyttet til kommunalt avløp, andel av total vannleveranse til lekkasje og vannforbruk pr innbygger er endret som følge av nye tellinger av personekvivalenter(PE) i 2020. Tallene anses nå for å være representative.

Energiforbruket knyttet til drift av kommunale bygninger er redusert som følge av bevisst politisk satsing på energiøkonomiserende(ENØK) tiltak. Strømprisene har gjennom 2022 vært historisk høye. Dette er en trend som vår kraftleverandør Kraftriket mener vil vedvare i 2023.

Det er behov for en massiv satsing på investeringer og ENØK tiltak for å redusere strømkostnadene. For renhold fortsetter vi å satse på anskaffelse og fornyelse av renholdsmaskiner tilpasset budsjetttrammen.

Renholdsmaskinene gir en jevn kvalitet, samtidig som de kan bidra til et lavere fravær som følge av reduserte ergonomiske belastninger.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	25 449	24 231	25 023	25 064	25 064	25 064
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	32 395	25 304	47 067	34 995	34 844	34 844
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	8 433	8 838	8 838	8 838	8 838	8 838
Overføringsutgifter	5 470	4 699	4 699	4 699	4 699	4 699
Finansutgifter	4 009	3 910	5 115	5 817	7 044	7 044
Sum Driftsutgifter	75 756	66 983	90 741	79 413	80 489	80 489
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-27 940	-30 614	-32 167	-33 741	-35 667	-35 667
Refusjoner	-6 125	-4 527	-4 527	-4 527	-4 527	-4 527
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-8 547	-4 087	-4 910	-5 818	-7 582	-7 582
Sum Driftsinntekter	-42 612	-39 229	-41 605	-44 087	-47 777	-47 777
Sum	33 144	27 754	49 136	35 326	32 712	32 712

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	27 754	27 754	27 754	27 754
Sum Vedtak forrige periode	225	-785	-3 399	-3 399
Sum Budsjettendring i år	872	872	872	872
Konsekvensjusteringer	1 097	86	-2 527	-2 527
Konsekvensjustert ramme	28 850	27 840	25 226	25 226
Politisk vedtak				
Sprinkling av private pleieinstitusjoner(Nøstret I, Hvalheim og Solheim)	12 800	0	0	0
Sum Politisk vedtak	12 800	0	0	0
Innsparingstiltak				
Teknisk drift innsparing	-1 362	-1 362	-1 362	-1 362
Sum Innsparingstiltak	-1 362	-1 362	-1 362	-1 362
Nye tiltak				
Teknisk drift kompensasjon økte strømutgifter	8 848	8 848	8 848	8 848
Sum Nye tiltak	8 848	8 848	8 848	8 848
Nye tiltak og realendringer	20 286	7 486	7 486	7 486
Ramme 2023-2026	49 136	35 326	32 712	32 712

Politisk vedtak

Sprinkling av private pleieinstitusjoner (Nøstret I, Hvalheim og Solheim)

Etablering av sprinkleranlegg i private pleieinstitusjoner i tråd med konklusjoner i beredskapsanalyse 2022 fra brannvesenet. Årsbeløpet tilpasses budsjettpriser fra rammeavtalepartner S&P AS.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2023	2024	2025	2026	2023-26
Samfunn					
Avløp hovedplan	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
ENØK solcelleanlegg kommunale bygg	8 750	0	0	0	8 750
ENØK solcelleanlegg selvkostområdene	1 200	0	0	0	1 200
Hole renseanlegg	5 000	23 333	11 667	0	40 000
HUS Utvidelse	15 000	78 000	78 000	0	171 000
Ladestasjoner - elbiler	375	375	0	0	750
Robotgressklippere større offentlige arealer	220	0	0	0	220
Sollihøgda anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	0	10 000	10 000
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	6 000	11 000	11 000	0	28 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	4 633	7 833	7 833	20 299
Teknisk drift elbiler utskifting mm	250	750	0	0	1 000
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	3 000	0	3 000
Vann - hovedplan	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Sum Samfunn	39 495	120 791	114 200	20 533	295 019
Sum investeringsprosjekter	39 495	120 791	114 200	20 533	295 019

Sammendrag budsjett

1. Kommunale gebyrer - Budsjett 2023

Hole kommune beregner kommunale gebyrer i tråd med forskrift om beregning av selvkost. Selvkost innebærer at ekstrakostnadene som kommunen påføres ved å produsere en bestemt tjeneste skal dekkes av gebyrene som brukerne av tjenestene betaler. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene. En annen sentral begrensning i kommunens handlingsrom er at overskudd fra det enkelte år skal tilbakeføres til abonnentene eller brukerne i form av lavere gebyrer innen de neste fem årene. Dette betyr at hvis kommunen har bokført et overskudd som er eldre enn fire år, må dette brukes til å redusere gebyrene i det kommende budsjettåret. Eksempelvis må et overskudd som stammer fra 2018 i sin helhet være disponert innen 2023.

Utfordringer med selvkostbudsjettet

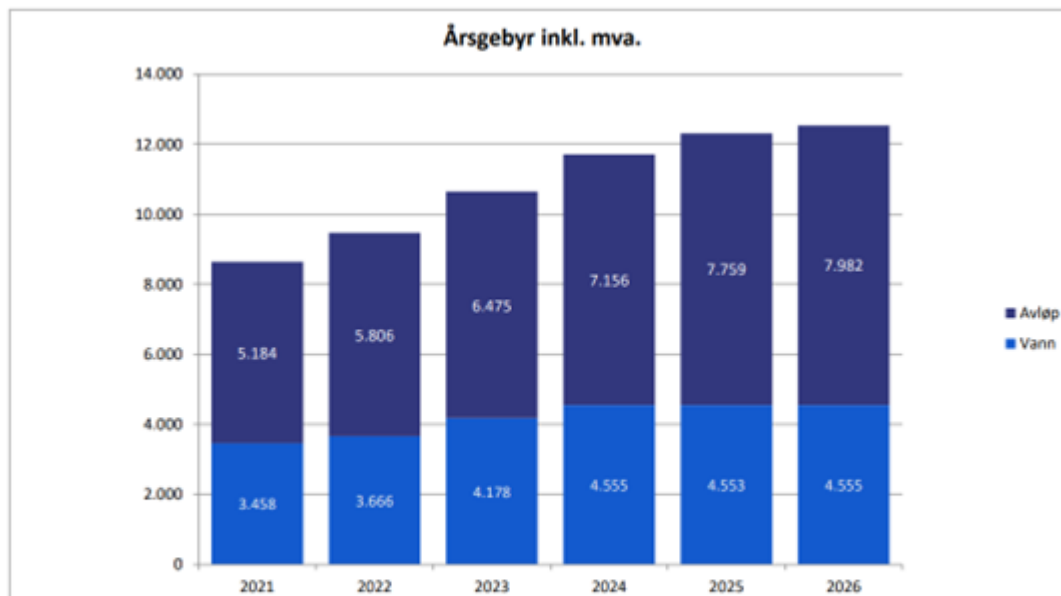
Det er en rekke faktorer som påvirker selvkostresultatet og som ligger utenfor kommunens kontroll. De viktigste faktorene er budsjettårets forventede kalkylerente (5-årig SWAP-rente + 1/2 %-poeng), kapasitetsbegrensninger ved gjennomføring av planlagte prosjekter, samt usikre utgifter og inntekter. I sum fører dette til at det er utfordrende å treffe med budsjettet

Generelle forutsetninger

Kalkylerenten er anslått å bli 4,22 % i 2023. Budsjettet er utarbeidet den 16. september 2022. Tallene for 2021 viser endelig etterkalkyle, tallene for 2022 er prognostiserte verdier, mens tallene for 2023 til 2026 er budsjett-/økonomiplan.

Gebyrutvikling for vann og avløp

Fra 2022 til 2023 foreslås en samlet gebyrøkning på rundt 12,5 %, hvor vann øker mest med 14,0 %. I perioden 2021 til 2026 øker samlet gebyr med kr 3 895, fra kr 8 642 i 2021 til kr 12 537 i 2026. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig årlig gebyrøkning på 6,4 %. Gebyreksempelene for vann og avløp er basert på et årlig vannforbruk på 150 kubikkmeter. Gebyrsatsene er inkl. mva.

Gebyrøndring fra året før	2023	2024	2025	2026
Vann	14,0 %	9,0 %	0,0 %	0,0 %
Avløp	11,5 %	10,5 %	8,4 %	2,9 %
Samlet øndring	12,5 %	9,9 %	8,1 %	1,8 %

2. Driftsbudsjett 2023(utenom selvkostbudsjettet) innebærer:

Teknisk/Eiendom budsjetterer med driftskostnader for alle kommunale bygninger, anlegg og eiendommer. For 2022 har strømprisen særlig påvirket regnskapet i negativ retning. Strømkostnadene påvirker kommunens gjennom høyere utgifter til "felleskostnader" i innleide bygninger og som direkte strømbudsjetter på kommunens eide bygninger og anlegg.

I budsjett 2023 er strømbudsjettene basert på en gjennomsnittlig strømpris med nettleie på 240 øre/kwh. Antatt strømpris på 200 øre/kwh er basert på vurderinger fra vår strømlleverandør Kraftriket. I tillegg til strømprisen tilkommer nettleieutgifter fra Føie på ca 40 øre/kwh.

Basert på forbruket i kwh for de foregående årene må avsetningen til strøm for kommunale bygninger alene måtte økes med ca 11,48 millioner kroner i budsjett 2023. Dersom gjennomsnittlig spotpris i 2023 overstiger vår budsjetterte gjennomsnittlige strømpris vil budsjettbehovet til strøm øke ytterligere.

Prisstigning påvirker en rekke driftsposter i negativ retning. Hole kommune har mottatt varsel fra eksterne samarbeidspartnere om utgiftsøkninger ut over KPI prisstigning for brann og rednings samarbeidet, Sørøst 110 samarbeidet, forsikrings selskapet med flere. Dette gir igjen behov for økt budsjettavsetning på flere konti.

Økonomiplan for 2023-2026

Teknisk/Eiendom har underveis i budsjettprosessen fått effektiviseringskrav på 1,362 millioner kroner. Reduksjoner oppnås gjennom:

- Satsing på energiøkonomiserende(ENØK) tiltak i eksisterende bygninger
- Etablere solcellanlegg på en rekke kommunale lokasjoner for å produsere deler av strømbehovet selv.
- Viderefakturere økte strøm-/fyringskostnader for Vikstunet, Bolig A, Bolig B og Gamleveien 2 b.
- Kulturskolen reduserer leid areal på Kjellerbergsenteret fra 1/1-2023, noe som gir lavere leiekostnader og lavere andel av felleskostnader.
- Vi reduserer vikarbudsjettet på renhold. Vi tilsetter en fast vikar i 40% stilling.

Vi øker inntektene for kommunale leietakere gjennom regulering av «Gjengs husleie» og indeksreguleringer.

Samtidig er budsjettet for leie og bygningsmessig drift styrket som følge av etableringen av moduler på Hole ungdomsskole og modul for Vik skole.

Pandemi

I budsjett 2023 har vi ikke budsjettert med ekstra utgifter knyttet til pandemi.

FRE16

Det er fortsatt uklart når/om kommunale bygninger skal løses inn som følge av FRE16.

Følgelig er det fortsatt uklart når og hvor mye kommunen har behov for å bygge på kommunal eiendom "Vik sør".

Investeringsbehov og tiltak

Av eksisterende investeringsbehov i ØKONOMIPLAN 2023 – 2026 vil vi spesielt fremheve følgende:

- Utbygging av Hole ungdomsskole i tråd med vedtak i kommunestyresak 047/22, til 4 paralleller med FOT avdeling og flerbrukshall 1560 m², kulturskole og fritidsklubb.
- Tiltak gjennom hovedplan vann og avløp
Hovedplanen har identifisert behov for kapasitetsøkninger en rekke steder, spesielt i området Sundvollen.
- Hole renseanlegg Helgelandsmoen. Statsforvalteren har gitt oss utkast til ny utslippstillatelse, der det blant annet er stilt krav om nitrogenrensing fra 2031. Dimensjonerende forutsetninger og premisser for utbygging av Hole renseanlegg er følgelig gitt av Stasforvalteren. Hole RA prosjekteres og utbygging påbegynnes i 2023.
- Investeringer knyttet til nytt vann og avløp på Sollihøgda. Investeringsbehovene for Sollihøgda er beregnet ut fra inngåtte samarbeidsavtale med Bærum kommune for vann og avløp på Sollihøgda. Investeringer på Hole kommunes side av kommunegrensen inngår i nye og oppdaterte kalkyler.
- Oppgradering av kommunale bygninger. Prosjektet består av en rekke delprosjekter som har til hensikt å forbedre kapasiteter eller bidra til standardheving på eksisterende kommunale bygninger.
- Særlig fokus på Energiøkonomiseringstiltak for å prøve å redusere driftskostnader knyttet til strøm så mye som mulig.
Hole kommunes bygningsmasse er aldrende. Ca 44 % av dagens bygningsmasse er mer enn 40 år. Mange av de bygningstekniske og tekniske løsningene i disse bygningene holder ikke dagens standard og bruker vesentlig mer energi enn moderne løsninger. Fortsatt satsing på energiøkonomiseringstiltak (ENØK) er viktig for å redusere fremtidige driftskostnader.
- Etablering av solcelleanlegg på 9 kommunale bygninger i 2023. Ved full årsproduksjon vil disse anleggene gi en produksjonskapasitet på ca 600.000 kwh/år. På grunn av leveringstider på solcelleanlegg vil vi ikke oppnå helårseffekt av investeringen i 2023.
- Investeringer for overgang til fossilfrie alternativer, inkludert en brukt el.bil til bygningsdrift og anskaffelse av to industri robotgressklippere.

Areal, byggesak og miljø

Innledning

Areal, byggesak og miljø omfatter avdelingene plan, byggesak, miljø, oppmåling og geodata. Avdelingene har ansvaret for kommunens overordnede arealplanlegging, plan- og byggesaksbehandling, delesaker og oppmålingssaker, GIS og kartforvaltning, samt naturforvaltning og miljø. Tjenesteområdet består per i dag av til sammen 12 årsverk.

En av de viktigste oppgavene for tjenesteområdet er å legge til rette for bolig og næringsvekst, i tråd med det vedtatte målet om inntil 2 % befolkningsvekst frem til 2030. For å få til denne veksten må det tilrettelegges for utbygging av nye bolig- og tettstedsområder med høy utnyttingsgrad på Vik og Sundvollen. De siste årene har den ønskede utviklingen stagnert noe som følge av at både Vik, Sundvollen og Helgelandsmoen påvirkes av båndleggingssonen langs planlagt E16 og Ringeriksbane (FRE16). Usikkerhet knyttet til både fremdrift og utforming av samferdselsprosjektet, gjør det utfordrende å få til en helhetlig planlegging og gjennomføring av bolig- og tettstedsutbyggingen på Vik og Sundvollen. Næringsutviklingen på Helgelandsmoen blir også stykkevis og delt som følge av forsinkelsen og usikkerheten i FRE16-prosjektet.

Dette skal vi oppnå

Sosial bærekraft

Ved utarbeidelse av kommunens egne arealplaner, og behandling av private reguleringsplaner, skal vi sikre at det legges til rette for møteplasser for alle, særlig for barn og unge. Ved planlegging av nye utbyggingsområder, og fortetting innenfor eksisterende områder, skal det settes krav til at det planlegges gode løsninger for fellesfunksjoner som interne vegger, gang- og sykkelforbindelser, leke- og møteplasser, tilgang til fjorden og skogen, klimatilpasset overvannshåndtering mm.

Det skal være trygt å bevege seg internt i boligområdene, og å komme seg fra boligområdene til tjenestetilbud og arenaer for fritidsaktiviteter. Et viktig grep er å konsentrere fremtidig utbygging i og rundt tettstedene, hvor mange av tilbudene og aktivitetene foregår. Videre må tilrettelegging for gang- og sykkeltrafikk prioriteres, slik at myke trafikanter kan komme seg trygt frem. Dette bidrar til at det blir enklere for barn- og unge å delta på både uorganiserte og tilrettelagte fritidsaktiviteter.

Kort veg fra bolig til tjenestetilbud bidrar også til at eldre kan bo trygt i eget hjem lenger. Videre er godt tilbud for gående- og syklende, samt tilgang til naturområder, viktige bidrag i folkehelsearbeidet.

Medvirkning på tvers av sektorene i kommunen er nødvendig for alle planer. For å sikre medvirkning og kompetansedeling i planprosessene, arbeider planavdelingen stadig med forbedring av rutiner og prosedyrer. Et viktig virkemiddel er interne planforum, hvor de ulike sektorene i kommunen inviteres i forkanten av oppstarten av en plan. Hensikten med forumet er å kartlegge og ivareta viktige hensyn og forutsetninger som må tas med i planleggingen. Tjenesteområdet deltar også i arbeidsgrupper og prosjekter ledet av andre sektorer i kommunen, for eksempel aldersvennlig stedsutvikling («Leve hele Livet») og Friluftslivets ferdselsårer.

For å sikre medvirkning og deltakelse fra barn og unge, inviteres ungdomsrådet når det arrangeres workshop i forbindelse med utarbeidelse av kommunens egne planer. Andre tiltak som egne medvirkningsopplegg med barne- og ungdomskolene vurderes for hvert planarbeid som tjenesteområdet gjennomfører. Planavdelingen påser at også private forslagsstillere overholder kravet i plan og bygningsloven om tilrettelegging for aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge.

Økonomisk bærekraft

Befolknings- og næringsvekst er et viktig virkemiddel for å sikre god kommuneøkonomi. Tjenesteområdet skal tilrettelegge for dette gjennom å prioritere arbeidet med kommunedelplaner for Vik og Helgelandsmoen i 2023. Disse planene skal vise sammenhengen mellom framtidig utvikling og arealbruk. Kommunedelplanene skal angi rammer og betingelser for hvilke tiltak og arealbruk som kan settes i verk, samt hvilke viktige hensyn som må ivaretas ved disponeringen av arealene. For å sikre fremdrift i utviklingen, vil arbeid med behandling av reguleringsplaner for bolig- og næringsutbygging løpe parallelt.

Vedtak av reguleringsplaner vil generere flere byggesaker. Effektiv og god byggesaksbehandling er en særskilt prioritet for tjenesteområdet. Det samme gjelder behandling av saker som håndteres av oppmålingsavdelingen.

Gebysatsene innfor selvkostområdene gjennomgås årlig. Dette for å sikre at de best mulig gjenspeiler kostnadene kommunen har ved behandling av ulike sakstyper innenfor selvkost.

Innkjøp av konsulent- og rådgivertjenester blir gjennomført via rammeavtale. Gjeldende rammeavtale går ut i 2022, og ny rammeavtale må på plass innen årsskiftet for å sikre at anskaffelser blir gjort på en kostnadseffektiv måte også i 2023.

Digitaliseringsprosess for saksbehandling innenfor området ble påbegynt 2021. Arbeidet ble videreført i 2022, og optimalisering vil fortsette i 2023. Det legges til grunn at effektene av dette på sikt vil gjøre saksbehandlingen raskere og mer kostnadseffektivt.

Det er et mål at bedrifter skal etablere seg i kommunen. Hole kommunes geografiske plassering tilsier at vi er en del av Osloregionen, ikke bare når det gjelder boligmarkedet, men også næringslivet. Historisk sett har vi vært, og er fortsatt, en del av Ringeriksregionen. Gjennom regionalt samarbeid kan vi bidra til å tilrettelegge for et variert og robust arbeidsmarked i Hole kommune. Sammen med kommunens næringskontakt, deltar tjenesteområdet i regionalt næringsforum for Ringeriksregionen, (LUNA Arena for næringsutvikling og vekst). Her møtes representanter fra kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Modum og Krødsherad, samt universitetet i Sørøst-Norge (USN), næringsforening og gründere.

Tjenesteområdet deltar på, og initierer møter med næringsparkene, for å avdekke utviklingsmuligheter som vi kan bidra til å realisere.

Miljømessig bærekraft

I kommuneplanens samfunnsdel angis miljømessige bærekraftsmål knyttet til natur, miljø og sikkerhet, (klimatilpasning). Med utgangspunkt i disse målene har tjenesteområdets miljøavdeling utarbeidet en klima- og miljøplan som bearbeides og forankres gjennom en kommunedelplanprosess som planlegges ferdigstilt ved årsskiftet 2022/2023. Planen skal være et styringsverktøy i Hole kommunes arbeid med å nå målene for reduksjon av klimagassutslipp, klimatilpasning, og ivaretagelse av naturmangfold og vannmiljø i årene fremover.

Kommunens mål for reduksjon av klimagassutslipp ble vedtatt i kommunestyret den 4.april 2022 i sak 016/22, og legges til grunn for tiltak i klima- og miljøplanen.

Et av tjenesteområdets viktigste bidrag til miljømessig bærekraft, er å følge opp de vedtatte nasjonale, regionale og lokale målene for areal- og transportplanlegging. Det betyr at vi skal sikre at bolig- og næringsutviklingen kommer der den er planlagt gjennom overordnet planstrategi, og kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Dvs. at tettsteds- og boligutbyggingen hovedsakelig skal skje i og rundt Vik og Sundvollen.

Da bidrar vi til at hoveddelen av de nye innbyggerne vi skal huse i Hole kommune vil ha gode forutsetninger for å begrense klimautslipp, blant annet gjennom å benytte kollektivtrafikk, samkjøringsordninger og gang- og sykkelveinettverk for å komme seg til og fra jobb, skole og fritidsaktiviteter.

Videre skal vi fortsette å jobbe med utgangspunkt i nullvisjon for nedbygging av karbonrike arealer som myr, dyrka mark og høybonitets skog.

Tjenesteområdet ønsker å ta i bruk verktøy for klima-, areal- og naturregnskap i arealplanlegging.

I plan- og byggesaksbehandlingen må det tas stilling til avbøtende tiltak for å begrense virkningene av klimaendringene. Dette betyr blant annet at vi må påse at alle eksisterende og nye utbyggingsområder har løsninger som er bærekraftige mht. overvannshåndtering. Her er blå/grønn-struktur et viktig virkemiddel. Tjenesteområdet vil innarbeide krav til overvannsløsninger som følger den såkalte tretrinnsstrategien, (1. Fange opp og infiltrere. 2. Forsinke og fordrøye. 3. Lede avrenning fra ekstremt regn til resipient via trygge flomveier).

Verstkommuneavtalen for felles vannområdekoordinator for vannområdet Tyrifjorden ble reforhandlet ved årsskiftet 2021/2022. Avtalen gjelder til og med 2027. Tjenesteområdet er representert ved miljøavdelingen i faglige drøftinger, og tjenesteleder er med i styringsgruppa. Det forventes ytterligere økning i innsats på vannmiljøområdet i 2023, særlig for miljøavdelingen.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall ferdigbehandlede saker med oppfølging av ulovligheter		0,0	0,0	0,0	0,0	10,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Avvik budsjett %		17,0 %	-1,0 %	36,6 %	20,8 %	10,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Avvik fra avklart fremdrift som følge av forsinkelse i saksbehandling hos planavdelingen (Fremdriftsplan/fremdriftsavtale)		0,0	0,0	0,0	0,0	2,0	1,0	0,0	0,0	0,0
Dokumentert bruk av risikostyringssystem/Compilo (Minstekrav til antall innmeldte avvik/hendelser og tiltak for å redusere negativ konsekvens/risk)		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	18,0	16,0	16,0
Saksbehandlingstid byggesaker (Antall saker som ikke behandles innen lovpålagte frister)		0,0	0,0	0,0	26,0	20,0	10,0	5,0	0,0	0,0
Saksbehandlingstid oppmåling (Antall saker som ikke behandles innen lovpålagte frister)		1,0	1,0	3,0	6,0	20,0	10,0	5,0	5,0	5,0
Sykefravær		2,2 %	1,4 %	5,4 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Kommentarer til nøkkeltall

Målekort

Foruten felles mål som redusert sykefravær og økonomistyring iht. budsjett, har tjenesteområdets målekort omhandlet etterslep på oppmåling, og saksbehandlingstid på byggesaker med 3 uker frist. Dette er kun et lite utvalg av oppgavene som løses innenfor tjenesteområdet. Målekortet er revidert for å fange opp flere av ansvarsområdene. Tjenesteområdet har også utarbeidet en tiltaksplan med grunnlag i anbefalinger fra KPMGs forvaltningsrevisjon av byggesaksområdet i 2021. Tiltaksplanen har vært en del av grunnlaget ved revidering av målekortet.

Nøkkeltall knyttet til målene kan foreløpig ikke sammenstilles med foregående år, ettersom tjenesteområdet har utformet nye mål. Unntakene er avvik fra budsjett og sykefravær, samt måleindikator for oppmålingsavdelingen. «Etterslep oppmåling» fra tidligere målekort kan sidestilles med «Saksbehandlingstid oppmåling».

Hovedmålet er at alle saker skal behandles innen lovpålagte frister innenfor de ulike avdelingene. Dessverre ser vi at dette ikke har vært mulig å oppnå i 2022, og antagelig vil vi også i 2023 ha utfordringer med å nå målet.

For oppmålingsavdelingen skyldes dette at avdelingen er sårbar, med kun én oppmålingsingeniør. Grunnet permisjon de fire første månedene i 2022, har en del av avdelingens oppgaver blitt løst av byggesaksbehandlere og tjenesteleder. En del oppgaver ble dessverre stående på vent da det kreves særskilt kompetanse for å løse dem. I tillegg er antall saker fordoblet sammenlignet med foregående år. Kombinasjonen av disse faktorene, har gitt et etterslep som vi forventer at vi vil ta med oss inn i 2023.

Økonomiplan for 2023-2026

Utviklingsrammene i planstrategi og kommunedelplaner tilsier at det ikke kan forventes reduksjon av antall saker for oppmålingsavdelingen. Derfor er det nødvendig med både kortsiktige strakstiltak, og mer langsiktige tiltak. På lang sikt bør oppmålingsavdelingen styrkes med en ny stilling. På kort sikt innhentes ekstern bistand iht. rammeavtale. I tillegg ble avdelingen styrket med en arbeidspraksisstilling fra 13.juni 2022.

Byggesaksavdelingen har også et etterslep som gjør at vi ikke rekker å behandle alle saker innen lovpålagt frist. Bakgrunnen for dette er sammensatt, men hovedgrunnen er at det er krevende å ta igjen etterslepet fra foregående år. I 2019 ble i praksis hele byggesaksavdelingen skiftet ut. Den etterfølgende tiden med hjemmekontor, og omstillingen til en digital arbeidshverdag, ført til at det har vært utfordrende å få på plass systemer og rutiner for de nye medarbeiderne. Som følge av dette var etterslepet på byggesaker svært høyt i 2019 og 2020. I 2021 var situasjonen noe forbedret, og vi ser en ytterligere forbedring i 2022. Vi forventer at denne trenden fortsetter inn i 2023, og jobber for å lukke avviket.

De foregående årenes mindreforbruk er hovedsakelig knyttet til reduserte lønnsutgifter som følge av sykkelønn og vakanser. Fra september 2022 har tjenesteområdet vært fulltallig, og det forventes ikke særlige avvik fra budsjett i 2023.

Sykefraværet har erfaringsmessig vært forholdsvis lavt. Vi forventer ikke at dette vil endre seg i 2023.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	10 260	10 616	10 920	10 920	10 920	10 920
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 455	1 313	1 313	1 313	1 313	1 313
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	1 229	1 345	1 345	1 345	1 345	1 345
Overføringsutgifter	304	410	410	410	410	410
Finansutgifter	566	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	13 813	13 684	13 988	13 988	13 988	13 988
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-3 924	-3 660	-4 864	-4 864	-4 864	-4 864
Refusjoner	-1 635	-570	-570	-570	-570	-570
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-121	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-5 679	-4 231	-5 435	-5 435	-5 435	-5 435
Sum	8 134	9 453	8 554	8 554	8 554	8 554

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	9 453	9 453	9 453	9 453
Sum Budsjettendring i år	304	304	304	304
Konsekvensjusteringer	304	304	304	304
Konsekvensjustert ramme	9 758	9 758	9 758	9 758
Innsparingstiltak				
Areal og byggesak innsparingstiltak	-350	-350	-350	-350
Sum Innsparingstiltak	-350	-350	-350	-350
Nye tiltak				
Areal og byggesak økte gebyrinntekter selvkost	-854	-854	-854	-854
Sum Nye tiltak	-854	-854	-854	-854
Nye tiltak og realendringer	-1 204	-1 204	-1 204	-1 204
Ramme 2023-2026	8 554	8 554	8 554	8 554

Sammendrag budsjett

I 2023 fortsetter tjenesteområdet arbeidet med overordnede arealplaner for å tilrettelegge bolig- og tettstedsutvikling på Vik, og næringsutvikling på Helgelandsmoen. Oppfølging av utviklingsplanene for Sundvollen er også et prioritert område. Det må tas høyde for at det blir nødvendig med ekstern bistand i arbeidet med de overordnede arealplanene, og det anbefales derfor at budsjettpost for konsulentbistand beholdes uendret.

Tjenesteområdet har begrensede muligheter til å påvirke utforming og fremdrift i fellesprosjektet for Ringeriksbanen og E16. Innsatsen konsentreres derfor om å bidra til å få til utvikling der det er mulig, samtidig som vi må forsøke å sikre at det som planlegges og bygges vil fungere godt sammen med delene av utviklingsområdene som per i dag ligger i båndleggingssonen til FRE16. Dersom det viser seg at Nye Veier vil gjøre større endringer i den statlige reguleringsplanen, vil dette erfaringsmessig binde opp ressurser til oppfølging av disse planprosessene.

Etter tidligere omprioriteringer av stillingshjemmel ved oppmålingsavdelingen, har tjenesteområdet kun én oppmålingsingeniør. Dette gjør denne avdelingen særlig sårbar ved økt saksmengde og/eller fravær. Tilsvarende sårbarhet er det innenfor geodata og miljø.

Oppmålingsavdelingen ble styrket med en arbeidspraksisstilling fra 13.juni 2022. Det foreslås å opprette en midlertidig prosjektstilling i 2023, for å forlenge denne løsningen. Driftsresultater fra 2023 vil gi oss en indikator på om ordningen fungerer, og om det på sikt bør opprettes en egen stillingshjemmel.

Vakant jurisstilling fra mars til september 2022 ga utfordringer for tjenesteområdets håndtering av klagesaker og ulovlighetsoppfølging, og forsinket dermed arbeidet med oppfølging av Strategi for tilsyn og ulovlighetsoppfølging ble vedtatt i kommunestyret 13.12.2021. Det forventes at etterslepet vil gi tjenesteområdet utfordringer også i 2023.

Effektiv og forutsigbar saksbehandling bidrar til gode rammer for planlegging og gjennomføring av utbyggingsprosjekter, og bidrar dermed også til å nå vekstmålet. For å sikre at saksbehandlingen blir gjennomført innenfor lovpålagte frister, må det i årene fremover rigges for styrket bemanningen på avdelingene innenfor tjenesteområdet areal, byggesak og miljø.

Økonomiplan for 2023-2026

Videre er det viktig at medarbeiderne innenfor tjenestområdet har mulighet til å styrke sin kompetanse gjennom deltakelse på kurs og webinarer. Det anbefales at budsjettpost for opplæring og kurs beholdes uendret.

Driftsresultater fra 2021, og foreløpige driftsresultater i 2022, viser at antallet oppmålingssaker og byggesaker har økt. Det vil si at vi har økte gebyrinntekter sammenlignet med tidligere. Derfor er forventede gebyrinntekter innenfor disse selvkostområdene økt i budsjettet for 2023, henholdsvis fra 600.000,- til 750.000,- på oppmåling, og 2.400.000,- til 2.650.000,- på byggesak. I tillegg forventer vi en kraftig økning i antall seksjoneringsaker knyttet til leilighetsbygg som er under oppføring, blant annet i Vikslia (Steinsfjorden terrasse). Det er derfor tatt høyde for gebyrinntekter på ca. 350.000,- i 2023.

Kultur og fritid

Innledning

Tjenestestedet kultur og fritid omfatter tilrettelegging for frivillighet i det frie kulturlivet, idretten, lag og foreninger, Hole Ungdomsfrivilligsentral, Hole frivilligsentral og andre barne- og ungdomsaktiviteter. Tjenestestedet legger tilrette for den kulturelle skolesekken og - spaserstokken, utvikling og arbeid med pilgrimsleden, spillemiddelordningen og tilskudd til Den norske kirke og gravplass. Kultur og fritid fordeler årlig kulturmidler og arbeider tett med Hole idrettsråd om idrettssaker. Også videreutviklingen av kulturminneplan og annen arbeid med kulturarv, som gravfelt og andre prosjekter, tilfaller tjenestestedet.

Tjenestestedets hovedmål er å legge tilrette for kulturliv, som bidrar til å gjøre Hole til en attraktiv kommune å bo i. Kulturlivet er en viktig del av det levende og inkluderende lokalmiljø, og skaper tilhørighet. Kultur og fritid omfavner sentrale enheter som bidrar til å gjøre Hole til et kulturrikt sted å bo, som blant annet Hole Bibliotek og Hole kulturskole. Kulturopplevelser og et aktivt nærmiljø stimulerer oss og bidrar til personlig utvikling og vekst. Opplevelser innenfor kulturfeltet er berikende og kan sette Hole kommune på kartet som kultur-destinasjon. Kommunen har en sentral plass i Norgeshistorien med verdifulle kulturminner, unik kulturhistorie og kulturlandskap.

Kultur og fritid jobber aktivt med satsningsområdene innenfor delmålene økonomisk, sosial og miljømessig bærekraft i samfunnsdelen. Kultur og fritid skal arbeide for at innbyggere opplever tilhørighet, og føler seg en verdsatt del av fellesskapet i kommunen gjennom opplevelser og møteplasser. Dette bidrar til at innbyggere kan møtes på tvers av interesser og bosted, som videre sikrer muligheten for innbyggere til å delta aktivt og involvert i samfunnsutviklingen.

Sosial bærekraft

- Flere tiltak og aktivitetstilbud rettet mot barn og unge
- Kultursatsing gir en attraktiv kommune med mangfold av tilbud, som gir bolyst, deltagelse, opplevelser og positiv oppvekst.
- Videreutvikling av BUA utlånsentral
- Fordeling av kulturmidler til foreninger og andre som bidrar til trivsel i lokalsamfunnet

Økonomisk bærekraft

- 1 år abonnement på tilskuddsportalen.no, der frivillige lag, foreninger og ansatte i kommunen får tilgang til omtrent 2000 tilskuddsordninger i landet enkelt samlet i portal

Miljømessig bærekraft

- Videreutvikling av plan for friluftslivets ferdselsårer

Dette skal vi oppnå

Kultur og fritid

Kultur og fritid omfatter flere enheter, støtteordninger, aktører og tiltak i det frie kulturlivet. Hole kommune skal være et sted med kulturelle aktiviteter, severdigheter og tiltak, for alle aldersgrupper. Beskrivelsen av enhetene innenfor tjenesteområdet sier noe om hvordan disse bidrar til det kulturelle livet i Hole, og hva som ønskes å oppnå innenfor områdene. Kultur og fritid forsøker å knytte lokale kultur-aktører sammen, og er med i flere samarbeidsprosjektet på tvers av generasjoner og enheter. Kultur og fritid er med å fremme innbyggers mulighet for å delta aktivt i samfunnsutvikling, gjennom frivillig-sentralene, kulturtilbud, idrett og deltakelse ved å mobilisere lokalsamfunnets ressurser.

Kommuneplanens overordnede mål Kommuneplanens samfunnsdel borger for "det gode liv" basert på kultur og natur. Det gode liv er utbrodert med særlig satsning på;

- Ivaretagelse av kongehistorie og pilegrimsleden
- Oppvekstvilkår for barn og unge 13-19 år
- Samarbeid med frivillige
- Kulturskole
- Idrett i bredde
- Et sted å være, fritidsklubbaktivitet og uorganisert idrett
- Medvirkning av barn og unge
- Ressursfordeling og handlekraft til de som jobber med barn og unge

Hole bibliotek

Biblioteket formidler litteratur og informasjon til besøkende i alle aldre. Biblioteket har særlig fokus på barn og unge og fungerer også som skolebibliotek. Biblioteket har jevnlig debatter, foredrag og andre aktuelle aktiviteter for innbyggere. Biblioteket har et mediebudsjett som brukes til innkjøp av bøker, tidsskrifter og lydbøker for å holde samlingen aktuell. Mediebudsjettet brukes også til sommerles og andre arrangementer. Sommerles er en lesekampanje rettet mot barn og unge. Barn og unge i Hole har gjennom kampanjen vist seg i toppen på antall leste sider per innbygger i fylket. Hole bibliotek har som mål å ha et godt utvalg av bøker for enhver smak, og at man kan låne det meste man kan ønske seg.

Hole kulturskole

Kulturskolen gir opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til barn og unge. Formålet med opplæringa er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk med ivaretagelse av både bredde og talent. Kulturskolen er også en ressurs for andre kulturtilbud, og samarbeider mye med andre enheter under kultur og fritid som blant annet frivilligsentralen og lag/foreninger. Kulturskolen har 207 elever, og 300 elevplasser. Kulturskolens mål er å gi barn et solid grunnlag for egen identitetsbygging, gi barn og unge tro på egen verdi og ideer og legge vekt på en lekende og søkende undervisning for å la elevene få oppleve mestring og trygghet.

Hole frivilligsentral

Frivilligsentralene er en del av kultur og fritid, organisert med styrer, daglig ledere og årsmøte som vedtar årlige handlingsplaner. Frivilligsentralene tar ansvar for flere større kulturarrangement og tiltak. Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra Kulturdepartementet. I sommeren 2022 ble den nye forskriften for tilskudd til frivilligsentralen offentliggjort. Finansieringsmodellen bygger på en søknad fra kommunene til kulturdepartementet. Det er lagt til grunn at tilskuddet for 2023 er på samme nivå som innvilget for 2022.

Hole frivilligsentralens mål er å være en møteplass med daglige aktiviteter, flere større arrangement og hjelpetiltak. Frivilligsentralen bidrar til å styrke det sosiale nettverket mellom mennesker i lokalmiljøet. Blant annet står frivilligsentralen for tiltak som vinterfestival, BUA, holemarked, handlebuss, sang-kafe og turskilt prosjektet.

Hole Ungdomsfrivilligsentral

Hole ungdomsfrivilligsentral er frivilligsentral for barn og ungdom. Her gjøres frivillig innsats rettet mot barn og unge. Hovedaktivitetene er drift av fritidsklubben High Five, LAN-samlinger, ungdomsklubb, skatehallen og aktivitetstilbud for ungdom om sommeren. Hole ungdomsfrivilligsentral skal organisere og ta initiativ til lavterskel fritidsaktiviteter til barn og ungdom, gjerne på tvers av generasjoner. Hole ungdomsfrivilligsentral samarbeider tett med ungdom, og har et eget styre.

Den kulturelle skolesekken og spaserstokken

Den kulturelle skolesekken og spaserstokken tilbyr kulturopplevelser i skolen og institusjoner for eldre, driftet med tilskudd fra spillemidler og fylkeskommunen.

Temaplan for kulturminner i Hole øst for Kroksund

Temaplan for kulturminner revideres til å ta med østsiden av Kroksund og øyene i tråd med vedtatt planprogram. Planen omhandler verneverdige kulturminner og kulturmiljøer, og fungerer som et faglig grunnlag for å ta vare på disse i Hole kommune. Feltarbeidet foregår i 2022, med en videreutvikling av hele temaplanen i 2023. Planen vil inneholde registrering og verdivurdering av kulturminner og miljøer både arkeologiske og fra nyere tid.

Skjøtsel Frøyshov gravfelt

Hole kommune inngår en 3-årig skjøtselsavtale med Viken fylkeskommune for Frøyshov gravfelt. Prosjektet innebærer blant annet dugnader og innleide geiter som beiter på gravfeltet for å holde vegetasjon nede. Målet er å gjøre Frøyshov gravfelt mer synlig og tilgjengelig for interesserte og turister. I sist prosjektfase er målet også å plassere ut nye benker ved gravfeltet, samt nytt informasjonsskilt.

Nøkkeltall

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2018	Resultat 2019	Resultat 2020	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall dager i uken åpen fritidsklubb/skatehall i snitt		1,2	2,0	0,8	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Avvik budsjett		6,0 %	1,0 %	-1,0 %	6,8 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Besøk til bibliotek pr. innb.		25 000,0	25 000,0	19 000,0	18 000,0	20 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0	21 000,0
Deltagelse i kulturskolen (elevplasser)		280,0	215,0	288,0	217,0	220,0	220,0	220,0	220,0	220,0
Sykefravær		1,7 %	1,7 %	1,4 %	6,9 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Utlån av medier pr. innbygger (bibliotek)		25 000,0	26 000,0	22 000,0	21 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0	22 000,0

Kommentarer til nøkkeltall

Antall dager i uken åpen fritidsklubb/skatehall i snitt

Det er stigende interesse for aktiviteter i fritidsklubb og skatehall, etter en nedgang i covid-19 perioden. Ungdomsfrivilligsentralen forsøker å legge tilrette for frivillige som holder åpent, samt aktivitetsleder som er tilstede. Ungdomsfrivilligsentral har også startet et nytt tiltak - ungdomshula som finner sted i BUA lokalene på Vik.

Besøk til bibliotek

Hole bibliotek har egen besøks-teller ved døren, som registrerer antall besøk. Biblioteket har også arrangementer andre steder enn i biblioteket, og dermed blir antallet som er med på bibliotekets aktiviteter noe høyere enn framlagt i registrerte besøk.

Utlån av medier pr. innbygger bibliotek

Utlån av medier blir registrert gjennom det digitale utlånsystemet. I tillegg til tallet lagt fram her, kommer digitale utlån som e-books og lydbøker som ikke er registrert her.

Deltagelse i kulturskolen

Det er forskjell mellom antall elevplasser, og antall elever som deltar i kulturskolen. Tallet i 2020 er høyere, da dette inkluderte et danseprosjekt i barnehagen. Kulturskolen jobber aktivt med rekruttering, og er blant annet med i arbeidsgruppen om korps i skolen.

Avvik

Målet er å holde avvik i budsjettet på 0.

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000

	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Driftsutgifter						
Lønn	7 784	7 092	7 497	7 497	7 497	7 497
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 276	1 178	1 042	998	998	998
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	18	16	16	16	16	16
Overføringsutgifter	5 332	5 061	5 089	5 089	5 089	5 089
Finansutgifter	615	0	0	0	0	0
Sum Driftsutgifter	15 026	13 347	13 644	13 600	13 600	13 600
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-829	-926	-926	-926	-926	-926
Refusjoner	-1 880	-936	-936	-936	-936	-936
Overføringsinntekter	-267	-31	-31	-31	-31	-31
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-383	0	0	0	0	0
Sum Driftsinntekter	-3 359	-1 894	-1 894	-1 894	-1 894	-1 894
Sum	11 667	11 453	11 750	11 706	11 706	11 706

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Opprinnelig budsjett	11 453	11 453	11 453	11 453
Sum Vedtak forrige periode	-200	-200	-200	-200
Sum Budsjettendring i år	225	225	225	225
Konsekvensjusteringer	25	25	25	25
Konsekvensjustert ramme	11 478	11 478	11 478	11 478
Politisk vedtak				
Kultur korps i skolen	180	180	180	180
Sum Politisk vedtak	180	180	180	180
Innsparingstiltak				
Kultur innsparingstiltak	-236	-236	-236	-236
Sum Innsparingstiltak	-236	-236	-236	-236
Nye tiltak				
Kultur - kulturskolen	94	94	94	94
Kultur - økt tilskudd kirken	180	180	180	180
Tilskuddsportal	44	0	0	0
Ungdomsvakter på fritidsklubben	10	10	10	10
Sum Nye tiltak	328	284	284	284
Nye tiltak og realendringer	272	228	228	228
Ramme 2023-2026	11 750	11 706	11 706	11 706

Nye tiltak

Tilskuddsportal

Kultur og fritid ønsker å abonnere seg på tilskuddsportalen, i første omgang for 1 år. Tilskuddsportalen er et verktøy for frivillige organisasjoner og kommunalt ansatte som vil jobbe mer effektivt og lykkes bedre i å søke tilskudd til prosjekter. Portalen gir en oversikt over alle tilskuddsordninger som tilbys norske organisasjoner og kommuner. I portalen for kommuneansatte ligger samtlige ca. 2.600 tilskudd i databasen og alle ansatte kan benytte tjenesten. Det er ordninger både innenfor helse, oppvekst, næring og kultur. I portalen for frivillige lag og foreninger har portalen fjernet tilskudd som disse ikke kan søke på, så det ligger der igjen ca. 1.500 søkbare tilskudd.

150 kommuner abonnerer nå på tjenesten og 95% av dem har tilgang til begge portalene.

- Abonnement på begge portalene koster totalt kr 3.000,- eks mva. pr måned.
- Det tilkommer en etableringskostnad på kr 8.000,- eks mva.
- Samlet pris 44 000 per år.

Ungdomsvakter på fritidsklubben

Hole Ungdomsfrivilligsentral undersøker om det er mulig å re-etablere avtalen med 9.-trinns elever på HUS, som får årlig betalt kr 10.000 til å være vakter på fritidsklubben. Dette forutsetter en forelder fra 9. trinn som er ansvarlig for koordinering og vaktsystemet. 9. trinn bruker midlene til klassetur.

Sammendrag budsjett

Innsparinger

Innsparinger søkes løst ved å redusere i driftstøtte og tilskudd på til sammen kr 82 000, samt korrigeringer i driftsbudsjettene for kulturskole, bibliotek og Frivilligsentralen.

Det anses også nødvendig å redusere idretts- og kulturmidler i 2023 for tilsammen kr 70 000.

Bibliotek

Biblioteket har få midler utover mediebudsjettet, til for eksempel arrangementer og foredrag. Hole Bibliotek har fra før vært knyttet til transportavtalen via Viken Fylkeskommunen, for fjern-lån av bøker som innbyggere benytter seg svært mye av. Viken fylkeskommune forhandler nå ny avtale, og har varslet om en prisøkning på 60%. Fjern-lån av bøker er viktig for våre innbyggere og samarbeidet med andre biblioteker om utveksling av medier og lesestoff.

Hole kulturskole

Hole kulturskole har hatt mange inn- og utmeldinger av elever som konsekvens av covid-19. I 2022 ble kulturskolens budsjett redusert, og teatertilbudet ble blant annet avviklet. Kulturskolen har i 2022 fått en 15% stilling for 'korps i skole prosjektet', og prosjektet videreføres i kommende årene. Hole kulturskole bruker programmet Speedadmin for timeplaner, fakturering og kommunikasjon med foreldre og elever. Speedadmin har vanlig en prisøkning på 2,5% per år, men har varslet om en prisøkning på 5% for 2023.

Frivilligsentralene

Frivilligsentralene delfinansieres med tilskudd fra kulturdepartementet, og tilskuddet blir beregnet utifra statsbudsjettet. Det er dermed ikke avklart hva tilskuddet blir i 2023. Frivilligsentralene får årlig aktivitetsmidler fra Hole kommune, for å sette igang og gjennomføre gode tiltak innenfor frivilligheten. For å opprettholde det høye aktivitetsnivået er begge sentralene avhengige av eksterne midler, som de søker og rapporterer på.

Større tilskudd;

- Hole idrettsråd fordeler etter søknad kr 99 000 i idrettsmidler til organisert idrett på vegne av Hole kommune.
- Tilskudd Idrettslaget Holeværingen kr 625 000. I budsjettvedtaket for 2019 fikk ILH et økonomisk løft gjennom subsidiert halleie og Hole kommunes overtagelse av strømmålere og leie av garasje for løypemaskin.
- Skiforeningen 20 000
- Flerbrukshallen Hønefoss Arena ca. kr 180 000/2,5% av driftsutgifter
- Kulturmidler kr 54 000.
- Ringerike kultursenter kr 57 000
- Buskerudmuseet kr 50 000
- 17 mai arrangement lyd og FAU 35 000

Tilskudd kirken

Vedlagt er søknad fra Kirken med detaljert budsjett og fireårsplan for drift og investering.

Tilskudd til Den norske kirke er tuftet på Kirkeloven § 15. Loven er ikke konkret på størrelsen av ressursene kommunen skal bidra med til kirken. Kirken skal ha en administrasjon som drifter kirker og kirkegård. Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker og utgifter til anlegg og drift av gravplass er lovpålagte oppgaver for enhver kommune.

Kirken skal legge fram budsjett og regnskap. Fra biskopen er det forordnet et antall gudstjenester som skal avholdes i Hole i løpet av året og som kommunen skal bevilge midler til. I tillegg må også nødvendige kirkelige tjenester som dåp, konfirmasjon, bryllup og begravelser kunne utføres tilfredsstillende, med gode arbeidsforhold for de kirkelig ansatte. Kirkeloven sier også at kirkens budsjettforslag skal inneholde utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak. Dette er utgifter som kommunen ikke er pålagt å dekke, men som skal til behandling i kommunen.

Kirken søker kommunen totalt kr 4 316 846 driftstilskudd i 2023.

Driftstilskudd kirken i 2022 kr 3 677 600

Kirken søker om økning i driftstilskudd på kr 639 246.

Kirken justerer betalingssetter i 2023. Festeinntektene justeres i intervaller 3-5år. Justering fremmes som en egen politisk sak.

I kirkens budsjettøknad ligger følgende satsninger som det søkes om støtte til. Det budsjetteres også med tilskudd og støtte fra andre;

Økning i stillinger i prioritert rekkefølge

- Kirkeverge økning fra 75%-100%
- Øke stillinger gravplassarbeidere fra 130% til 150%
- Det er budsjettert med generell lønnsvekst inkl. sos. utgifter 4,1%

Støtte til leie av kjølerom i Ringerike

- Leie av kjølerom i Ringerike kommune kr 42 000

Hole gravkapell

- Flekkfiksing av skader på yttervegg kr 20 000

Hole kirke

- Heve hellegang til nordre inngang på krikaen kr 120 000

Driftstilskudd kirken 2018	3 504 895
Driftstilskudd kirken 2019	3 746 000
Driftstilskudd kirken 2020	3 588 000
Driftstilskudd kirken 2021	3 580 600
Driftstilskudd kirken 2022	3 677 600

Kostrå for gruppe 01 viser at driftstilskuddet til kirken er lavest per innbygger i Hole. Driftstilskuddet til gravplass er over middels. De siste årene har Hole kommune gjort større investeringer i gravplassutvidelse.

Kommunedirektørens innstilling til driftstilskudd er tuftet på tidligere vedtak, søknad fra kirken, forventet lønnsutvikling og kommunens ramme. Driftstilskuddet er en ramme kirken prioriterer innenfor. Det vurderes å være rom for drift og noe bygningsmessige utbedringer og vedlikehold innenfor rammen.

Innstilling driftstilskudd kirken budsjett 2023 kr 3 857 757

Det innstilles ikke tilskudd til økning av stillinger i kirken. Kirkens stillinger bør eventuelt vurderes etter pågående vurdering av omstilling i kirken.

Det innstilles på tillegg for lønnsøkning i 2023 på 4,1%

Det innstilles til tillegg for kostnader knyttet til leie av kjølerom i Ringerike kr. 42 000.

Det innstilles på strømstøtte totalt 55 000,-.

Det innstilles til krav om effektiviseringstiltak i tråd med krav til resten av kulturområdet.

Kirken søker ikke kommunen om investeringstilskudd i 2023.

Investeringer som er planlagt, finansieres med testamentgaver eller innsamlede midler.

Tjenesteavtale med kirken påvirker resultat

Verdien av kommunens samlede tjenester til kirken (tjenesteytingsavtale) utgiftsføres over Kultur og fritid uten å være budsjettert innenfor området verdi ca 200 000. Beregningen blir klar på slutten av året.

Gebyrliste

Barnehage

Makspris for barnehageplass fastsettes av Stortinget, vanligvis for ett år av gangen. Maksprisen gjelder både offentlige og private barnehager. Barnehagene kan kreve betaling for mat/kost i tillegg.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
100 % plass	Kr/mnd	3 315	3 000	-315	-10%	Bestemmes i statsbudsjettet
60 % plass	Kr/mnd	2 488	2 447	-41	-2%	Bestemmes i statsbudsjettet
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	266	300	34	13%	Gjelder fra 1.januar 2023
Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	160	180	20	13%	Gjelder fra 1.januar 2023
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	235	270	35	15%	Gjelder fra 1.januar 2023
Naturbarnehagen: Kostpenger ved 60 % plass	Kr/mnd	132	160	28	21%	Gjelder fra 1.januar 2023
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	30	30	0	0%	

Skolefritidsordning (SFO)

SFO faktureres i 11 mnd.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
1. trinns elever, 100% plass	Kr/mnd	1 208	1 256	48	4%	
1. trinns elever, 40% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1. trinns elever, 50% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1. trinns elever, 60% plass	Kr/mnd	Gratis	Gratis			
1. trinns elever, 80% plass	Kr/mnd	993	1 032	39	4%	
100 % plass	Kr/mnd	3 356	3 490	134	4%	
40 % plass	Kr/mnd	1 410	1 466	56	4%	
50 % plass	Kr/mnd	1 807	1 879	72	4%	
60 % plass	Kr/mnd	2 064	2 147	83	4%	
80 % plass	Kr/mnd	2 757	2 867	110	4%	
Kostpenger ved 100 % plass	Kr/mnd	252	262	10	4%	
Morgenåpent, 100 % plass	Kr/mnd	672	699	27	4%	
Morgenåpent, 20 % plass	Kr/mnd	148	154	6	4%	
Morgenåpent, 40 % plass	Kr/mnd	282	293	11	4%	
Morgenåpent, 50 % plass	Kr/mnd	350	364	14	4%	
Morgenåpent, 60 % plass	Kr/mnd	418	435	17	4%	
Morgenåpent, 80 % plass	Kr/mnd	551	573	22	4%	
Morgenåpent, enkeltdag	Kr/dag	55	57	2	4%	
Søskenmoderasjon	%	25	25	0	0%	

Kulturskole

Skysordning og materialavgift kommer i tillegg til semesterkontingent. For mer informasjon om kulturskolens regler og satser, se hole.kommune.no.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Flerfagsrabatt, 3 fag eller flere	Kr/semester	25	25	0	0%	Satsen gjelder fra høstsemester 2023
Materialavgift gitar, slagverk, fiolin og animasjon	Kr/semester	105	109	4	4%	
Materialavgift kulturmix og kunst	Kr/semester	316	329	13	4%	
Materialavgift piano, kor og dans	Kr/semester	55	57	2	4%	
Semesterkontingent	Kr/semester	1 893	1 969	76	4%	Satsen gjelder fra høstsemester 2023
Søskenmoderasjon for barn nr. 2	%	15	15	0	0%	Satsen gjelder fra høstsemester 2023
Søskenmoderasjon for barn nr. 3	%	25	25	0	0%	Satsen gjelder fra høstsemester 2023

Pleie, rehabilitering og omsorg

Grunnbeløpet i folketrygden (G) brukes til å beregne enkelte betalingssetser. Grunnbeløpet er per 1. mai 2022 kr 106 399. Beløpet justeres 1. mai hvert år og blir fastsatt etter trygdeoppgjøret.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Brannalarm til trygghetsalarm	Kr/mnd	26	27	1	4%	
Dag-/nattopphold på institusjon	Kr/dag eller natt	100	100	0	0%	Statlig vedtatt sats. Endelig sats foreligger ofte ikke før januar i budsjettåret
Dagsenter	Kr/mnd	130	135	5	4%	
Hjelpemidler		0	0	0	0%	Kommunen tilbyr tekniske hjelpemidler for kortvarig behov. Pleie, rehabilitering og omsorg har prislister som oppdateres årlig
Hjemmehjelp, 2G-3G	Kr/mnd	1 345	1 399	54	4%	
Hjemmehjelp, 3G-4G	Kr/mnd	2 130	2 215	85	4%	
Hjemmehjelp, 4G-5G	Kr/mnd	3 140	3 266	126	4%	
Hjemmehjelp, over 5G	Kr/mnd	3 924	4 081	157	4%	
Hjemmehjelp, under 2G	Kr/mnd	215	215	0	0%	Statlig vedtatt sats. Endelig sats foreligger ofte ikke før januar i budsjettåret
Korttidsopphold på sykehjem	Kr/døgn	180	180	0	0%	Statlig vedtatt sats. Endelig sats foreligger ofte ikke før januar i budsjettåret
Langtidsopphold på sykehjem		0	0	0	0%	Statlig vedtatt betaling. Beløp beregnes av inntekter og nærmere bestemte fradrag
Levekostnader på Sundjordet	Kr/mnd	7 685	7 995	310	4%	
Middagsombringning	Kr/mnd	117	122	5	4%	
Nøkkelboks, leie	Kr/mnd	58	60	2	3%	
Timesats	Kr/time	471	499	28	6%	
Transport til dagsenter	Kr/mnd	58	62	4	7%	
Trygghetsalarm, digital	Kr/mnd	407	424	17	4%	

Økonomiplan for 2023-2026

Omsorgsboliger tildeles av pleie, rehabilitering og omsorg. Husleie fastsettes av eiendomsforvaltningen som også forvalter leiekontrakten. Husleie følger gjengs leie for området boligen ligger i. Leietaker kan søke bostøtte.

Salgs- og skjenkebevilling

Satsene fastsettes av staten og oppdateres når satsene for 2023 er vedtatt.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Enkeltanledninger - ambulerende bevilling	Kr	390	546	156	40%	
Kunnskapsprøve	Kr	400	400	0	0%	
Minstegebyr skjenkebevilling, omsetningsavhengig	Kr	5 400	7 560	2 160	40%	
Salgsbevilling (handel, omsetning), minstegebyr	Kr	1740	2436			
Tilsynsavgift salg av tobakk - midlertidig salgssted, minstegebyr	Kr	1 280	1 792	512	40%	
Tilsynsavgift salg av tobakk, minstegebyr	Kr	4 800	6 720	1 920	40%	

Leie av lokaler/eiendom

Det skal betales for all privat bruk av kommunale lokaler dersom kommunestyret ikke har vedtatt annet. Priser avklares i hvert enkelt tilfelle dersom sats ikke er fastsatt i betalingsregulativet.

Ekstra renhold eller driftsteknikertjenester i forbindelse med privat leie av lokaler/eiendom betales etter avtale.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Kleivhallen, halve hallen	Kr/time	204	215	11	5%	Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Kleivhallen, hele hallen	Kr/time	407	425	18	4%	Det betales ikke halleie for arrangement for barn og unge under 18 år
Leie av gymsal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/time	164	170	6	4%	
Leie av samfunnssal til private (også ansatte i Hole kommune) eller kommersielle aktører	Kr/arrangement	1 089	1 130	41	4%	

Billadere

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Lading av bil på kommunal grunn betales for etter den til enhver tid gjeldende sats.		0	0	0	0%	

Renovasjon

Satser fastsettes av HRA. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Husholdninger, renovasjonsgebyr - standard	Kr/år	3 770	0	-3 770	-100%	For mer informasjon, se HRA.no
Hytterrenovasjon, oppsatte samledunker	Kr/år	1 487	0	-1 487	-100%	For mer informasjon, se HRA.no

Feieavgift

Sats fastsettes av Ringerike kommune. Beløp er inkludert mva.

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Merknad
Feie- og tilsynsavgift	Kr pr. pipeløp/år	469	0	-469	-100%	For mer informasjon, se Ringerike.kommune.no

Vann- og avløpsgebyrer 2023

Vedtatt av Hole kommunestyre med hjemmel i lokal forskrift om vann- og avløpsgebyrer vedtatt 11.12.2017. Kommunestyret vedtar årlig nytt gebyrregulativ i forbindelse med budsjettbehandlingen.

Vann- og avløpsgebyrer 2023

Vedtatt av Hole kommunestyre med hjemmel i lokal forskrift om vann- og avløpsgebyrer vedtatt 11.12.2017

Kommunestyret vedtar årlig nytt gebyrregulativ i forbindelse med budsjettbehandlingen.

Tilknytningsgebyr er et engangsgebyr som skal betales for tilknytning til kommunalt vann- og/eller avløpsanlegg. Gebyret skal betales ved tilknytning av:

1. Ny tilknytning av eiendom.
2. Tilknytning av eiendom med en eller flere nye bruksenheter.
3. Tilknytning av eksisterende eiendom, eller eiendom som kommunen krever tilknyttet.
4. Eksisterende eiendom med tilknytning som ikke er godkjent.

Tilknytningsgebyret skal være betalt før tilknytning.

Årsgebyr for vannforsyning og avløpshåndtering er todelt:

Abonnementsgebyr:

Et fast årlig gebyr for kommunens vann- og avløpstjenester. Inntektene fra gebyret skal fortrinnsvis dekke tjenestenes kapitalkostnader.

Forbruksgebyr

Fastsettes etter faktisk vannforbruk eller stipulert etter størrelsen på boligen. Stipulert forbruk beregnes ut ifra bruksareal multiplisert med en faktor på 1,2 m³/m². Bruksareal beregnes etter NS-3940.

Vann- og avløpsgebyrene beregnes etter prinsippet vannmengde inn er lik vannmengde ut.

Differensiert abonnementsgebyr:

Abonnementsgebyret er differensiert ut fra brukskategorier:

1. Boligeiendom og fritidsboliger: per boenhet
 2. Næringsseiendom, kombinasjonseiendom og landbrukseiendom: fastsatte kategorier som gjenspeiler vannforsyningskapasiteten til den enkelte eiendom
-

Installasjon av nye vannmålere:

Kommunen eier vannmåleren som skal utplasseres. Installasjonskostnader dekkes av abonnenten iht. forskrift om vann- og avløpsgebyr av 17.12.2017. For mere informasjon se: <https://www.hole.kommune.no/vannmaaler.545695.no.html>

Utskifting av vannmålere:

Kommunen skifter til smarte vannmålere.

Kommunen kontakter huseiere som skal få byttet vannmålere og inngår avtale om tidspunkt for utskiftingen.

Hensikten er å sikre at kommunens rørlegger får adgang til vannmåleren på en effektiv måte.

Ved huseiers mislighold av bekreftet avtaletidspunkt påløper et gebyr på 750 kr inkl. mva.

Vannmåleravlesning:

Abonnenter som har vannmåler betaler en årlig leie for vannmåleren.

Alle vannmålere skal avleses en gang hvert år innen 31. desember. Målerstand skal rapporteres på vannmålerkort og sendes til kommunen elektronisk eller som brevpost.

Gebyrreduksjon i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag

Abonnenten har rett til reduksjon i gebyr ved feil eller mangel ved vannforsyningen i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag. Abonnenten har rett til redusert gebyr dersom ikke-varslet avbrudd i vannforsyningen varer i mer enn 24 timer. Vilkår for gebyrreduksjon er at mangelen skyldes forhold på kommunens side, for eksempel forurensing i vannkilde eller feil ved kommunalt anlegg. Krav om redusert gebyr må fremmes innen to måneder etter at forholdet oppsto, dersom ikke kommunen har fattet eget vedtak om gebyrreduksjon.

Gebyrsetser:

Årlig abonnementsgebyr (kr/år)	Fastledd	2023	Vann	2023	Avløp
		Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Kategori 1 (0-300) m3	1	855	1 069,00	1 115	1 394,00
Kategori 2 (301-1000) m3	3	2 565	3 206,50	3 345	4 181,50
Kategori 3 (1001-3.000) m3	6	5 130	6 412,50	6 690	8 362,50
Kategori 4 (3.001-6.000) m3	12	10 260	12 825,00	13 380	16 725,00
Kategori 5 (6.001-20.000) m3	24	20 520	25 650,00	26 760	33 450,00
Kategori 6 (20.001-50.000) m3	50	42 750	53 437,50	55 750	69 687,50
Kategori 7 (50.001-150.000) m3	100	85 500	106 875,00	111 500	139 375,00
Kategori 8 (150.001-500.000) m3	150	128 250	160 312,50	167 250	209 062,50
Kategori 7 (500.001-1.000.000) m3	300	265 500	331 875,00	334 500	418 125,00

Forbruksgebyr (kr/m3)	2023	Vann	2023	Avløp
	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Alle abonnenter	16,60	20,75	27,10	33,90

Gebyrreduksjon i årsgebyret i medhold av forbrukerkjøpslovens regler om prisavslag:

Årsgebyret reduseres med 0,3 % per påbegynte døgn utover det første døgnet.

Vannmålerleie (kr/år)	2023	Vann
	Eks. mva	Inkl. mva
Per måler	160	200

Purregebyr:

Purregebyr for ikke retunert avlesningskort fra og med 1. purring kr 600,- Ikke mva.

Oppmøtegebyr for avlesning av vannmåler:

Oppmøtegebyr hvor kommunen må lese av vannmåler: kr 1.000,- inkl. mva per gang per eiendom.

	2023	Vann	2023	Avløp
Tilknytningsgebyr (kr)	Eks. mva	Inkl. mva	Eks. mva	Inkl. mva
Sats	12.000	15.000	12.000	15.000

Gebyr for avstengning og påsetting av vannforsyningen:

Påkoblingsgebyr ved avstengt vannledning kr 2.000,- inkl. mva

Innmåling vann- og avløp:

Innmåling av vann- og avløpsinstallasjoner kr 1.600,- pr. time inkl. mva

Kontroll av vannmåler:

Kontroll av vannmåler ved eksternt laboratorium utføres etter faktiske kostnader der måler er innenfor 5% toleranse.

Kommunale gebyrer for plan, byggesak, oppmåling og miljø 2023

Vedtatt av Hole kommunestyre xx.12.2021, sak KS 0xx/20 Gebyrregulativet fastsetter de enkelte gebyrer og avgifter, og vedtas av kommunestyret i forbindelse med budsjettbehandlingen for det enkelte år. Dersom det vedtas endringer i gebyrregulativet i løpet av året vil satsene bli innarbeidet i dette dokumentet. Betalingsreglement vil være tilgjengelig på kommunens nettside.

Prisjusteringer er gjort ut fra følgende:

- Deflator 2,9 %
- Sammenligning med nabokommuner
- Statlige satser
- Selvkostprinsippet

KAPITTEL 1 – GENERELLE BESTEMMELSER**1.0 GENERELLE BESTEMMELSER****Fakturering og innføring**

Fakturering skjer på bakgrunn av skriftlig bestilling. Ved for sen betaling påløper purregebyr og forsinkelsesrenter iht. inkassoloven. Faktura som ikke blir betalt etter purring, sendes til inkasso for videre inndrivelse.

Merverdiavgift

Gebyrer som følger av lovpålagte oppdrag er ikke belagt med merverdiavgift. For eventuelle tilleggsoppdrag som ikke er lovpålagte betales det 25 % mva.

1.1 OPPLYSNINGER OM EIENDOM

Eiendomsopplysninger kan bestilles gjennom www.infoland.no (Ambita AS), eller andre aktører innenfor området. Dersom en velger å bestille produktene direkte via kommunen gjelder satsene i tabellen under.:

1.1.1	Standard meglerpakke (1.1.1.1 – 1.1.1.7)		2 800,-
	1.1.1.1	Eiendomsinformasjon og midlertidig brukstillatelse	355,-
	1.1.1.2	Grunnkart	430,-
	1.1.1.3	Utskrift fra matrikelkartet	355,-
	1.1.1.4	Gjeldende arealplaner med bestemmelser	430,-
	1.1.1.5	Tilknytting til vann, kloakk og vei	305,-
	1.1.1.6	Kommunal avgifter og gebyrer og legalpant	855,-
	1.1.1.7	Ildsted og pipe	505,-

1.1.2	Ledningskart	430,-
1.1.3	Godkjente bygningstegninger	505,-
1.1.4	Seksjonering	330,-
1.1.5	Ortofoto	540,-
1.1.6	Legalpant	155,-
1.1.7	Digitale kartdata, utvalg	beregnes

Merverdiavgift er inkludert i prisene gitt i kap.1.1.

Grunnboksutskrift og kopi av heftelser bestilles gjennom ehandel.statkart.no (Kartverket).

1.2 URIMELIG GEBYR

Hvis gebyret anses å bli åpenbart urimelig i forhold til de kostnadene kommunen har hatt med saken, kan det av eget tiltak eller på anmodning fastsette et passende gebyr.

Ved rimelighetsvurderingen tas det utgangspunkt i at gebyret skal gjenspeile gjennomsnittlige kostnader for behandling av sammenlignbare saker.

Søknad om nedsettelse av gebyr utsetter ikke betalingsfristen.

KAPITTEL 2 – BYGGESAK

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

2.0 GENERELLE BESTEMMELSER

Gebyr beregnes for hvert enkelt byggetiltak iht. gebyrregulativet og summeres.

Gebyr beregnes fra den dato bygningsmyndigheten anser saken komplett.

Der saksbehandling er påbegynt og tiltakshaver velger å trekke søknaden før vedtak er fattet eller saken avsluttes pga. manglende dokumentasjon, ilegges 50 % gebyr.

2.1 TILTAK SOM KREVER SØKNAD OG TILLATELSE (§ 20-3)

2.1.1. Søknadspliktige tiltak § 20-3 (ny bygning til bolig/hytteformål)

2.1.1.1	1 bruks-/boenhet/hytteenhet under 200 m ²	39 000,-
2.1.1.2	1 bruks-/boenhet/hytteenhet over 200 m ²	44 000,-
2.1.1.3	Tillegg pr. enhet fra 2-10	13 380,-
2.1.1.4	Tillegg pr. enhet fra 11-20	8 030,-
2.1.1.5	Tillegg pr. enhet fra 21-30	5 350,-
2.1.1.6	Tillegg pr. enhet fra 31-50	3 990,-
2.1.1.7	Tillegg pr. enhet utover 51 stk.	2 680,-
2.1.1.8	Per bileilighet	13 380
2.1.1.9	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	7 780,-

2.1.2 Søknadspliktige tiltak § 20-3 (næring/andre)

2.1.2.1	Næringsbygg	43 455,-
2.1.2.2	Arealtillegg 0-500 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	116,-
2.1.2.3	Arealtillegg 501-1000 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	58,-
2.1.2.4	Arealtillegg fra 1001 m ² totalt bruksareal (BRA), pr. m ²	30,-
2.1.2.5	Lagerbygg/lagerdel av næringsbygg	50 % av satsene
2.1.2.6	Igangsettingstillatelse, pr. enhet	15 264,-

2.1.3 Søknadspliktige tiltak § 20-3, (tilbygg/påbygg-alle)

2.1.3.1	Tilbygg/påbygg til og med 15 m2	7 951,-
2.1.3.2	Tilbygg/påbygg fra 16–50 m2	13 781,-
2.1.3.3	Tilbygg/påbygg fra 51–100 m2	20 672,-
2.1.3.4	Tilbygg/påbygg fra 101–300 m2	27 552,-
2.1.3.5	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 519,-

2.1.4 Andre søknadspliktige tiltak § 20-3

2.1.4.1	Bruksendring	21 733,-
2.1.4.2	Støttemur eller terrengarbeid/basseng	6 519,-
2.1.4.3	Skilt og midlertidige tiltak	5 407,-
2.1.4.4	Riving (m2 BRA)	2 369,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	4 789,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	8 693,-
	Større enn 100 m ²	
2.1.4.5	Selvbygger	8 693,-
2.1.4.6	Gjerde mot vei eller pipe	3 234,-
2.1.4.7	Vann- og avløpsinstallasjoner	8 693,-
2.1.4.8	Andre tekniske installasjoner (inkl. solcellepanel)	5 407,-
2.1.4.9	Vei – hver påbegynte 250 m	8 693,-
2.1.4.10	Parkering – hver påbegynte 200 m2	8 693,-
2.1.4.11	Andre mindre tiltak	4 346,-
2.1.4.12	Hovedombygging	9 805,-
2.1.4.13	Fasadeendring	8 693,-
2.1.4.14	Garasje	9 218,-
2.1.4.15	Uthus	8 693,-
2.1.4.16	Igangsettingstillatelse, pr. stk.	6 520,-

For deling vises til kapittel 3.

2.2 TILTAK SOM KAN SØKES OM AV PRIVATPERSON (§ 20-4)

2.2.1	Tilbygg til og med 15 m ²	4 346,-
2.2.2	Tilbygg 16 – 50 m ²	8 693,-
2.2.3	Garasje	7 951,-
2.2.4	Bruksendring av tilleggsdel	4 346,-
2.2.5	Driftsbygning	13 142,-
2.2.6	Støttemur eller terrengarbeid	4 346,-
2.2.7	Gjerde	3 234,-
2.2.8	Riving	2 369,-
	Inntil 50 m ² /minstegebyr	4 789,-
	Mellom 50 m ² - 100 m ²	8 693,-
	Større enn 100 m ²	
2.2.9	Andre mindre tiltak	4 346,-

Arealtillegg driftsbygning som lagerbygg (kap. 2.1.2)

2.3 ANDRE SØKNADER

2.3.1	Endring som innebærer ny hustype/nytt tiltak	32 537,-
2.3.2	Endring av gitt tillatelse	7 786,-
2.3.3	Midlertidig brukstillatelse / ferdigattest	2 121,-
2.3.4	Ferdigattest i saker som er eldre enn seks år	4 243,-

2.4 DISPENSASJONER (Det beregnes dispensasjonsgebyr per dispensasjonsforhold)

2.4.1	For søknader fra LNF-formålet som ikke krever uttalelse fra andre myndigheter	5 829,-
2.4.2	For andre søknader som ikke krever uttalelse fra andre myndigheter	9 012,-
2.4.3	For søknader som krever uttalelse fra andre myndigheter	10 529,-
2.4.4	For søknader som krever politisk behandling	12 720,-
2.4.5	For søknader som krever uttalelse fra andre myndigheter og politisk behandling	16 954,-

Ved avslag belastes fullt gebyr. Dersom det sendes inn revidert søknad i tråd med signaler gitt i avslagsvedtak innen 6 mnd. etter avslag, beregnes det 25 % av ordinært gebyr.

2.5 TILLEGGSGEBYR

2.5.1	For merarbeid i saker der arbeidet er påbegynt i strid med plan- og bygningslovens bestemmelser eller utført i strid med disse	Gebyr x 2
2.5.2	For merarbeid i saker der søknaden er så ufullstendig at det er nødvendig å innhente tilleggsopplysninger eller dokumentasjon før behandling	Gebyr x 1,25
2.5.3	For merarbeid ved søknad om midlertidig brukstillatelse/ferdigattest	7 416,-
2.5.4	For ny bruksenhet som er tatt i bruk uten brukstillatelse/ferdigattest	19 075,-

-

KAPITTEL 3 – DELESAK

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

3.1	Gebyr for opprettelse av selvstendig tomt og festetomt	20 580,-
3.2	Arealoverføring	15 440,-
3.3	Mindre grensejustering og omgjøring av festetomt	7 720,-

For punkt 3.1 og 3.2 gis det 25 % rabatt av grunntakst per enhet dersom det 2-5 enheter, og fra enhet 6 gis det 35 % rabatt av grunntakst. Dispensasjoner og endringer som for byggesak.

KAPITTEL 4 – PLAN

(Med hjemmel i plan- og bygningsloven)

4.0 GENERELLE BESTEMMELSER

Oppstartsgebyr faktureres etter avholdt oppstartsmøte.

Gebyret faktureres når planforslaget har vært til politisk behandling for utlegging til høring og offentlig ettersyn.

Timebasert gebyr kan benyttes, men det skal varsles ved forhåndskonferanse, og ved tegning av fremdriftsavtale.

Beregningsgrunnlaget for gebyret er det planforslaget som legges ut til høring og offentlig ettersyn.

I de tilfeller der kommunen pålegger regulering av større arealer for å dekke kommunale behov, kan beregningsgrunnlaget for gebyret reduseres med tilsvarende areal.

Kostnader for innhenting av sakkyndig hjelp for spesifiserte utrednings- og kontrollopgaver belastes etter medgåtte utgifter.

Økonomiplan for 2023-2026

Planene skal fremstilles digitalt. Godkjente SOSI- og PDF-filer skal foreligge til behandling for utlegging til høring og offentlig ettersyn. Kontroll og utlegging av SOSI-fil faktureres etter medgått tid (1.320, -).

Det beregnes ikke gebyr for følgende formål:

Offentlig samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur

Landbruks-, natur- og friluftformål

Bruk og vern av sjø og vassdrag

Områder eller tilleggsarealer som kommunen har pålagt forslagsstiller å ta med

Arealer som unntas fra byggemulighet som følge av regulering til bevaring eller vern

4.1 DETALJPLAN

(Herunder både ny plan og vesentlig omarbeiding av vedtatt plan, etter PBL § 12–1 og 12-12.)

4.1.1	Forhåndskonferanse	7 000,-
4.1.2	Gebyr for oppstartsmøte	31 800,-
4.1.3	Gebyr for oppstartsmøte med planprogram	42 400,-
4.1.4	Planinitiativ til politisk behandling, (ved avvik fra lokale, regionale eller nasjonale vedtak, lover og retningslinjer)	32 000,-
4.1.5	Dialogmøte (3 møter inngår i grunngebyr 4.1.6)	4 000,-
4.1.6	Grunngebyr for detaljregulering	84 790,-
4.1.7	Grunngebyr for detaljregulering, med planprogram og KU	148 390,-
4.1.8	Arealgebyr for planområde, pr. kvm. inntil 100 000 m ²	5,-
4.1.9	Arealgebyr for ny bebyggelse og anlegg, pr. kvm. BRA inntil 100 000 m ²	9,-
4.1.10	Timebasert gebyr	1 300,-

4.2 REGULERINGSENRING

(Mindre endring av reguleringsplan etter PBL 12–14, 2. ledd)

4.2.1	Mindre endring som sendes til regionale myndigheter	42 400,-
4.2.2	Mindre endring, lokale forhold	21 200,-
4.2.3	Mindre endring som avsluttes el. gis negativt vedtak	50 % av satsene

4.3 ENHETSGEBYR FOR AVSLAG

(For plansaker behandlet etter PBL. § 12–11 der kommunen ikke finner grunn til å fremme planforslaget beregnes et enhetsgebyr for avslag.)

4.3.1	Ordinært avslag	42 400,-
4.3.2	Avslaget kreves forelagt kommunestyret	47 700,-

4.4 ENHETSGEBYR FOR AVSLUTNING AV PLANSAKER ETTER PBL. § 12–11

Dersom planforslag trekkes når saken er ferdig forberedt for førstegangsbehandling faktureres 70 %. Ønsker forslagsstiller å trekke planforslaget tidligere i prosessen, faktureres gebyret skjønnsmessig (fra 10-70 %). Prosesstart regnes fra oppstartsmøte/planinitiativ er mottatt.

Dette gjelder for avslutning av saker etter skriftlig tilbakemelding eller som følge av manglende oppfølging fra forslagsstiller. Dersom kommunen ikke har mottatt tilbakemelding fra forslagsstiller innen 3 måneder etter brev med ønske om tilbakemelding, kan kommunen avslutte saken og sende faktura.

KAPITTEL 5 – KART OG OPPMÅLING

(Med hjemmel i matrikelloven med matrikkelforskriften, samt plan- og bygningslovens § 2)

5.0 GENERELLE BESTEMMELSER

Saksbehandlingsfrister: Kommunen skal gjennomføre rekvirert sak uten ugrunnet opphold og senest innen 16 uker fra tillatelse til oppretting av matrikkelenhet / rekvisisjon om klarlegging eller justering av eksisterende grenser er mottatt. Dersom kommunen oversitter fristen, skal gebyret for oppmålingsforretningen og matrikkelføringen avkortes med en tredjedel. Dersom kommunen oversitter fristen med ytterligere to måneder (16 + 9 uker), skal gebyret avkortes med ytterligere en tredjedel. I saker som krever oppmålingsforretning i kommunen, vises det til § 18 og § 19 i Matrikkelforskriften vedrørende fristforlengelser, samt til Forskrift om unntak fra tidsfrister. Disse forskriftene angir at fristen ikke løper i perioden 01.11 -15.04, med unntak av saker innenfor marka-grensa hvor fristen ikke løper i perioden 01.10 - 01.05.

Beregningstidspunkt for gebyr: Gebyret beregnes etter de satser som gjelder den dato kommunen mottok komplett søknad. Der det i vedtaket om opprettelse av ny matrikkelenhet foreligger betingelser som skal oppfylles, før opprettelse av eiendom kan gjennomføres, beregnes gebyr ut fra den dato oppfyllelsen har funnet sted. Dersom rekvirenten midlertidig stopper saken, betales gebyr ut fra ny igangsettelsesdato.

5.1 OPPRETTELSE AV SELVSTENDIG MATRIKKELENHET

(Grunneiendom, festegrunn og anleggseiendom)

5.1.1	Fra 0 m ² /m ³ til og med 2000 m ² /m ³	26 500,-
5.1.2	Deretter per overskytende 1000 m ² /m ³	5 000,-
5.1.3	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra 2 – 5 tomter	22 800,-
5.1.4	Pris per tomt i regulerte felt der tomtene grenser inntil hverandre, uavhengige av tomtestørrelse, fra 5 tomter	21 800,-
5.1.5	Gebyr for oppretting av matrikkelenhet uten fullført oppmålingsforretning (MUF), per eiendom	5 000,-
5.1.6	Gebyr for registrering av eksisterende jordsameie faktureres etter medgått tid (per time, se 5.6.1)	1 320,-
5.1.7	Fradeling av koordinatbestemt festetomt (inkluderer ikke grensepåvisning)	5 000,-

5.2 AREALOVERFØRING OG TILLEGGSAREAL

5.2.1	Fra 0 m ² til og med 2000 m ²	22 750,-
5.2.2	Deretter per overskytende 1000 m ²	5 000,-

Arealoverføring er mellom 2 eiendommer. For punkt 5.2 gis det 25 % rabatt per arealoverføring dersom det gjelder 2 eller flere samtidige arealoverføringer med tilgrensende areal.

5.3 OPPRETNING AV UTEAREAL PÅ EIERSEKSJON

Gebyr for tilleggsareal per eierseksjon

5.3.1	1 eierseksjon	26 500,-
5.3.2	2-5 eierseksjoner, pr. seksjon	22 800,-
5.3.3	Over 5 eierseksjoner, pr. seksjon	21 800,-

Dersom oppmålingsforretning for seksjonering av uteareal blir utført uten marka-arbeider gebyrlegges sakene med 50 % av ovenstående satser.

5.4 GRENSEJUSTERING

5.4.1	Grunngebyr grensejustering, mellom 2 eiendommer	5 300,-
-------	---	---------

I tillegg kommer gebyr per punkt, se kap. 5.5.

5.5 KLARLEGGING AV EKSISTERENDE GRENSER

5.5.1	For 2 punkter, ikke tidligere koordinatbestemt	9 800,-
5.5.2	Per ekstra punkt, ikke tidligere koordinatbestemt	2 760,-
5.5.3	For 2 punkter, tidligere koordinatbestemt	6 520,-
5.5.4	Per ekstra punkt, tidligere koordinatbestemt	1 700,-

Ved grensejustering er det også et grunngebyr, se punkt 5.4.

5.6 DIVERSE

5.6.1	Faktura beregnet på grunnlag av medgått tid. (Arbeid etter matrikkelloven som ikke beregnes etter gebyrregulativets øvrige satser, dvs. store allmennyttige arealer, samt arealer benyttet til landbruk m/naturlig tilhørende virksomhet. Arbeid som kommunen påføres i forbindelse med innhenting av relevante opplysninger i tilknytning til den enkelte sak. Arbeid med vurdering og flytting av usikre grenser. Se pkt. 5.8.3.) Minstesatsen utgjør 2 x timeprisen.	1 320,-
5.6.2	Matrikkelføring av privat grenseavtale <ul style="list-style-type: none"> • For 2 grensepunkt ELLER 100 meter grenselinje • For ytterlige grensepunkt ELLER 100 meter grenselinje Private grenseavtaler blir matrikkelført med lav nøyaktighet og med usikker grense.	6 520,- 2 220,-

5.7 STRAFFEGEBYRER

5.7.1	Rekvirent ikke møtt på oppmålingsforretning, uten forvarsel.	3 960,-
5.7.2	For utført arbeid når saken blir trukket før den er fullført, må avvises, eller ikke lar seg matrikkelføre/tinglyse på grunn av endrede hjemmelsforhold eller heftelser.	1/2 av aktuelt gebyr

5.8 TILLEGGSGEBYRER

5.8.1	Tinglysingsgebyr, elektronisk innsending	560,-
5.8.2	Tinglysingsgebyr, papirbasert innsending	600,-
5.8.3	Opprette og tinglyse erklæring/heftelse sammen med opprettelse av ny eiendom eller arealoverføring, samt sammenslåing eller sletting av eiendommer. Pris er per erklæring/heftelse (tinglysingsgebyr kommer i tillegg, se punkt 5.8.1 og 5.8.2)	2 000,-

For *sammenslåing og sletting* av eiendommer, betales det ikke gebyr for selve sammenslåingen/slettingen, hverken hos kommunen eller hos Tinglysinga, men kommunen kan sende ut gebyr etter pkt. 5.8.3 dersom det var nødvendig med klarlegging av heftelser i forbindelse med sammenslåingen eller heftelsen.

KAPITTEL 6 - SEKSJONERING

(Med hjemmel i eierseksjonsloven § 15)

6.0 GENERELLE BESTEMMELSER

Beregningstidspunkt: Gebyret beregnes etter de satser som gjelder på det tidspunkt begjæring om seksjonering er komplett.

6.1 SEKSJONERING

6.1.1	1 – 3 eierseksjoner	6 000,-
6.1.2	Pr. seksjon, fra 4 – 8 seksjoner	8 000,-
6.1.3	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	500,-

Tinglysningsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven – kapittel 5.3.

6.2 RESEKSJONERING

6.2.1	1 – 3 eierseksjoner	8 000,-
6.2.2	Pr. seksjon, fra 4 – 8 seksjoner	10 000,-
6.2.3	Fra 9 seksjoner, tillegg per ny seksjon	500,-

Tinglysningsgebyr kommer i tillegg, per seksjon.

For oppretting av uteareal som tilleggsareal til eierseksjon vises det til gebyrregulativ for behandling av saker etter matrikkelloven – kapittel 5.3.

KAPITTEL 7 – LANDBRUK

(Med hjemmel i konsesjonsloven med forskrifter og jordloven)

7.1	For behandling av søknader om konsesjon ved erverv av fast eiendom	5 000,-
7.2	I de tilfeller der det søkes konsesjon fordi eieren ikke skal oppfylle lovbestemt boplikt (slektskapskonsesjon)	0,-
7.3	For behandling av søknader etter Lov om jord (Jordloven § 12)	2 000,-

KAPITTEL 8 – UTSLIPPSSAKER

Gebyr for utslippstillatelse innbefatter saksbehandlingsgebyr etter forurensningsforskriften (kap. 8.1) og etter plan- og bygningsloven (kap. 8.2) for anlegg under bakkenivå.

For tillatelse etter § 20-1 i plan- og bygningsloven til etablering av anlegg med bygg eller konstruksjoner over bakkenivå tas gebyrer i henhold til gebyrregulativ for byggesaksbehandling (se kap. 2).

Gir kommunen utslippstillatelse eller endrer utslippstillatelsen uten at det foreligger søknad, tas samme gebyrer som ved behandling av søknad.

For tilsyn og oppføring av små avløpsanlegg er det inngått samarbeidsavtale mellom de syv kommunene Drammen, Hole, Holmestrand, Krødsherad, Lier, Modum og Øvre Eiker. Lier kommune er vertskommune for tilsynskontoret.

For arbeider utført av Tilsynet for små anlegg, vises det til vedlegg «TILSYNET FOR SMÅ AVLØPSANLEGG – GEBYRREGULATIV», og gebyrer for dette som vist i dette kapitlet.

8.1 FOR SAKSBEHANDLING ETTER §§ 12, 13, 15 OG 15-A I FORURENSNINGSFORSKRIFTEN

(Det beregnes ikke mva for gebyr på utslippstillatelser)

8.1.1	Avløpsanlegg inntil 50 PE*	8 631,-
8.1.2	Avløpsanlegg -fra 51 PE til 2000 PE, arbeid etter medgått tid (timespris)	1 161,-
8.1.3	Oljeutskiller	6 174,-

8.2 FOR SAKSBEHANDLING ETTER § 20-1 I PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

8.2.1	Anlegg inntil 15 PE	6 174,-
8.2.2	Fra 15 PE til 50 PE	9 981,-
8.2.3	Fra 51 PE til 2000 PE	14 200,-
8.2.4	Oljeutskiller	4 116,-
8.2.5	For mindre tiltak som ikke dekkes av postene 8.2.1 – 8.2.4	3 756,-

8.3 ANDRE RELATERTE GEBYRER

(Det beregnes ikke mva for gebyr på tilsyn)

8.3.1	Tilsynsgebyr for anlegg 1 PE til 50 PE (årlig)*	558,-
8.3.2	Tilsynsgebyr for anlegg 51 PE til 2000 PE (enkeltgebyr)	5 660,-
8.3.3	Dispensasjon fra forurensningsloven	5 145,-

For dispensasjoner etter plan- og bygningsloven: se kap. 2.4.

8.4 MERARBEID

For merarbeid i saker der utslipp er etablert i strid med forskrift eller arbeid er påbegynt i strid med plan- og bygningsloven beregnes alle relevante gebyrer x 2.

8.5 VIDERE TJENESTER I FORBINDELSE MED UTSLIPPSSAKER OPP MOT 50 PE

(Det belastes ikke mva for gebyr på tilsyn)

8.5.1	Tilsynskontorets personell, arbeid etter medgått tid	1 161,-
8.5.2	Beløpsgrense for overføring av utestående beløp	579,-

8.6 GEBYR FOR SLAMTØMMING

(Oppgitt pris er per tømming)

8.6.1	Tankvolum til og med 3 m3	2 416,-
8.6.2	Tankvolum større enn 3 m3 til og med 6 m3	3 661,-
8.6.3	Tankvolum større enn 6 m3 til og med 12 m3	5 888,-
8.6.4	Tankvolum større enn 12 m3	6 837,-
8.6.5	Per m3 for tankvolum større enn 12 m3	697,-
8.6.6	Ekstraarbeid ved tømming, pris per time	1 621,-
8.6.7	Utedo/tørertoalett, pris per tømming	2 500,-
8.6.8	Oppmøte uten å få tømt, pris per gang	759,-
8.6.9	Tillegg for utrykning	1 248,-

KAPITTEL 9 – TILSYN

Ved tilsyn og kontroll som skyldes varsler om ulovligheter eller stikkprøvetilsyn dekkes tilsynet gjennom det ordinære saksbehandlingsgebyret til kommunen.

Ved tilsyn som skyldes en oppdaget ulovlighet regnes en minimumssats på 2 medgåtte timer. Saker hvor det medgår flere timer enn dette faktureres etter timepris per medgåtte time.

Dersom det ved tilsyn er behov for faglig bistand vil dette bli belastet av tiltakshaver.

9.2.1	Førstegangstilsyn - stikkprøver og varsler	0,-
9.2.2	Tilsyn ved oppdaget ulovlighet, 2 timer	2640,-
9.2.3	Medgått tid utover 2 timer, tilsyn	1320,-/ time

Vedlegg

Vedlegg – Forskriftsrapporter

Økonomiplan for 2023-2026

§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-179 148	-168 849	-168 849	-183 123	-183 093	-183 610	-183 614
Inntekts- og formuesskatt	-269 407	-277 688	-277 688	-292 184	-292 184	-292 184	-292 184
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre generelle driftsinntekter	-1 516	-1 526	-1 526	-1 911	-1 816	-1 728	-1 661
Sum generelle driftsinntekter	-450 071	-448 063	-448 063	-477 218	-477 093	-477 522	-477 459
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	417 533	419 367	419 367	458 008	437 563	432 701	427 653
Avskrivninger	23 307	26 891	26 891	27 684	28 774	30 036	30 036
Sum netto driftsutgifter	440 839	446 258	446 258	485 693	466 337	462 737	457 689
Brutto driftsresultat	-9 232	-1 805	-1 805	8 475	-10 756	-14 785	-19 770
Renteinntekter	-1 889	-2 687	-2 687	-4 651	-4 751	-5 051	-5 251
Utbytter	-4 162	-4 600	-4 600	-7 500	-5 000	-5 000	-5 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	4 404	8 934	8 934	17 541	19 133	20 969	23 161
Avdrag på lån	18 718	18 740	18 740	19 880	21 656	25 954	28 947
Netto finansutgifter	17 072	20 387	20 387	25 270	31 038	36 872	41 857
Motpost avskrivninger	-23 307	-26 891	-26 891	-27 684	-28 774	-30 036	-30 036
Netto driftsresultat	-15 467	-8 309	-8 309	6 060	-8 493	-7 949	-7 949
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	8 354	19	19	431	43	8	8
Bruk av bundne driftsfond	-11 544	-1 594	-1 594	-1 624	-1 442	-1 944	-1 944
Avsetninger til disposisjonsfond	18 656	9 884	9 884	7 933	9 892	9 885	9 885
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-12 800	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	15 467	8 309	8 309	-6 060	8 493	7 949	7 949
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2023-2026

§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Administrasjon og fellesfunksjoner	12 759	43 697	43 697	43 214	36 374	33 545	28 454
Pleie, rehabilitering og omsorg	91 586	83 413	83 413	86 923	86 966	87 010	87 053
Tiltak funksjonshemmede	45 925	42 962	42 962	42 416	42 416	42 416	42 416
Nav Hole	28 618	29 571	29 571	29 238	29 238	29 238	29 238
Skole	109 962	100 597	100 597	114 969	114 969	114 969	114 969
Barnehage	54 775	53 254	53 254	54 725	54 725	54 725	54 725
PPT	4 027	3 884	3 884	4 261	4 261	4 261	4 261
Helse	13 747	11 754	11 754	11 628	11 628	11 628	11 628
Teknisk drift/eiendom	33 144	27 754	27 754	49 136	35 326	32 712	32 712
Areal, byggesak og miljø	8 134	9 453	9 453	8 554	8 554	8 554	8 554
Kultur og fritid	11 667	11 453	11 453	11 750	11 706	11 706	11 706
Finansiell virksomhet	0	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	414 343	417 792	417 792	456 815	436 163	430 765	425 717
Herav:							
Avskrivninger	23 307	26 891	26 891	27 684	28 774	30 036	30 036
Motpost avskrivninger	-23 307	-26 891	-26 891	-27 684	-28 774	-30 036	-30 036
Avsetninger til bundne driftsfond	8 354	19	19	431	43	8	8
Bruk av bundne driftsfond	-11 544	-1 594	-1 594	-1 624	-1 442	-1 944	-1 944
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	417 533	419 367	419 367	458 008	437 563	432 701	427 653

Økonomiplan for 2023-2026

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Investeringer i varige driftsmidler	23 830	31 680	31 680	44 195	125 541	117 900	24 233
Tilskudd til andres investeringer	425	100	100	0	0	0	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	-3 959	1 508	1 508	1 175	1 222	1 271	1 322
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	20 296	33 288	33 288	45 370	126 763	119 171	25 555
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 440	-3 454	-3 454	-4 565	-13 162	-13 344	-592
Tilskudd fra andre	4 997	0	0	0	0	-6 000	0
Salg av varige driftsmidler	-2 936	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-572	0	0	0	0	0	0
Bruk av lån	-20 222	-28 326	-28 326	-39 630	-112 379	-98 556	-23 641
Sum investeringsinntekter	-22 174	-31 780	-31 780	-44 195	-125 541	-117 900	-24 233
Videreutlån	13 336	16 000	16 000	20 000	0	0	0
Bruk av lån til videreutlån	-13 336	-16 000	-16 000	-20 000	0	0	0
Avdrag på lån til videreutlån	1 982	2 310	2 310	3 100	3 100	3 100	3 100
Mottatte avdrag på videreutlån	-1 302	-2 310	-2 310	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Netto utgifter videreutlån	680	0	0	0	0	0	0
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-680	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	2 916	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-1 039	-1 508	-1 508	-1 175	-1 222	-1 271	-1 322
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	1 198	-1 508	-1 508	-1 175	-1 222	-1 271	-1 322
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Administrasjon og fellesfunksjoner								
(IT) Trådløst nett	412	0	0	0	0	0	0	0
(IT) Acos Eiendom	477	0	0	0	0	0	0	0
(IT) Overtagelse av Visma drift	256	0	0	0	0	0	0	0
(IT) Ny infrastruktur ifb ny nettleverandør	708	0	0	0	0	0	0	0
Justeringsrett veg (p 0030 og 0750)	7	0	0	0	0	0	0	0
IKT - Utvidelse serverpark	0	655	655	0	0	0	0	0
IKT - Utvidelse trådløst nett	0	375	375	0	0	0	0	0
IKT - Utskifting fibernett Vik skole, Vikstunet og Herredshuset	0	175	175	0	0	0	0	0
IKT utskifting av back- up hardware	0	0	0	300	0	0	0	300
Avsetning tiltak mindre tiltak i løpet av året	0	0	0	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sum Administrasjon og fellesfunksjoner	1 860	1 205	1 205	2 300	2 000	2 000	2 000	8 300
Velferd								
Dagsenter bil	800	0	0	0	0	0	0	0
Institusjon - utskifting senger	238	550	550	0	0	0	0	0
Hole arbeidssenter (nyere) truck	403	0	0	0	0	0	0	0
Biler - elbiler hjemmetjenesten	0	2 500	2 500	0	700	0	0	700
Biler - ny elbil til ergoterapitjenesten	0	500	500	0	0	0	0	0
Velferdsteknologi Hole bo- og rehabiliteringssenter - langtidsavdelingen	0	0	0	200	200	200	200	800
Tiltak funksjonshemmede elbiler til erstatning for fossile og en hybrid	0	0	0	700	350	0	0	1 050
Sum Velferd	1 441	3 550	3 550	900	1 250	200	200	2 550
Oppvekst								
Skole digitalt utstyr	275	0	0	0	0	0	0	0
Skole - bærbare pc-er barneskoleelever	0	500	500	500	500	500	500	2 000

Økonomiplan for 2023-2026

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
SKole - HUS elev-pc'er	991	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
PC*er til elever Røyse skole	491	0	0	0	0	0	0	0
Skole - bærbare pc-er ansatte	0	1 500	1 500	0	0	0	0	0
Skole - klasserom utskifting interiør	0	400	400	0	0	0	0	0
Sum Oppvekst	1 757	3 400	3 400	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Samfunn								
HUS Utvidelse	83	5 000	5 000	15 000	78 000	78 000	0	171 000
HUS, flytting av trafo	783	0	0	0	0	0	0	0
Avløp hovedplan	0	2 000	2 000	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Hole renseanlegg	0	1 000	1 000	5 000	23 333	11 667	0	40 000
Herredshuset, ventilasjonssystem	228	0	0	0	0	0	0	0
Vann – asbestledninger	1 026	500	500	0	0	0	0	0
Vann – vannmålere	656	3 000	3 000	0	0	0	0	0
Ladestasjon el-biler	8	0	0	0	0	0	0	0
Veier - oppgradering kommunale veier	749	1 000	1 000	0	0	0	0	0
ENØK	0	250	250	0	0	0	0	0
Tiltak i fbm forbud bruk av fyringsolje	4 018	0	0	0	0	0	0	0
Sundvollen scene – takoverbygg	226	0	0	0	0	0	0	0
Lekeplassutstyr barnehage og skole	0	300	300	0	0	0	0	0
Renholdsmaskin - Hole bo- og rehab	141	0	0	0	0	0	0	0
ENØK Herredshuset utskifting armaturer	591	0	0	0	0	0	0	0
Sollihøgda barnehage lekeplassutstyr	353	0	0	0	0	0	0	0
Avløpsledning Stein- Høyenhall	807	0	0	0	0	0	0	0
Etablering BUA, friskliv og lager	432	0	0	0	0	0	0	0
Historielaget								
Kommunale bygg - oppgradering	0	2 000	2 000	0	0	0	0	0
TTF/FOT avlastning, barnebolig, skoletilpasning	558	0	0	0	0	0	0	0
Vikstuner, brannalarmanlegg	93	0	0	0	0	0	0	0
Arbeidssenteret, masseutskifting	1 260	0	0	0	0	0	0	0
Vik skole ombygging	921	0	0	0	0	0	0	0
Brannalarmanlegg	273	0	0	0	0	0	0	0
Holehallen								
Parkering Herredshuset belysning	-426	0	0	0	0	0	0	0
Toalettbygg parkeringsplass Kleiva	83	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2023-2026

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Høyenhallstranda brygge	98	0	0	0	0	0	0	0
SOS ladestasjon elbil	216	0	0	0	0	0	0	0
HUS, ombygging garderobe til HC	655	0	0	0	0	0	0	0
Gressklipper	167	0	0	0	0	0	0	0
Omsorgsboliger Vik syd - byggetrinn 1	503	0	0	0	0	0	0	0
Vik skole, varslingssystem	688	0	0	0	0	0	0	0
SOS varslingssystem	941	0	0	0	0	0	0	0
Røyse skole, varslingssystem	683	0	0	0	0	0	0	0
Vann – hovedplan	0	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	4 800
Reservevann mot Ringerike	1 957	0	0	0	0	0	0	0
Ladestasjoner - elbiler	0	625	625	375	375	0	0	750
Mobililitetsplan - ny	0	1 000	1 000	0	0	0	0	0
Vik skole moduler klasserom/grupperom	0	2 500	2 500	0	0	0	0	0
Herredshuset – adgangskontroll	0	750	750	0	0	0	0	0
Nytt biblioteksystem	0	150	150	0	0	0	0	0
Biler - elbil til renholdstjenesten	0	250	250	0	0	0	0	0
ENØK solcelleanlegg kommunale bygg	0	0	0	8 750	0	0	0	8 750
Robotgressklippere større offentlige arealer	0	0	0	220	0	0	0	220
Sollihøgda ny vann- og avløpsløsning	0	2 000	2 000	6 000	11 000	11 000	0	28 000
Teknisk drift elbiler utskifting mm	0	0	0	250	750	0	0	1 000
ENØK solcelleanlegg selvkostområdene	0	0	0	1 200	0	0	0	1 200
Sollihøgda anleggsbidrag Bærum kommune	0	0	0	0	0	0	10 000	10 000
Sundvollen sentrum infrastruktur vann og avløp	0	0	0	0	4 633	7 833	7 833	20 299
Utvendig høydebasseng ledningsnett	0	0	0	0	0	3 000	0	3 000
Sum Samfunn	18 773	23 525	23 525	39 495	120 791	114 200	20 533	295 019
Investeringer i varige driftsmidler	23 830	31 680	31 680	44 195	125 541	117 900	24 233	311 869

Økonomiplan for 2023-2026

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Investeringstilskudd Hole Sokn - Gravemaskin Hole kirke	425	0	0	0	0	0	0	0
Hole kirkelig fellesråd investeringstilskudd 2022	0	100	100	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	425	100	100	0	0	0	0	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023- 2026
Kjøp og salg av aksjer	-4 997	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapitalinnskudd KLP	1 039	1 508	1 508	1 175	1 222	1 271	1 322	4 990
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	-3 959	1 508	1 508	1 175	1 222	1 271	1 322	4 990

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan Sum 2023-2026
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1- 4	20 296	33 288	33 288	45 370	126 763	119 171	25 555	316 859

Økonomiplan for 2023-2026

§ 5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Rammetilskudd	-179 148	-168 849	-168 849	-183 123	-183 093	-183 610	-183 614
Innteks- og formuesskatt	-269 407	-277 688	-277 688	-292 184	-292 184	-292 184	-292 184
Eiendomsskatt	0	0	0	0	0	0	0
Andre	-160	0	0	0	0	0	0
skatteinntekter							
Andre	-2 504	-2 606	-2 606	-4 048	-3 953	-3 865	-3 798
overføringer og tilskudd fra staten							
Overføringer og tilskudd fra andre	-84 539	-58 332	-58 332	-58 834	-58 834	-58 834	-58 834
Brukerbetalinger	-25 178	-24 500	-24 500	-23 554	-23 554	-23 554	-23 554
Salgs- og leieinntekter	-33 351	-35 600	-35 600	-39 357	-40 931	-42 857	-42 857
Sum	-594 287	-567 574	-567 574	-601 099	-602 548	-604 903	-604 840
driftsinntekter							
Lønnsutgifter	327 389	314 929	314 929	332 505	332 546	332 546	332 546
Sosiale utgifter	79 452	86 751	86 751	86 043	86 043	86 043	86 043
Kjøp av varer og tjenester	125 852	111 197	111 197	136 619	117 706	114 771	109 723
Overføringer og tilskudd til andre	29 055	26 001	26 001	26 722	26 722	26 722	26 722
Avskrivninger	23 307	26 891	26 891	27 684	28 774	30 036	30 036
Sum	585 055	565 769	565 769	609 574	591 792	590 118	585 070
driftsutgifter							
Brutto	-9 232	-1 805	-1 805	8 475	-10 756	-14 785	-19 770
driftsresultat							
Renteinntekter	-1 889	-2 687	-2 687	-4 651	-4 751	-5 051	-5 251
Utbytte	-4 162	-4 600	-4 600	-7 500	-5 000	-5 000	-5 000
Gevinst og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	4 404	8 934	8 934	17 541	19 133	20 969	23 161
Avdrag på lån	18 718	18 740	18 740	19 880	21 656	25 954	28 947
Netto	17 072	20 387	20 387	25 270	31 038	36 872	41 857
finansutgifter							
Motpost avskrivninger	-23 307	-26 891	-26 891	-27 684	-28 774	-30 036	-30 036
Netto	-15 467	-8 309	-8 309	6 060	-8 493	-7 949	-7 949
driftsresultat							
Disponering eller dekning av netto driftsresultat							
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0

Økonomiplan for 2023-2026

	Regnskap 2021	Oppr. budsjett 2022	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026
Avsetninger til bundne driftsfond	8 354	19	19	431	43	8	8
Bruk av bundne driftsfond	-11 544	-1 594	-1 594	-1 624	-1 442	-1 944	-1 944
Avsetninger til disposisjonsfond	18 656	9 884	9 884	7 933	9 892	9 885	9 885
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	-12 800	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	15 467	8 309	8 309	-6 060	8 493	7 949	7 949
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0